

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

EEN NIEUW INDUSTRIEEL EIGENDOMSRECHT IN BELGIE : HET KWEKERSRECHT

A. Inleidende beschouwingen

Situering van de wettelijke regeling

1. Dagelijks worden enorme hoeveelheden land- en tuinbouwprodukten op de markt gebracht. Bij de aankoop van groenten, vruchten of snijbloemen is het soms uiterst moeilijk te kiezen tussen de grote verscheidenheid in variëteiten die ons worden aangeboden. Onze keuze wordt nog lastiger door de voortdurende aanvoer van nieuwe planterassen. Zo werd onlangs voor het eerst door een Belgische kweker op de veiling van St.-Katelijne-Waver een nieuwe variëteit van sla, de zgn. Chinese sla, te koop gesteld.

Bij de keuze tussen een rode Baccara-roos en een roze Sonia-roos gaan wij voornamelijk af op de kleur van de bloem. Sommigen onder ons geven de voorkeur aan een goudgele en zoete Belgische Cox-oranje-appel boven een groene en zure Zuidafrikaanse Granny Smith-appel en nemen hierbij in de eerste plaats de smaak van de vrucht als criterium. Nochtans schuilen in elke land- of tuinbouwvariëteit bepaalde bijkomende en niet bij oppervlakkige observatie te ontwaren eigenschappen, die elke variëteit verder doen onderscheiden van elk ander bestaand ras.

Zo komen verschillen in de geur van de bloem of in de smaak van de vrucht morfologisch vaak niet tot uitdrukking en zijn zekere kwaliteiten van de plant zoals weerstandsvermogen tegen ziekten en winterhardheid meestal niet zintuiglijk waarneembaar.

Het kweken van een bloem met een speciale vorm, kleur of geur, van een vrucht met een bijzondere grootte of smaak, dan wel van een groente met een uitzonderlijke voedingswaarde voor mens of dier is hoe langer hoe meer het resultaat van een menselijke tussenkomst. Aanvankelijk beperkte de taak van de kweker zich tot het verbeteren van in de natuur voorko-

mende soorten en rassen door middel van massale selectie. De weinige variëteiten die hij aldus tot stand bracht, waren meestal het resultaat van summier intuïtieve selectie en zelden de vrucht van echt veredelingswerk. Ten einde aan de steeds toenemende vraag naar land- en tuinbouwprodukten te kunnen voldoen, werd het intensief zoeken naar nieuwe rassen een noodzaak. Sedert het begin van deze eeuw ging de kweker meer en meer over tot het winnen van nieuwe plantecreaties door middel van de aanwending van complexe, uit de voortdurende evolutie van de genetische ontwikkelde kweektechnieken, zoals hybridisatie en mutatie¹. Dergelijke methoden van plantenveredeling, die veelvuldig worden toegepast in het kader van gespecialiseerde kweek- en selectiebedrijven, stellen de mens in staat diepgaand in te grijpen in het verloop van het biologisch proces. Aldus brengt hij nieuwe rassen tot stand, die de natuur alleen pas na tientallen of honderden jaren zou kunnen voortbrengen.

We weten dat het winnen van zulke «scheppingen» vanwege de kweker een grondige kennis van de meest uiteenlopende kweekprocedures veronderstelt en daarenboven tijd, onderlegd wetenschappelijk en technisch personeel en een zekere kapitaalkracht vergt. We begrijpen licht dat de kweker zich slechts zal wagen aan duur en zenuwslopend veredelingswerk wanneer hij er zeker van is bepaalde wettelijke voordelen te kunnen opeisen, die een rechtvaardige compensatie uitmaken voor de door hem geleverde arbeid en verrichte investeringen.

¹ Voor een goede omschrijving van deze procédés raadplege men best : Y. HENDRICKX, *La protection des obtentions végétales*, Mémoire, Wouters, Leuven, 1967, p. 8-40. Een herwerkte versie van dit proefschrift is afgedrukt in *Ing.-Cons.*, 1968, 101 e.v. en 149 e.v.

Door de uitwerking van een gepaste juridische bescherming voor zijn schepping wordt de kweker in het zoeken naar nieuwe rassen aangemoedigd. Dit brengt op lange termijn een toenemend rendement van de land- en tuinbouw met zich, dat uiteindelijk de gehele gemeenschap ten goede komt².

Opvallend is nu dat, niettegenstaande deze belangrijke economische motivering als grondslag voor de erkenning van een recht van de kweker op de door hem gewonnen nieuwe planterassen, de wetgever lang deze bijzondere creativiteit van de mens over het hoofd heeft gezien. Daarentegen maakten artistieke en literaire scheppingen en nijverheidsuitvindingen reeds sedert de tweede helft van de 19e eeuw het voorwerp uit van een verregaande bescherming, respectievelijk bij wege van het auteurs- en het octrooierecht, en dit zowel op nationaal als op internationaal vlak³.

2. Door de wet van 20 mei 1975 tot bescherming van kweekprodukten (hierna Kweekwet genoemd)⁴ wordt eindelijk ook in ons land voorzien in de inrichting van een doeltreffende en specifieke bescherming van «plantaardige uitvindingen», in de vorm van de toekenning van een bijzonder recht aan de kweker, het zgn. *kwekersrecht*. De Kweekwet maakt het de kweker van een plantaardige nieuwigheid mogelijk een bijzondere titel (het zgn. *kwekerscertificaat*) te verkrijgen voor zover het door hem gewonnen of ontdekt ras voldoet aan zekere materiële voorwaarden. Uit dit certificaat, afgeleverd door een speciaal hiertoe opgerichte dienst, vloeien voor de certificaathouder bepaalde *exclusieve* rechten voort. Deze uitsluitende rechten zijn nauw verwant aan die welke voortspruiten uit een octrooi, de titel die wordt verleend aan de uitvinder van een technische innovatie.

Hoewel het kwekersrecht, zoals verder zal blijken, op bepaalde punten erg analoog is met het octrooierecht, vertoont dit bijzonder recht evenwel specifieke kenmerken. Deze wijken zodanig sterk af van het octrooierecht, dat het kwekersrecht terecht aanspraak mag maken op een eigen plaats in ons industrieel eigendomsrecht. De Kweekwet trad in werking op 5 september 1976⁵ maar werd pas *operationeel* met in-

gang van 23 oktober 1977, d.i. tien dagen na de publicatie van de uitvoeringsbesluiten in het Staatsblad⁶.

Bescherming van plantaardige innovaties vóór de W. 20 mei 1975

3. Sedert het begin van deze eeuw werd gezocht naar een adequate juridische bescherming van plantaardige innovaties. Het probleem kwam herhaaldelijk ter sprake op vergaderingen van verenigingen van kwekers en op internationale conferenties van organisaties, die rechtstreeks of zijdelings bij de plantenveredeling betrokken waren⁷. In de vele moties en resoluties aangenomen ter gelegenheid van deze bijeenkomsten werd voortdurend aangedrongen op de gelijkstelling van plantaardige nieuwigheden met nijverheidsuitvindingen. Aldus zouden aan de kwekers van nieuwe planterassen uitsluitende rechten worden toegekend gelijk aan die, welke op grond van het octrooierecht verleend worden aan hen die uitvindingen doen op industrieel gebied⁸. De nationale octrooiwetgevingen van de meeste geïndustrialiseerde landen, waaronder de Belgische octrooiwet van 24 mei 1854, hielden geen expliciete bepalingen in die kweekprodukten en -procédés uitsloot van octrooibescherming. Evenwel bleven rechtsleer en rechtspraak over het algemeen erg verdeeld nopens de vraag of nieuwe planterassen al dan niet octrooiërbaar waren⁹. De opzet van voornoemde resoluties bestond er dan ook in de wetgever ertoe te bewegen de octrooiërbaarheid van kweekprodukten uitdrukkelijk in de octrooiwet op te nemen. Dit zou een definitieve erkenning van de kwekersbescherming impliceren en een einde maken aan deze bekende controverse, eigen aan het industrieel eigendomsrecht van tal van landen.

Onder de weinige pogingen die in die zin werden gedaan dient, wat België aangaat, het wetsvoorstel van

⁶ De relevante uitvoeringsbesluiten zijn :

— de K.B.'s van 22 juli 1977 tot bescherming van kweekprodukten, tot bepaling van de rechten te betalen inzake de bescherming van kweekprodukten en tot harmonisatie van de vergoedingen, verschuldigd voor deelneming van de rassen aan de officiële proeven, met het oog op de eventuele inschrijving in het rassenregister en op de nationale rassencatalogi (*Staatsbl.*, 13 oktober 1977) ;

— het K.B. van 18 november 1977 tot benoeming van de leden van de Raad voor het kwekersrecht (*Staatsbl.*, 19 januari 1978) ;

— het K.B. van 25 november 1977 tot aanwijzing van de plantesoorten waarvoor een kwekerscertificaat kan worden verleend en tot bepaling van de duur van de bescherming voor die soorten (*Staatsbl.*, 20 januari 1978), dat het gelijknamig K.B. van 22 juli 1977 opheft en vervangt.

⁷ Zoals de Internationale Vakfederatie van Tuinbouwdeskundigen, de Internationale Kamer van Koophandel en de Internationale Vereniging tot Bescherming van de Industriële Eigendom (beter bekend als A.I.P.P.I.). Het probleem werd voor het eerst opgeworpen op het Congrès pomologique de France in 1904 (zie daarover Rapport M.L. BLANC, *Prop. ind.*, 1911, 191).

⁸ Zie daarover meer in P.A. VERHULST, *Kwekersrecht*, Leiden, 1947, p. 36 e.v.

⁹ Voor de toestand in Engeland, Duitsland en Nederland : zie meer in het bijzonder P.A. VERHULST, *op. cit.*, p. 44 e.v. ; voor Duitsland : zie eveneens F. WUESTHOFF, «De la protection des plantes par le brevet», *Prop. ind.*, 1956, 176. Voor de bespreking van de Belgische doctrine en jurisprudentie, zie infra punten 4 en 5.

² *Parl. Doc.*, *Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 1-3, en nr. 352/2, p. 2-3 ; *Parl. Doc.*, *Kamer*, 1974-75, nr. 497/2, p. 2.

³ W. 22 maart 1886 op het auteursrecht ; W. 24 mei 1854 op de uitvindingsoctrooiën ; Verdrag van Bern van 9 september 1886 voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, laatstelijk herzien te Parijs op 24 juli 1971 ; Verdrag van Parijs van 20 maart 1883 tot bescherming van de industriële eigendom, laatstelijk herzien te Stockholm op 14 juli 1967 (hierna Unieverdrag van Parijs genoemd). Beide verdragen werden goedgekeurd bij W. 26 september 1974 (*Staatsbl.*, 29 januari 1975). Bij deze wet bekrachtigde België slechts de Berner Conventie in haar voorlaatste versie (Stockholm, 1967).

⁴ *Staatsbl.*, 5 september 1975.

⁵ De wet diende krachtens art. 50 in werking te treden op een door de Koning te bepalen datum en uiterlijk één jaar na de bekendmaking ervan in het *Staatsblad*.

23 maart 1933 tot grondlegging en bescherming van de tuinbouw eigendom te worden gesignaleerd¹⁰. Dit wetsvoorstel, sterk geïnspireerd op de Franse wetsvoorstellen Ricolfi¹¹, beoogde de gelijkstelling van nieuwe verkrijgingen, uitvindingen, ontdekkingen en cultuurmiddelen op het gebied van land- en tuinbouw met nijverheidsuitvindingen, door de invoering van een *tuinbouw octrooi*. Op dit octrooi, waarvoor de aanvraag zou worden gedeponeerd bij een Rijksbureau van de tuin- en landbouweigendom, ingericht bij K.B. en verbonden aan het Ministerie van Landbouw, zouden alle bepalingen van de octrooiwet van 24 mei 1854 van toepassing zijn, behoudens enkele afwijkingen¹². Dit wetsvoorstel kwam echter nooit in het Parlement ter stemming.

4. De Belgische doctrine stond nogal weigerachtig tegenover de juridische bescherming van plantaardige innovaties door octrooien¹³. Een verklaring voor deze vrij sceptische houding ligt besloten in de natuur van de vegetatieve uitvindingen als zodanig.

¹⁰ *Parl. Doc., Kamer*, 1932-33, nr. 96, zoals geamendeerd door de Commissie voor de Landbouw, *Parl. Doc., Kamer*, 1935-36, nr. 64. Ingevolge de ontbinding van het Parlement in 1936 werd achteraf een nieuw gelijkkluidend wetsvoorstel ingediend (*Parl. Doc., Kamer*, 1936, nr. 76, en 1936-37, nr. 283).

¹¹ Ook in Frankrijk werd de twistvraag gesteld in hoeverre de toenmalige octrooiwet van 5 juli 1844 van toepassing was op planterassen. De wetsvoorstellen Ricolfi «ayant pour objet la création et la protection de la propriété horticole et de la propriété agricole, limitée aux plantes de la grande culture» voorgelegd aan de Franse Assemblée in juni 1921 en december 1928 hadden tot doel een einde te maken aan de rechtsonzekerheid die was ontstaan ingevolge een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Nice van 23 maart 1921, waarin de rechter een kweker elke aanspraak op octrooierecht ontzegde omdat «aucune loi ne reconnaît l'exclusivité de la propriété d'une fleur qui aurait été créée par une personne», door uitdrukkelijk te opteren voor de octrooierbaarheid van kweekprodukten. Beide wetsvoorstellen werden evenwel verworpen, waarover meer in B. DE LA CLAVIERE, «Vers l'institution d'un nouveau droit de propriété intellectuelle», *Gaz. Pal.*, 1962, 36; H. NOILHAN en S. DE CASANOVE, «La Loi du 11 juin 1970 sur la protection des obtentions végétales», *Gaz. Pal.*, 1970, 122; A. VAUNOIS, «La propriété intellectuelle et ses limites», *Prop. ind.*, 1922, 54.

¹² Zo zou de octrooihouder zelf de duur van zijn titel, die kan variëren van 5 tot 25 jaar, kunnen bepalen.

¹³ Bij de klassieke auteurs (L. ANDRÉ, TH. BRAUN, E. PICARD, P. STRUYE, G. VANDER HAEGHEN) komt de problematiek nauwelijks ter sprake. Specifieke, doch nog vrij onvolledige artikelen zijn van de hand van R. JAUNE, «Protection des droits des créateurs agricoles», *Ann. de Gembloux*, 1949, 146; F. GASPAR, «Les plantes et les médicaments ne seront-ils plus brevetables en Belgique?», *Ing.-Cons.*, 1959, 219; Y. HENDRICKX, *op cit.*, p. 47; P. VAN REEPINGHEN, «La protection légale des nouvelles variétés végétales et florales», *Ing.-Cons.*, 1951, 83, en «Rapport sur la protection des nouveautés végétales», *Rev. dr. int. dr. comp.*, numéro spécial, 1954, 220.

Vandaar dat voor aanvulling toevlucht dient te worden gezocht bij de omvangrijke en interessante Franse rechtsleer op dit vlak.

Zie o.m. B. FREY-GODET, «De la protection des nouveautés végétales», *Prop. ind.*, 1923, 31; A. CAVANNE, «La protection des nouveautés végétales», *D.*, 1954, 95; B. LA CLAVIERE, «La loi française sur la protection des obtentions végétales», *Prop. ind.*, 1971, 43; L.E.L. GRAND, «L'invention en biologie — Les nouveautés végétales (ou animales) sont-elles brevetables?», *Prop. ind.*, 1961, 30; H. DELPECH, «La loi du 11 juin 1970 relative à la protection des obtentions végétales», *J.C.P.*, 1971, 2371, alsook de auteurs vermeld in voetnoot 11.

Krachtens de octrooiwet van 24 mei 1854 (OW) zijn produkten slechts voor octrooiëring vatbaar wanneer ze voldoen aan een reeks materiële voorwaarden¹⁴. De voornaamste knelpunten m.b.t. de toepassing van de OW op nieuwe planterassen betreffen het begrip uitvinding en de reproduceerbaarheid van een plantaardige nieuwigheid.

Algemeen wordt aangenomen dat natuurvoortbrengselen niet octrooieerbaar zijn. Nochtans is men het erover eens dat een nieuw produkt, verkregen door de combinatie van grondstoffen of door de toepassing van bepaalde natuurverschijnselen, een uitvinding kan zijn in de zin van art. 1 OW op voorwaarde dat de tussenkomst van de mens onmisbaar is¹⁵. Wat kweekprodukten betreft, stellen we vast dat in de loop der tijden de interventie van de kweker door het gebruik van ingewikkelde veredelings technieken doorslaggevend is geworden in het winnen van nieuwe planterassen. Aangezien de natuur alleen dergelijke produkten nooit of slechts na verscheidene decennia zou kunnen voortbrengen, kunnen we in dit geval nog bezwaarlijk spreken van een «zuiver» natuurprodukt.

Sommige auteurs hebben zich dan ook uitgesproken voor de octrooieerbaarheid van planterassen¹⁶. Anderen daarentegen zijn van oordeel gebleven dat de uitbreiding van het octrooierechtelijk regime tot kweekprodukten de juiste draagwijdte van de OW miskent en sloten aldus de octrooiëring ervan uit¹⁷.

Op elk ogenblik moet een doorsnee-vakman in staat zijn de uitvinding, zoals duidelijk en volledig beschreven in de octrooiaanvraag¹⁸, te reproduceren. Quid voor kweekprodukten? Op een bepaald ogenblik verkrijgt de kweker door het toepassen van bepaalde procédés een nieuw planterass. Vegetatieve uitvindingen vertonen echter deze bijzonderheid dat de kweker en a fortiori ook de doorsnee-vakman¹⁹, onzeker is dat hij achteraf door dezelfde middelen te gebruiken nog een identiek resultaat zal kunnen verkrijgen. Deze voortdurende onzekerheid vloeit voort uit de gelijktijdige inwerking van allerlei factoren zoals samenstelling van

¹⁴ Het moet gaan om een uitvinding (art. 1), die nieuw is (art. 24, A en C), een zekere originaliteit vertoont (dit vereiste is niet expliciet in de OW vermeld, maar wordt geacht inherent te zijn aan het begrip uitvinding in de zin van art. 1) en een industrieel (art. 1) en een geoorloofd karakter heeft.

¹⁵ Zie o.m. E. PICARD, «Brevet d'invention», *Pandectes Belges*, tome XIV, nrs. 81-86; TH. BRAUN en P. STRUYE, «Brevet d'invention», *R.P.D.B.*, nrs. 41-43; G. VANDER HAEGHEN, «Des brevets d'invention», *Les Nouvelles, Droits intellectuels*, tome I, nrs. 105-110, L. ANDRÉ, *Traité des brevets d'invention et de la contrefaçon industrielle*, Brussel, 1899, nr. 78-80.

¹⁶ Zie F. GASPAR, *op cit.*, p. 219; P. VAN REEPINGHEN, *op cit.*, p. 93 en 222; M.-TH. MOTTE, *J.T.*, 1959, 174.

¹⁷ Zie G. VANDER HAEGHEN, *op cit.*, nr. 110.

¹⁸ Sommige auteurs stelden zich hier de vraag in hoeverre de beschrijving van een ras en van het procédé om het te verkrijgen, volledig en duidelijk kan zijn (zie o.m. B. FREY-GODET, *op cit.*, p. 32, en A. CHAVANNE, *op cit.*, p. 97, nr. 17).

¹⁹ Sommigen trokken de bekwaamheid van de doorsnee-vakman op dit domein in twijfel (zie o.m. B. FREY-GODET, *op cit.*, p. 31).

de bodem en klimatologische omstandigheden. Daarbij komt dan nog dat men na verloop van tijd bij planten steeds een zekere degeneratie vaststelt, hetgeen ongetwijfeld de stabiliteit van het ras in gevaar brengt.

Nochtans namen sommigen aan²⁰ dat de reproductie van planterassen verzekerd blijft dank zij de mogelijke toepassing door elke doorsnee-vakman van bepaalde elementaire vermeerderingstechnieken op het gewonnen eerste specimen (d.i. de moederplant) zelf.

5. Onze rechtspraak, die zich nauw aansloot bij het gedeelte van de doctrine, die zich uitsprak voor de octrooieerbaarheid van planterassen bleef beperkt tot de twee «rozevonnissen» van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Dendermonde. In beide gevallen stelde de eiser-kweker als octrooi- en merkhouders van verschillende rozerassen een vordering in wegens octrooi- en merkinbreuken. De verweerder wierp telkens de niet-octrooieerbaarheid van de rozevariëteiten op²¹.

In het vonnis van 2 mei 1958²² oordeelde de rechter dat het winnen van een rozeras een essentiële en noodzakelijke tussenkomst van de kweker onderstelt. Wanneer ten gevolge van dit menselijk ingrijpen een ras tot stand komt met zulke specifieke eigenschappen (kleur, vorm) die merkbaar verschillend zijn van elk ander bekend ras, staan we voor een nieuw produkt, dat een eigen plaats in nijverheid en handel inneemt. De rechter stelde verder dat het industrieel karakter van een ras vaststaat zodra herhaling mogelijk is. Deze reproductie vereist niet noodzakelijk de aanwending van die middelen waardoor het eerste specimen (d.i. de moederplant) werd verkregen. Voldoende is dat het ras zich op een of andere wijze tot multiplicatie leent²³. Een planter is dan ook octrooieerbaar.

In het vonnis van 18 oktober 1964²⁴ aanvaardde de rechter eveneens dat de litigieuze rozerassen geen

zuivere natuurvoortbrengselen waren, maar verwierp evenwel in dat geval de octrooieerbaarheid wegens de onvolledige en onduidelijke beschrijving van het ras in de octrooiaanvraag. Als reactie tegen deze voor de kwekers vrij gunstige jurisprudentie werd op 30 april 1959 bij de Senaat een wetsvoorstel ingediend dat ertoe strekte landbouwprodukten uitdrukkelijk van octrooiëring uit te sluiten²⁵. De opstellers van dit wetsvoorstel beriepen zich op het gebrek aan industrieel karakter van kweekprodukten, meer in het bijzonder van nieuwe rozevariëteiten. Ze zagen in de octrooieerbaarheid een gevaar voor de ontwikkeling van de nationale land- en tuinbouw, voornamelijk wegens de verschillende contractuele beperkingen (o.m. uitvoerverboden en hoge licentievergoedingen) opgelegd door buitenlandse kwekers-licentiegevers aan Belgische kwekers-licentienemers. Dit voorstel werd evenwel nooit wet.

6. Uit het voorafgaande blijkt duidelijk dat noch onze vrij beperkte en verdeelde doctrine, noch onze uiterst schaarse jurisprudentie een coherente oplossing gaven aan deze controverse in het Belgisch industrieel eigendomsrecht. Niettegenstaande herhaalde pogingen slaagde de wetgever er evenmin in een einde te maken aan dit omstreden probleem. Toch leverde de Dienst voor de Handels- en Nijverheidseigendom in de praktijk tot nog toe verscheidene octrooien af²⁶ en werden zoals blijkt uit de voorbereidende teksten van de Kweekwet²⁷, de kwekers voortdurend aangeemoedigd octrooien aan te vragen.

Verhouding tussen het Kweekunieoverdrag en de Kweekwet

7. De kwekers, erg ontstemd door het uitblijven van een nationale²⁸ en een internationale regeling op het vlak van de juridische bescherming van nieuwe

²⁰ Zie P. VAN REEPINGHEN, «Rapport», *op. cit.*, p. 222.

²¹ In beide vonnissen ging het telkens om een octrooi betreffende het produkt en niet betreffende de middelen. Over de octrooieerbaarheid van kweekprocédés heeft onze rechtspraak zich nooit uitgesproken en is onze rechtsleer verdeeld. Sommige auteurs zoals G. VANDER HAEGHEN (*op. cit.*, nrs. 107-108) en P. VAN REEPINGHEN (*op. cit.*, p. 93, 223 en 225) waren pro. Opmerkelijk is dat deze laatste aanvankelijk uitsluitend de octrooieerbaarheid van kweekprocédés aannam en pas later ook kweekprodukten voor octrooieerbaar hield. Anderen daarentegen zoals E. Picard, (*op. cit.*, nr. 108) waren contra.

²² *Ing.-Cons.*, 1958, 150, en *J.T.*, 1959, 171 (met noot van M.-Th. MOTTE). Hoewel het hier ging om een interlocutoir vonnis houdende een bevel tot deskundigenonderzoek, stelde de rechter duidelijk dat principieel kweekprodukten octrooieerbaar zijn.

²³ Zo kan een derde-koper bv. van snijrozen de ogen van de roos, die zich bevinden aan elke inplanting van de doorn op de stengel, oculeren en zetten op wilgeonderstammetjes. Vervolgens kan hij beide laten vergroei tot zgn. zetlingen en alzo vrij gemakkelijk teeltmateriaal van de rozevariëteit krijgen, waarvan hij voordien het eindprodukt nl. de snijroos heeft gekocht. Deze rozezetlingen kan hij als teeltmateriaal verhandelen of zelf aanplanten en laten volgroeien tot rozestruiken die na verloop van tijd op hun beurt verhandelbare snijrozen opleveren.

²⁴ Niet gepubliceerd maar waarvan evenwel melding bij Y. HENDRICKX, *op. cit.*, p. 53.

²⁵ *Parl. Doc., Senaat*, 1958-59, nr. 143 ; voor kritiek op dit voorstel, zie F. GASPARD, *op. cit.*, p. 219.

²⁶ Het eerste octrooi werd in België verleend op 31 oktober 1949 voor het bekende rozeras «Rouge Meiland» (zie Y. HENDRICKX, *op. cit.*, p. 53). Men verkreeg sindsdien voornamelijk octrooien voor rozerassen die onder licentie in België werden verhandeld (voor een volledige lijst voor de periode 1949-1965, zie Y. HENDRICKX, *op. cit.*, p. 79). Per 1 januari 1977 waren in België 102 octrooien voor planterassen van kracht. In de loop van 1976 zijn 11 nieuwe octrooien verleend aan Franse (8) en Amerikaanse (3) kwekers (zie *Mededelingen V.B.O.*, 10 november 1977, p. 3459).

²⁷ *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/2, p. 17.

²⁸ Als enige, maar belangrijke uitzondering dient het Nederlands Kwekersbesluit van 1941 te worden vermeld, dat voor het eerst voorziet in een bijzondere bescherming van de kweker, die volledig los staat van de tot dusver in bepaalde uitzonderlijke gevallen verleende octrooibescherming. Voor de inhoudelijke bespreking van dit besluit, zie P.A. VERHULST, *op. cit.*, p. 136 e.v.. Het Kwekersbesluit, dat naderhand werd vervangen door de Zaaizaad- en Plantgoedwet van 6 oktober 1966, maakte in Nederland een einde aan de aldaar eveneens heersende controverse omtrent de al dan niet octrooieerbaarheid van planterassen, niet door de destijds geldende Rijsoctrooiwet van 7 november 1910 in een of andere zin aan te passen maar door de rechtspositie van de kweker te bepalen in een afzonderlijke wet.

planterassen, gingen over tot de oprichting van een vereniging ter verdediging van hun belangen. De professionele vereniging A.S.S.I.N.S.E.L. (Association internationale des sélectionneurs professionnels) stelde op een bijeenkomst in juni 1956 voor, een internationale conferentie samen te roepen. Hierop zou de bescherming van de kwekersarbeid worden bestudeerd op intergouvernementeel niveau, met als einddoel te komen tot de vastlegging van de basisbeginselen van de kwekersbescherming in een internationale verdrags tekst²⁹.

Aldus vond van 7 tot 11 mei 1957 een Internationale Conferentie tot Bescherming van Kweekprodukten plaats te Parijs. De eerste zitting, waaraan werd deelgenomen door elf van de twaalf hiertoe uitgenodigde landen³⁰, werd afgesloten met de aanneming van een belangrijke beginselverklaring³¹. Een comité van experts werd belast met de uitwerking van een ontwerpverdrag, overeenkomstig de in voornoemde eindakte geformuleerde krachtlijnen. Dit ontwerp werd vier jaar later, zij het met enkele wijzigingen, goedgekeurd door de delegaties van de twaalf landen die de tweede zitting van de Internationale Conferentie bijwoonden (Parijs, 21 november tot 2 december 1961). Dit leidde tot de definitieve ondertekening op 2 december 1961 van het Internationaal Verdrag van Parijs tot bescherming van kweekprodukten (hierna Kweekunieoverdrag genoemd)³².

²⁹ Art. 1, al. 3 van het Unieverdrag van Parijs (UVP) definieert het begrip «industriële eigendom» zeer ruim als hebbende niet alleen betrekking op nijverheid en handel in de enge zin, maar eveneens op de landbouw- en de mijnbouwnijverheid en op alle vervaardigde of natuurlijke voortbrengselen zoals granen, vruchten en bloemen. De doctrine nam aan dat deze alinea niet meer dan een algemeen richtsnoer was. Unielanden waren m.a.w. volkomen vrij landbouw- of tuinbouwvoortbrengselen al dan niet te beschermen door middel van octrooien (zie G. H. C. BODENHAUSEN, *Guide d'application de la Convention de Paris*, BIRPI, Genève, 1969, p. 26). Een dergelijke vrijheid geboden aan de Unielanden stond geenszins borg voor een internationale kwekersbescherming. Zo gingen dan ook meer en meer stemmen op om een internationale conventie tot stand te brengen, los van het Unieverdrag van Parijs en waarbij de contracterende Staten zich ertoe zouden verbinden te voorzien in de bescherming van uitvindingen op landbouwgebied.

³⁰ België, Bondsrepubliek Duitsland, Denemarken, Finland, Frankrijk, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Spanje, Verenigd Koninkrijk en Zwitserland. Enkel het Verenigd Koninkrijk ging niet op de uitnodiging in.

³¹ Zie *Actes des conférences internationales pour la protection des obtentions végétales*, Publication n° 316, UPOV, Genève, 1974, p. 27.

³² Het Verdrag werd ondertekend door acht van de twaalf Staten, te weten: de Bondsrepubliek Duitsland, Nederland, het Verenigd Koninkrijk, België, Frankrijk, Italië, Denemarken en Zwitserland. Zweden en Zuid-Afrika traden achteraf tot het Verdrag toe, dat tussen de drie eerstgenoemde landen in werking trad op 10 augustus 1968. Per 1 januari 1978 sorteert het Verdrag effect tussen deze tien Staten, die naderhand eveneens een Aanvullende Akte houdende wijziging van enkele financiële bepalingen van het Verdrag (inzonderheid de artt. 22 en 26), opgemaakt te Genève op 10 november 1972, ondertekenden. De Aanvullende Akte, enkel nog niet door het Verenigd Koninkrijk bekrachtigd, trad in werking op 12 februari 1977. Het Kweekunieoverdrag zal in de loop van de maand oktober van dit jaar aan een grondige herziening worden onderworpen (voor de nieuwe ontwerp tekst, zie UPOV Doc. C/XI/12 van 7 november 1977).

8. Krachtens het Kweekunieoverdrag (KUV) verbonden de verdragsluitende Staten zich ertoe het kwekersrecht uitdrukkelijk te erkennen en te beschermen volgens eenvormige en duidelijk omschreven beginselen³³. De Staten, partij bij het Verdrag, die te zamen een Unie tot bescherming van kweekprodukten vormen (art. 1(2) KUV), werden aldus verplicht aan de kweker van een nieuw planteras of aan zijn rechtverkrijgende een exclusief recht toe te kennen. De inhoud en de wijze van uitoefening van het kwekersrecht werden nader omschreven en afgebakend in het Verdrag zelf (art. 1 (1) KUV). Het was ter uitvoering van bovenstaande verplichting dat België, naar het voorbeeld van andere Unielanden³⁴ een bijzondere wet houdende de bescherming van kweekprodukten opstelde. Met betrekking tot het KUV, waarop uiteraard niet in detail kan worden ingegaan, dienen terloops toch drie essentiële punten te worden aangestipt.

In de eerste plaats moet worden opgemerkt dat het KUV zelf de grondvoorwaarden, de inhoud, de duur, de verval- en de nietigheidsgonden van het kwekersrecht vastlegt. Dit leidt tot de creatie van een uniform recht in alle Unielanden. Alzo wordt aan de nationale wetgever van elk Unieland een uiterst beperkte speelruimte opengelaten binnen welke deze vrij en eigenhandig, d.w.z. zonder rekening te moeten houden met deze of gene KUV-bepaling, kan optreden in de verdere uitwerking van het kwekersrecht³⁵. Onze Kweekwet neemt trouwens een aanzienlijk aantal KUV-bepalingen praktisch letterlijk over.

België keurde Verdrag en Akte goed bij de W. 17 december 1975 (*Staatsbl.*, 29 december 1976) en legde de bekrachtigingsoorkonden van beide teksten neer op 5 november 1976, die voor België in werking traden op 5 december 1976. (art. 31 (3) (Verdrag en art. VI(2) Akte).

Op 8 januari 1977 trad het Verdrag in de interne rechtsorde in werking, te weten tien dagen na de bekendmaking van de goedkeuringswet van 17 december 1975 in het *Staatsblad* van 29 december 1976. Internationaal was België echter reeds gebonden vanaf 5 december 1976, hetgeen wijst op een gebrek aan synchronisatie tussen de inwerkingtreding van het Verdrag in de internationale en in de nationale rechtssfeer (zie P.F. SMETS, *Les traités internationaux devant la section de législation du Conseil d'Etat*, Bruylant, Brussel, 1966, p. 88 en 98).

³³ Voor een uitvoerige bespreking van het KUV, zie in het bijzonder H. DELPECH, «La Convention internationale du 6 décembre 1961 sur la protection des nouveautés végétales», *J.C.P.*, 1962, 1678; H. JUHE, «Das Züchterrecht des Internationalen Übereinkommens zum Schutz von Pflanzenzüchtungen», *GRUR Ausl.*, 1963, 525; H. SCHADE, «Der Schutz neuer Pflanzenzüchtungen», *GRUR Ausl.*, 1957, 325; H. SCHADE en K. PFANNER, «Internationaler Schutz von Pflanzenzüchtungen», *GRUR Ausl.*, 1961, 1, en «Das internationale Übereinkommen zum Schutz von Pflanzenzüchtungen», *GRUR Ausl.*, 1962, 341.

³⁴ Zie o.m. *Frankrijk*: Loi n° 70-489 du 11 juin 1970 sur la protection des obtentions végétales et décrets et arrêtés d'exécution, *Prop.ind.*, 1971, 38, 269 en 343, 1972, 103 en 1975, 117; *Nederland*: Zaaizaad- en Plantgoedwet (ZPW) van 6 oktober 1966, *Stb.* 455; *Duitsland*: Sortenschutzgesetz (SortSchG) van 20 mei 1968, gewijzigd bij de wetten van 2 maart 1974 en 9 december 1974 afgedrukt in F. WUESTHOFF en D. WENDT, *Kommentar zum Sortenschutzgesetz*, Verlag Chemie, Weinheim, 1977, p. 1; *Zwitserland*: Loi fédérale du 20 mars 1975 et Ordonnance du 11 mai 1977 in *Lois et Traités de propriété industrielle*, OMPI, Genève, 1976, volume I, Suisse: texte n° 1-001 et 1-002.

³⁵ Hierin schuilt dan ook het essentieel verschil tussen het KUV en het UVP. In dat laatste verdrag, dat het gehele gebied van de indus-

Vervolgens laat het KUV de vraag of planterassen al dan niet octrooierbaar zijn in het midden door de Unielanden de vrije keuze te laten het kwekersrecht te erkennen, hetzij door de verlening van een bijzondere titel (kwekerscertificaat genoemd), hetzij door de aflevering van een klassiek octrooi (art. 2 (1) KUV)³⁶. Zelfs in een mogelijke combinatie van beide beschermingsvormen werd voorzien, met deze beperking evenwel dat voor een zelfde botanisch geslacht of soort cumulatie van beide beschermingsvormen expliciet wordt uitgesloten (art. 2(1) in fine KUV). Door het vastleggen in het KUV van specifieke materiële en formele voorwaarden m.b.t. het kwekersrecht werden de Unielanden onrechtstreeks gedwongen voor het kwekerscertificaat te opteren. Het aanhouden van het traditioneel octrooi als beschermingsvorm voor plantaardige innovaties zou immers voor de meeste Unielanden een verregaande wijziging en aanpassing van hun nationale octrooiwetten met zich hebben gebracht³⁷. Zo zou België zijn octrooiverleningsprocedure, die berust op een systeem zonder vooronderzoek naar de aanwezigheid van de materiële octrooierbaarheidsvereisten aangepast moeten hebben aan art. 7 KUV. Dit artikel bepaalt dat slechts bescherming kan worden verleend voor een ras wanneer uit een onderzoek, aangepast aan ieder geslacht of soort en rekening houdend met de gebruikelijke wijze van vermeerdering, blijkt, dat het voldoet aan de in art. 6 KUV gestelde grondvoorwaarden. Tenslotte mag niet worden vergeten dat binnen de Unie tot bescherming van kweekprodukten de kwekers een *minimumbescherming* genieten³⁸, die wordt ge-

triële eigendom bestrijkt (octrooien, merken, tekeningen en modellen, handelsnaam, benamingen van oorsprong) wordt meer in het bijzonder wat octrooien aangaat het bepalen van de materiële en formele octrooierbaarheidsvereisten, van de inhoud en van de duur van het octrooirecht grotendeels overgelaten aan de nationale wetgeving van elk Unieland.

Het spreekt vanzelf dat hier niet kan worden ingegaan op de verhouding tussen beide verdragen (zie daarover meer in P.A. VERHULST, «Kwekersrecht en Unieverdrag van Parijs van 1883», S.E.W., 1964, 65). Voor een ontleding van beide verdragen zie S.P. LADAS, *Patents, Trademarks and Related Rights*, Harvard University Press, Cambridge, 1975, volume I, p. 163 e.v. en p. 209 e.v.

³⁶ Vgl. art. 2, b), van het Verdrag van Straatsburg van 27 november 1963 betreffende de eenmaking van enige beginselen van het octrooirecht en art. 53, b), van het Europees Octrooi-verdrag van München van 5 oktober 1973. Beide verdragen werden goedgekeurd bij de W. 8 juli 1977 (*Staatsbl.*, 30 september 1977) en gepubliceerd in het *Staatsblad* van 7 oktober 1977.

³⁷ Vandaar dat alle Unielanden (Italië uitgezonderd) kozen voor de bescherming d.m.v. het kwekerscertificaat. Terloops stippen we aan dat verscheidene niet-Unielanden eveneens een bijzondere wet tot bescherming van kweekprodukten kennen, geïnspireerd op de KUV-principes (zie bv. de Spaanse wet nr. 12/1975 van 12 maart 1975, *Prop. ind.*, 1975, 286, en de DDR-Sortenschutzverordnung van 22 maart 1972 afgedrukt in F. WUESTHOFF en D. WENDT, *op.cit.*, p. 539 e.v.) of hiervan duidelijk afwijkend (zie bv. de Amerikaanse wet van 24 december 1970, *Prop. ind.*, 1972, 166).

³⁸ Het KUV bevat een reeks minimumbepalingen. D.w.z. dat het de Unielanden enerzijds vrij staat een soepeler en gunstiger kwekersbescherming te verlenen dan bepaald in het Verdrag. Het KUV maakt trouwens in bepaalde artikelen de Unielanden hierop uitdrukkelijk attent zoals in de artt. 7(3) en 8(3). Anderzijds is het hun verboden de door het KUV gestelde minimumregels te dalen.

waarborgd door de in art. 3 KUV neergelegde principes van de *nationale* en van de *unionistische* behandeling. Het assimilatiebeginsel houdt in dat de «unionisten», d.w.z. de onderdanen van de Unielanden³⁹ en de natuurlijke en de rechtspersonen die hun woonplaats of hun zetel hebben in één dezer, in alle andere Unielanden voor de toekenning en de bescherming van het kwekersrecht eenzelfde behandeling genieten als de nationale onderdanen van het Unieland waar ze bescherming vragen, voor zover ze eveneens voldoen aan alle voorwaarden en formaliteiten door de nationale wet opgelegd aan eigen onderdanen.

Daarenboven kunnen de unionisten zich beroepen op die bijzondere rechten, die borg staan voor een unionistische behandeling en die hun door het KUV zelf worden toegekend zoals het in art. 12 KUV bepaalde recht van voorrang⁴⁰.

Verhouding tussen de W. 20 mei 1975 en de W. 11 juli 1969

9. Zoals reeds aangestipt bevinden we ons met het kwekersrecht op het domein van de industriële eigendom. We dienen evenwel het kwekersrecht te situeren in een veel ruimer kader.

Art. 1, lid 2, KW bepaalt dat de aflevering van een kwekerscertificaat de toepassing van de W. 11 juli 1969 betreffende de bestrijdingsmiddelen en de grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt⁴¹ en van haar uitvoeringsbesluiten onverlet laat.

Ook het KUV verwijst uitdrukkelijk naar de wetgeving inzake de voortbrenging van, de controle op en het verhandelen van zaaizaad en plantgoed⁴². Hoewel de W. 20 mei 1975 en 11 juli 1969 uiteenlopende onderwerpen regelen — de ene behandelt de rechtspositie van de kweker van een nieuw planterras, de andere regelt het verkeer met teeltmateriaal van planten — staan ze toch nauw met elkaar in verband⁴³. Alvorens de draagwijdte van art. 1, lid 2, KW van naderbij te onderzoeken en de wisselwerking die be-

³⁹ Voor zover dezen noch hun woonplaats, noch hun zetel hebben in een van de Unielanden, kan de nationale wet van het Unieland waar ze bescherming vragen, hun bijzondere verplichtingen opleggen betreffende het onderzoek en het toezicht op de vermeerdering van het ras (art. 3(2) KUV). Zo zou bv. geëist kunnen worden dat de kweker zijn ras teelt in het Unieland waar hij bescherming vraagt of in enig ander Unieland (zie H. SCHADE en K. PFANNER, *op.cit.*, p. 8 en 348).

⁴⁰ Het parallelisme tussen KUV en UVP is op dit punt bijzonder groot. Zo ook heeft de uitvinder van een nijverheidsuitvinding recht op een nationale en unionistische behandeling en kan hij eveneens een recht van voorrang inroepen (vgl. de artt. 3 en 12 KUV met de artt. 2, 3 en 4 UVP).

⁴¹ *Staatsbl.*, 17 juli 1969.

⁴² Zie de artt. 8(3) en 14 KUV.

⁴³ In sommige landen trouwens worden bescherming en verhandeling van teeltmateriaal in één enkele wet gereguleerd (zie bv. de Nederlandse ZPW). In sommige landen worden beide onderwerpen geregeld in afzonderlijke wetten (zie bv. buiten België, het Duitse SortSchG en het Saatgutverkehrsgesetz van 23 juni 1975).

staat tussen beide voornoemde wetten te verduidelijken, past het enkele woorden te zeggen over de door de meeste juristen weinig gekende, maar op landbouwgebied uiterst belangrijke W. 11 juli 1969.

10. Deze kaderwet, die ongetwijfeld een van de pijlers vormt waarop ons hedendaags agrarisch recht is gegrondvest⁴⁴, reglementeert met name de produktie, het verhandelen en het gebruik van grondstoffen voor de landbouw, tuinbouw, bosbouw en veeteelt en van bestrijdingsmiddelen voor niet-landbouwkundige doeleinden. Onder *grondstoffen* worden verstaan: elk geslachtelijk of ongeslachtelijk teeltmateriaal, elke stof ter bescherming, verbetering of bevordering van de plantaardige en dierlijke produktie en elk substraat voor de plantencultuur (art. 1).

Het begrip *teeltmateriaal* valt te definiëren als zaad, pootgoed, planten en plantdelen die bestemd zijn om door middel van uitzaai, uitplant of op andere wijze voor de teelt van gewassen te dienen⁴⁵. Met betrekking tot grondstoffen kan de Koning diverse maatregelen treffen die er voornamelijk toe strekken fabrikanten, voortbrengers, *kwekers*, bereiders, telers, verdelers, gebruikers en verbruikers te beschermen tegen bedrog en vervalsing en tegen praktijken die tot gevolg hebben afbreuk te doen aan de normale mededingingsvoorwaarden. Zo kan hij, meer in het bijzonder wat de handel in teeltmateriaal betreft, zekere kwantiteits-, kwaliteits- en identiteitsnormen vastleggen, waarvan de naleving kan worden gecontroleerd door het teeltmateriaal te onderwerpen aan een keuring (art. 2, § 1, 1° en 6°). Iedere verkrijger van aldus gereglementeerde grondstoffen heeft het recht het nemen van een monster te eisen met het oog op het onderzoek ervan door officiële of private onderzoeksstations of laboratoria (art. 3, § 1).

Inzake bestrijdingsmiddelen beschikt de Koning eveneens over ruime bevoegdheden, die hem toelaten in het belang van de volksgezondheid verregaand in te grijpen in de produktie, verhandeling en gebruik van pesticiden (art. 5).

Strafrechtelijke en administratieve sancties zijn gesteld op overtreding van deze reglementering (artt. 6 tot 13).

Het oud K.B. nr. 89 van 30 november 1939 op de reglementering van de handel in zaaizaden, allerhande

pootgoed, meststoffen en veevoeder⁴⁶ werd bij de W. 11 juli 1969 opgeheven (art. 15). De regels vervat in dit K.B. werden niet zozeer grondig gewijzigd, maar grotendeels aangepast aan die welke sedert 1966 uitgewerkt zijn in Benelux- en E.E.G.-verband met het oog op de harmonisatie van de wetgevingen op de handel in grondstoffen en bestrijdingsmiddelen. Hierna worden, voor zover nodig bij de analyse van de KW, enkele aspecten van de reglementering van de handel in teeltmateriaal zoals vastgelegd in de W. 11 juli 1969 en haar uitvoeringsbesluiten, bondig besproken⁴⁷.

11. Het regime inzake de handel in en de keuring van teeltmateriaal van vrijwel alle belangrijke landbouw-, groente- en bosbouwgewassen wordt hoofdzakelijk bepaald door E.E.G.-Richtlijnen en Beschikkingen van de Raad en van de Commissie⁴⁸. De talloze uitvoeringsbesluiten van de W. 11 juli 1969 zijn uiteraard hierop gebaseerd. Terloops dient eveneens opgemerkt te worden dat deze uitvoerings-K.B.'s bepaalde gedeelten van de E.E.G.-Richtlijnen praktisch letterlijk overnemen en dat voor elke belangrijke categorie van gewassen een afzonderlijk K.B. is uitgewerkt⁴⁹.

Nochtans valt aan te stippen dat, reeds lang voordat er sprake was van enige harmonisatie in E.E.G.-verband, België erin geslaagd was geleidelijk een vrij volledige reglementering op het domein van o.m. de handel in en de keuring van teeltmateriaal uit te bouwen, in zoverre zelfs dat sommige vrij oude wetten op dit ogenblik nog altijd van kracht zijn.

Op het vlak van de *handel* in zaaizaden en allerhande pootgoed moet worden teruggegrepen naar de wet van 15 juli 1931⁵⁰, naderhand aangevuld door het K.B. nr.

⁴⁶ *Staatsbl.*, 10 december 1939.

⁴⁷ Vanzelfsprekend zijn voor de verhandeling van meststoffen, veevoerders, bestrijdingsmiddelen en fytofarmaceutische produkten specifieke regelingen van kracht, alle opgesteld ter uitvoering van de W. 11 juli 1969 en tegelijkertijd conform aan de Benelux- en E.E.G.-harmonisatieregels (zie bv. voor meststoffen en bodemverbeterende middelen: K.B. 6 oktober 1977 en M.B. 7 oktober 1977, *Staatsbl.*, 30 december 1977).

⁴⁸ Voor een overzicht van de bestaande E.E.G.-reglementering, zie «Bibliographie sur l'harmonisation des législations phytosanitaires des semences et plants forestiers» in *Bulletin de renseignement documentaire C.E.E.*, n° B/8/77.

⁴⁹ Zie bv. de K.B.'s van 8 december 1969 houdende reglementering van de handel in bietezaad en pootaardappelen (*Staatsbl.*, 24 februari 1970), zoals gew. bij K.B. 19 februari 1976 (*Staatsbl.*, 28 februari 1976) en genomen ter uitvoering van Richtlijnen 66/400 en 403 van 14 juni 1966 (P.B. van 11 juli 1966), zoals laatstelijk gew. bij respectievelijk R 78/55 van 19 december 1977 (P.B. nr. L 16 van 20 januari 1978) en R 77/648 van 11 oktober 1977 (P.B. nr. L 261 van 14 oktober 1977); het K.B. van 12 mei 1972 betreffende de nationale rassencatalogus voor landbouwgewassen (*Staatsbl.*, 17 juni 1972), zoals laatstelijk gew. bij art. 31 K.B. 23 juli 1977 (*Staatsbl.*, 25 oktober 1977) en genomen ter uitvoering van R 70/457 van 29 september 1970 (P.B. nr. L 225 van 12 oktober 1970), zoals laatstelijk gew. bij R 78/55; het K.B. van 13 juni 1973 betreffende het in de handel brengen van groentezaad (*Staatsbl.*, 10 augustus 1973), zoals gew. bij K.B. 6 augustus 1974 (*Staatsbl.*, 30 oktober 1974) en genomen ter uitvoering van R 70/458 van 29 september 1970 (P.B. nr. L 225 van 12 oktober 1970), zoals laatstelijk gew. bij R 78/55.

⁵⁰ Ter vervanging van de oude wet van 21 december 1896 betreffende de vervalsing van de meststoffen en de stoffen bestemd voor de

⁴⁴ Naast de W. 28 maart 1975 betreffende de handel in landbouw-, tuinbouw- en zeevisserijprodukten (*Staatsbl.*, 25 april 1975), die de gelijknamige wet van 20 juli 1962 vervangt en waarmee de W. 11 juli 1969 niet te verwarren valt. De ene heeft betrekking op de handel in eindprodukten, de andere op de handel in grondstoffen. Niettegenstaande ze fundamenteel twee verschillende gebieden bestrijken, komen ze qua nomenclatuur van maatregelen die de Koning kan treffen (vgl. art. 2 W. 1969 met de artt. 2 en 3 W. 1975) en qua beteugeling van inbreuken (vgl. de artt. 6 tot 13 W. 1969 met de artt. 5 tot 10 W. 1975) derwijze overeen, dat we kunnen spreken van een zekere eenvormigheid in de Belgische landbouwwetgeving.

Zie eveneens K.B. 22 september 1977 houdende de instelling van een Kamer van Beroep ter uitvoering van art. 10 W. 11 juli 1969 en art. 8 W. 28 maart 1975 (*Staatsbl.*, 19 oktober 1977).

⁴⁵ Vgl. art. 2A, 2°, KW.

193 van 27 juli 1935 en het K.B. en M.B. van 23 augustus 1935⁵¹. Deze wet en eerstgenoemd K.B. werden vervolgens aangevuld en samengeschied door het K.B. nr. 89 van 30 november 1939 zoals achteraf bekrachtigd bij de wet van 16 juni 1947. Zoals reeds gezegd werd dit K.B. opgeheven en vervangen bij de W. 11 juli 1969.

Het mag ons hierbij niet ontgaan dat onder de W. 11 juli 1969 verscheidene besluiten getroffen ter uitvoering van het organiek K.B. nr. 98⁵² alsmede het K.B. en M.B. van 23 augustus 1935⁵³ heden ten dage nog altijd effect sorteren, hoewel moet worden toegegeven dat ze een uiterst beperkte toepassing kennen.

Op het vlak van de *keuring* van zaaizaad en pootgoed voor land- en tuinbouw dient gewezen te worden op het belangrijk K.B. van 25 maart 1952 (het zgn. Algemeen Keuringsbesluit)⁵⁴, opgesteld ter uitvoering van de W. en K.B. van 27 december 1938 houdende respectievelijk de oprichting en het reglement van de Nationale Dienst voor de afzet van land- en tuinbouwprodukten⁵⁵. Het Algemeen Keuringsbesluit is op dit ogenblik, zij het op teeltmateriaal van een vrij beperkt aantal gewassen, nog gedeeltelijk van toepassing⁵⁶.

dierenvoeding. De algemene beginselen van deze wet werden overgenomen maar het toepassingsveld werd tegelijk uitgebreid tot zaden en allerhande pootgoed.

⁵¹ Staatsbl., 29 augustus 1935.

⁵² Wat teeltmateriaal betreft, meer bepaald de K.B.'s 3 december 1963 (Staatsbl., 5 februari 1964) en 26 augustus 1965 (Staatsbl., 4 september 1965). Dit tweede K.B. werd laatstelijk gew. bij art. 34 K.B. 23 juli 1977 (Staatsbl., 25 oktober 1977).

Hoewel de W. 11 juli 1969 geen artikel bevat volgens hetwelk verordeningbepalingen getroffen krachtens vroeger uitgevaardigde, maar inmiddels opgeheven wetten van kracht blijven tot ze worden opgeheven of vervangen door besluiten genomen ter uitvoering van de nieuwe wet (vgl. art. 14, § 2, W. 28 maart 1975), wordt in deze leemte voorzien door het K.B. 12 augustus 1970 (Staatsbl., 28 oktober 1970), dat in art. 3 de strafbepalingen van de W. 11 juli 1969 (1970), dat in art. 3 de strafbepalingen van de W. 11 juli 1969 toepasselijk verklaart op het K.B. 3 december 1963. Volgens de rechtspraak is zulke uitdrukkelijke wetsbepaling trouwens niet nodig (zie Hof Gent, 5 februari 1971, R.W., 1971-72, 1463).

⁵³ Zo zijn het K.B. en M.B. 23 augustus 1935 nog altijd van toepassing op plantsoenen van kleinfruitsoorten (art. 12 K.B. 23 mei 1961, Staatsbl., 6 juni 1961).

⁵⁴ Staatsbl., 2 april 1952. Dit K.B. werd zoals het K.B. en M.B. 23 augustus 1935 reeds zoveel maal gewijzigd en aangevuld, dat voor deze besluiten een gecodificeerde versie uiterst wenselijk en tegelijk nuttig zou zijn, aangezien ze nog altijd van toepassing zijn op enkele gewassen die buiten de E.E.G.-reglementering vallen.

⁵⁵ Staatsbl., 26 januari 1939. De wet werd laatstelijk gewijzigd bij K.B. 12 september 1955 (Staatsbl., 17-18 oktober 1955), het K.B. bij K.B. 20 juli 1977 (Staatsbl., 14 oktober 1977).

⁵⁶ Zo wordt de keuring van zaaigranen (K.B. en M.B. 23 juni 1973, Staatsbl., 10 augustus 1973), van bosbouwkundig teeltmateriaal, van plantsoenen van kleinfruitsoorten, van aardbeiplantsoenen en van fruitgewassen uitsluitend geregeld door specifieke keuringsbesluiten. Voor groentezaad daarentegen liggen alle keuringsbepalingen in het verhandelingsbesluit zelf (artt. 27 tot 33 K.B. 13 juni 1973). Voor alle andere landbouwgewassen zijn de keuringsmodaliteiten slechts gedeeltelijk vervat in het verhandelingsbesluit, waarin ter aanvulling verder verwezen wordt naar het Algemeen Keuringsbesluit (zie bv. voor pootaardappelen artt. 3 tot 5 K.B. 8 december 1969 in combinatie met de artt. 19 tot 26 Algemeen Keuringsbesluit, uitgenomen art. 20, afgeschaft bij art. 18, laatste lid, K.B. 8 december 1969).

12. Teeltmateriaal van landbouw-, groente-, bosbouw- en fruitgewassen kan slechts in de handel gebracht worden nadat het officieel is goedgekeurd door de Nationale Dienst voor de afzet van land- en tuinbouwprodukten. Deze wordt hierin, naargelang de aard van het gewas, bijgestaan door de Commissies voor de erkenning van de rassen en de goedkeuring van het teeltmateriaal van de landbouw-, van de tuinbouw- en van de bosbouwsoorten⁵⁷. Dit officieel onderzoek heeft tot doel aan de koper van teeltmateriaal waarborgen te geven omtrent de herkomst, de echtheid, de zuiverheid, de kwaliteit en de goede gezondheidstoestand van het ras.

Uiteraard variëren sommige eisen die worden gesteld volgens het gewas, andere daarentegen zijn gemeen aan alle gewassen. Hier volgen enkele concrete voorbeelden.

Pootaardappelen, d.w.z. aardappelplantgoed, kan slechts in de handel gebracht worden wanneer uit de keuring blijkt dat voldaan is o.m. aan de volgende voorwaarden: vooreerst mag het aantal planten dat door zwartbenigheid is aangetast bij een officiële veldkeuring niet meer dan 2 pct. bedragen en worden bepaalde tolerantiepercentages toegestaan voor zekere onzuiverheden (zoals aanklevende grond), uitwendige gebreken (zoals misvormde of beschadigde knollen) en bepaalde ziekten (zoals aardappelschurft); vervolgens dienen ze een minimumdoorsnee te bezitten, gekalibreerd door middel van zeven met vierkante mazen; ten slotte mogen ze niet behandeld zijn met kiemremmende middelen. Bietenzaad is slechts verhandelbaar wanneer het o.m. een minimum mechanische zuiverheid en kiemkracht bezit van respectievelijk 97 en 73 pct. en het maximum toegelaten vochtgehalte in het zaad de 15 pct. niet overschrijdt.

In beide gevallen dient het teeltmateriaal geconditioneerd te zijn in voldoende homogene partijen en in een gesloten verpakking, die moet beantwoorden aan bepaalde E.E.G.-normen inzake sluitingssysteem en etikettering⁵⁸.

13. Met deze expliciete verwijzing in art. 1, lid 2, KW naar de W. 11 juli 1969 was het de bedoeling van de wetgever de kweker erop attent te maken dat hij in de uitoefening van het kwekersrecht in elk geval verplicht blijft de bepalingen van de W. 11 juli 1969, waarin meer bepaald de verhandelbaarheidsvoorwaarden m.b.t. het teeltmateriaal zijn vastgelegd, te respecteren. Een kweker kan zijn verhandelingsrecht, dat hem ingevolge de verlening van een kwekerscertificaat *uitsluitend* toekomt, slechts *uitoefenen* voor zover

⁵⁷ M.B. 23 januari 1967 (Staatsbl., 25 februari 1967). Deze Commissies mogen niet verward worden met de zgn. Commissies van advies ingesteld bij M.B. 7 april 1976 (Staatsbl., 16 juni 1976), zoals gew. bij M.B. 18 oktober 1976 (Staatsbl., 7 december 1976).

⁵⁸ Voor dit alles, zie de artt. 3, 5, 9 tot 12 K.B. 8 december 1969 (pootaardappelen) en artt. 3 en 7 tot 10 K.B. 8 december 1969 (bietenzaad).

het als zodanig beschermd teeltmateriaal, dat hij in de handel wenst te brengen, tevens voldoet aan de bijzondere eisen gesteld door de W. 11 juli 1969 en haar uitvoeringsbesluiten. Door deze wet worden evenwel noch beperkingen gesteld aan het monopolierecht van de certificaathouder, noch bijkomende materiële of formele voorwaarden opgelegd tot het verkrijgen van een kwekerscertificaat⁵⁹. Ten slotte dient eveneens gewezen te worden op een belangrijk verschil tussen beide wetten wat hun respectief toepassingsgebied ratione materiae betreft. Terwijl de KW een privaat recht toekent aan de kweker van planterassen, voor zover ze behoren tot een geslacht of een soort door de Koning aangeduid, reglementeert de kaderwet van 11 juli 1969 de verhandeling van geslachtelijk en ongeslachtelijk teeltmateriaal van alle botanische geslachten en soorten. Aldus kan een kweker in het bezit zijn van beschermbaar, maar niet verhandelbaar teeltmateriaal en omgekeerd.

14. Voor een duidelijk begrip van sommige andere KW-bepalingen⁶⁰, die verder nog uitvoerig zullen worden behandeld, dienen nog enkele bijzondere aspecten van de Belgische handelsreglementering in teeltmateriaal te worden belicht. Verschillende begrippen die voorkomen in deze reglementering, zijn eveneens terug te vinden in de Kweekwet.

De keuring van het teeltmateriaal, zijnde de onontbeerlijke voorwaarde voor de mogelijke verhandeling ervan, kan slechts plaatsvinden voor zover het ras vooraf is ingeschreven in een nationale lijst. M.a.w. alleen teeltmateriaal van ingeschreven rassen wordt tot de keuring toegelaten.

Zo onderscheiden we de nationale rassencatalogi⁶¹ en rassenlijsten⁶², opgesteld door de minister van Landbouw en gepubliceerd in het Staatsblad⁶³.

⁵⁹ Art. 23 K.B. 12 mei 1972 bepaalt uitdrukkelijk dat dit besluit geen afbreuk doet aan de bepalingen van de wetgeving betreffende de bescherming van het leven en de gezondheid van personen, dieren of planten of betreffende de bescherming van de industriële of commerciële eigendom.

⁶⁰ Meer in het bijzonder de artt. 3 en 49 KW.

⁶¹ K.B. 12 mei 1972 (landbouwgewassen) en artt. 3 tot 18 K.B. 13 juni 1973 (groentegewassen).

⁶² Zie voor *bosbouwsoorten*: art. 5 K.B. 17 mei 1968 (*Staatsbl.*, 26 juni 1968); *kleinfruitsoorten*: art. 3 K.B. 23 mei 1961 (*Staatsbl.*, 6 juni 1961); *aardbeien*: art. 1, b), M.B. 20 juni 1972 (*Staatsbl.*, 9 september 1972) en *fruitgewassen*: art. 1, a), M.B. 30 januari 1975 (*Staatsbl.*, 24 april 1975), laatstelijk gew. bij M.B. 10 juni 1976 (*Staatsbl.*, 25 september 1976). Kleinfruit, aardbeien en fruit worden op één lijst gepubliceerd. Het zijn deze lijsten die de wetgever in art. 49, § 1, c), KW bedoelt met "... een Belgische rassenlijst opgemaakt krachtens het K.B. van 25 maart 1952...".

⁶³ Zie bv. voor *landbouwgewassen*: M.B. 10 augustus 1977 (*Staatsbl.*, 16 december 1977); *kleinfruit, aardbeien en fruit*: M.B. 8 juli 1977 (*Staatsbl.*, 13 december 1977).

Een afzonderlijke rassencatalogus voor groentegewassen ter uitvoering van art. 3 K.B. 13 juni 1973 is tot op heden nog niet opgesteld. De rassenlijst van groentegewassen als onderdeel van de rassenlijst van tuinbouwsoorten is voor het laatst gepubliceerd bij M.B. 20 maart 1972 (*Staatsbl.*, 25 juli 1972). Daarnaast stelt de E.E.G.-Commissie geregeld gemeenschappelijke rassenlijsten op. Deze zijn een compilatie van de nationale rassenlijsten der Lid-Staten en worden bekendgemaakt in het E.E.G.-Publikatieblad. Zie ge-

Een nieuw ras wordt slechts in de nationale rassencatalogus opgenomen⁶⁴ door het indienen van een aanvraag en nadat op grond van officieel daartoe ingestelde proeven bewezen wordt dat het beantwoordt aan de vereisten van *onderscheidbaarheid*, *bestendigheid* en *voldoende homogeniteit*. Het ras van een landbouwgewas moet bovendien een voldoende *cultuur- en gebruikswaarde* bezitten.

Het Comité voor de samenstelling van de nationale rassencatalogus voor landbouwgewassen of voor groentegewassen⁶⁵ (hierna bevoegd Comité genoemd) is belast met het doen uitvoeren van de officiële proeven, die dienen te worden verricht overeenkomstig de E.E.G.-Richtlijnen van 14 april 1972 tot vaststelling van kenmerken en minimumeisen voor het onderzoek van rassen van landbouw- en groentegewassen⁶⁶.

De opneming, het behoud en de schrapping van het ras in de nationale rassencatalogus geschiedt door de minister van Landbouw op grond van een met redenen omkleed advies van het bevoegd Comité. Voor elk ras stelt de minister van Landbouw een dossier samen, bevattende o.m. een *rasbeschrijving*.

Nadat het ras tot de nationale rassencatalogus is toegelaten, dient het systematisch *in stand te worden gehouden* door de hiervoor verantwoordelijke persoon (d.i. de kweker of een derde-instandhouder). Niet-instandhouding van het ras kan leiden tot intrekking van de toelating en schrapping van het ras in de rassencatalogus. Het ras wordt van de nationale rassencatalogus afgevoerd, o.m. wanneer bij een onderzoek wordt aangetoond dat het ras niet meer onderscheidbaar, bestendig of voldoende homogeen is of wanneer de tienjarige geldigheidsduur van de toelating verstreken is.

Het ras wordt in de nationale rassencatalogus ingeschreven onder een bepaalde *benaming*⁶⁷.

Na deze inleidende beschouwingen nodig om de lezer enigszins vertrouwd te maken met het bijzonder terrein waar hij zich op bevindt, kan worden overgegaan tot de analyse van de Kweekwet en haar uitvoeringsbesluiten.

B. Inhoud van de wet

Toepassingsgebied ratione materiae

15. Art. 1, lid 2, KW bepaalt dat uitsluitend voor rassen die behoren tot botanische geslachten en soor-

meenschappelijke rassenlijst *landbouwgewassen* (vierde volledige uitgave), P.B. nr. C 48 van 27 februari 1978; *groentegewassen* (derde volledige uitgave en eerste aanvulling), P.B. nr. C 80 van 31 maart 1977 en nr. C 255 van 24 oktober 1977.

⁶⁴ Wat de opname van de rassen van bosbouw- en fruitgewassen in de rassenlijsten betreft, gelden enigszins afwijkende regels waarop hier niet nader kan worden ingegaan.

⁶⁵ M.B. 20 maart 1975 (*Staatsbl.*, 12 april 1975) en M.B. 6 december 1973 (*Staatsbl.*, 26 januari 1974).

⁶⁶ Zie Richtlijnen Commissie 72/168 en 180, P.B. nr. L 103 van 2 mei 1972 en nr. L 108 van 8 mei 1972.

⁶⁷ Voor dit alles, zie in het bijzonder het K.B. 12 mei 1972 en de artt. 3 tot 18 K.B. 13 juni 1973.

ten⁶⁸ bij K.B. aangeduid een kwekerscertificaat kan worden verleend. Bij hun aanwijzing diende de Koning rekening te houden met art. 4(3) KUV. Dit artikel voorziet in een geleidelijke en in de tijd gespreide toepassing van het kwekersrecht op een minimumaantal geslachten en soorten.

België heeft ingevolge de ondertekening van het KUV de verbintenis aangegaan bescherming te bieden aan ten minste vijf van de dertien geslachten voorkomende op de lijst gehecht aan het KUV zodra het in werking zou treden op zijn grondgebied (d.i. op 5 december 1976), en binnen acht jaar (d.i. uiterlijk op 5 december 1984) de bescherming uit te breiden tot de overige acht geslachten⁶⁹. Het staat elk Unieland evenwel volledig vrij deze, door het KUV op relatief korte termijn vooropgestelde minimumbescherming onmiddellijk (d.i. vanaf de inwerkingtreding van het Verdrag op zijn grondgebied) dan wel in een sneller tempo dan bepaald in art. 4(3) KUV te verwezenlijken. Daarenboven kan elk Unieland de verdragsbepalingen eveneens toepassen op andere, niet tot de verdragslijst behorende, geslachten en soorten⁷⁰.

Aanvankelijk hield België zich bijzonder strikt aan zijn minimumverplichting. Art. 1 K.B. van 22 juli 1977 tot aanwijzing van de plantesoorten waarvoor een kwekerscertificaat kan worden verleend (hierna oorspronkelijk Plantesoortenbesluit genoemd), nam immers slechts tien soorten⁷¹ in aanmerking waarvoor een kwekerscertificaat kon worden afgeleverd. Vrij vlug echter werd het toepassingsgebied ratione materiae van de KW verruimd tot 33 soorten, dit bij art. 1 van het gelijknamig K.B. van 25 november 1977 (hierna nieuw Plantesoortenbesluit genoemd)⁷². Per 21 januari 1978 (d.i. de datum van inwerkingtreding van het nieuwe Plantesoortenbesluit) is de KW toepasselijk op deze 33 soorten, te vinden in bijlage 1 van het K.B. 25 november 1977 (hierna Plantesoortenlijst ge-

⁶⁸ Herhaaldelijk spreekt de wetgever verkeerdelijk van «soorten van rassen» (cf. artt. 1, 44 en 49 KW); vgl. *Parl. Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 4.

⁶⁹ Deze dertien geslachten zijn: tarwe, gerst, haver of rijst, maïs, aardappel, erwten, boon, luzerne, rode klaver, raaigras, sla, appel en roos of anjer.

Volgens art. 4 van de nieuwe ontwerp-verdragstekst zou het aantal verplicht te beschermen geslachten worden uitgebreid tot vierentwintig.

⁷⁰ Zo verklaarden Frankrijk, Duitsland en Nederland, bij de ondertekening van het KUV, de verdragsbepalingen op hun grondgebied te zullen toepassen op minimum 15 geslachten, vast te stellen bij gemeenschappelijk besluit.

⁷¹ Te weten: zachte en harde tarwe, gerst, erwten, boon en pronkboon, Engels, Italiaans en Westerswols raaigras en hun hybriden.

⁷² *Zaaigranen*: gerst, haver (Byzantijnse, naakte), tarwe (zachte en harde), rogge en spelt; *Groenwoedergewassen*: raap, raaigras (Italiaans, Engels, Westerswols en hun hybriden); *Groentegewassen*: erwten en boon (boon en pronkboon); *Bosbouwgewassen*: populier; *Fruit- en kleinfruit*: aardbei, appel, peer, bes (zwarte aalbes, witte en rode torsbes, kruisbes) en pruimachtigen (kers, pruim, abrikoos, kerspruim en perzik) *uitgezonderd sierrassen*; *Siergewassen*: anjer, roos, azalea en rododendron.

In de huidige stand van zaken beschermt België 8 van de 13 geslachten voorkomende op de verdragslijst (tarwe, gerst, haver, erwten, boon, raaigras, appel, roos en anjer). Krachtens de verdragslijst gelden roos en anjer voor één geslacht.

noemd)⁷³. In tegenstelling tot sommige andere Unielanden kent onze KW vooralsnog een vrij beperkte toepassingsfeer. Zo verlenen Duitsland en Nederland respectievelijk bescherming aan 142 en 125 geslachten en soorten⁷⁴.

16. Art. 1 in fine KW bepaalt uitdrukkelijk dat de bescherming geregeld bij deze wet de bescherming bij de octrooiwet uitsluit.

Dit betekent dat voor een ras, classificeerbaar onder een geslacht of een soort opgenomen in de Plantesoortenlijst, uitsluitend een aanvraag om een kwekerscertificaat ingediend kan worden. A contrario blijven rassen behorende tot alle andere geslachten en soorten (d.w.z. niet voorkomend op de Plantesoortenlijst) principieel vatbaar voor octrooibescherming⁷⁵.

In art. 1 in fine KW ligt dan ook een nieuwe nietigheidsgrond voor octrooien besloten. M.a.w. een octrooi dat is afgeleverd voor een ras dat valt onder de toepassing van de KW, zal nietig verklaard kunnen worden op grond van art. 1 in fine KW. De Unielanden hebben zich ertoe verbonden alle nodige maatregelen te treffen ten einde de verdragsbepalingen in toeneemende mate toe te passen op een zo groot mogelijk aantal geslachten en soorten en dit ongeacht de gekozen beschermingsformule (art. 4 (2) KUV). Toch blijven ze in beginsel vrij voor alle niet op de verdragslijst voorkomende geslachten en soorten octrooien af te leveren volgens de traditionele octrooirechtsprincipes, zonder hierbij rekening te moeten houden met een of andere KUV-bepaling. Dit geldt evenzeer, zij het in beperkte mate, voor de geslachten en de soorten die

⁷³ Met betrekking tot de siergewassen (anjer, roos, azalea en rododendron) geldt een enigszins afwijkende regeling (zie de artt. 8 en 9 nieuw Plantesoortenbesluit).

⁷⁴ Zie voor BRD: *Artenverzeichnis zum Sortenschutzgesetz* van 12 december 1974, laatstelijk aangevuld op 23 februari 1977; voor Nederland: *Kwekersrechtbesluit* van 24 februari 1975. Het Duitse *Sortenschutzgesetz* en de Nederlandse *Zaaizaad- en Plantgoedwet* hebben nog geen aanleiding gegeven tot een erg omvangrijke jurisprudentie. Nochtans zijn in beide landen reeds vorderingen inzake kwekersrecht aanhangig gemaakt bij de hoogste rechterlijke instanties (zie in BRD: *Arrest Bundesgerichtshof* van 27 november 1975 («Rosenmutation»), *GRUR*, 1976, 385; in Nederland: *Arresten Hoge Raad* van 7 mei 1971, («Red Pontiac») en 19 april 1974 («Preresco-Prelubel»), *B.I.E.*, 1971, 254, en 1975, 160. Toch mag het praktisch belang van beide wetten niet worden onderschat. Uit statistische gegevens blijkt immers dat per 1 januari 1977 in de BRD en in Nederland respectievelijk 1629 en 1502 kwekerscertificaten van kracht zijn en dat in de loop van 1976 respectievelijk 486 en 546 aanvragen om een kwekerscertificaat zijn ingediend en 217 en 293 kwekerscertificaten zijn afgeleverd (zie *IP/STAT/1976/1*, p. 23 en 25).

Wat België betreft, blijkt uit inlichtingen bij de Dienst tot bescherming van kweekprodukten ingewonnen, dat op 1 maart 1978 reeds 42 aanvragen om een kwekerscertificaat zijn ingeschreven in het register der aanvragen. Op dit ogenblik zijn nog een dertigtal aanvragen hangende. De meeste van de reeds ingeschreven aanvragen zijn afkomstig van Franse en Nederlandse kwekers en hebben voornamelijk betrekking op nieuwe erwten- en bonevariëteiten. Ook geven meer en meer Belgische kwekers blijk van een steeds toenemende interesse voor de bescherming van meer in het bijzonder fruitgewassen en sierplanten.

⁷⁵ Zie in dezelfde zin art. 34 Franse wet nr. 70-489 en §§ 56 en 57(1) Duitse *SortSchG*.

deel uitmaken van de verdragslijst wanneer gekozen werd voor de trapsgewijze toepassing van de KUV-bepalingen op de verdragslijst volgens het tijdschema neergelegd in art. 4 (3) KUV. Zo kan in België zowel de kweker van een nieuwe begonia als die van een nieuwe aardappelvariëteit alsnog een klassiek octrooi bekomen⁷⁶.

Toepassingsgebied ratione personae

17. Art. 9 KW omschrijft op erg onduidelijke wijze het toepassingsgebied *ratione personae* van de wet⁷⁷. De wetgever maakt een onderscheid al naargelang het geslacht en de soort waartoe het ras behoort al dan niet voorkomt op de *verdragslijst*⁷⁸.

Vooreerst bepaalt § 1 dat aan buiten België gewonnen rassen bescherming moet worden gegeven voor zover België hiertoe krachtens het Verdrag of een andere internationale overeenkomst⁷⁹ gehouden is. Hiermee verwijst de wetgever naar de *assimilatiereg* neergelegd in art. 3 KUV. Deze regel, die van toepassing is op elk ras dat valt onder de verdragslijst, houdt in dat België verplicht is aan elke unionist⁸⁰ dezelfde bescherming te bieden als aan een eigen onderdaan, zelfs wanneer deze laatste voor hetzelfde ras in het land van de unionist een mindere of in het geheel geen bescherming geniet.

Vervolgens stelt § 2 dat, wanneer het beginsel van nationale behandeling geen toepassing vindt, een kwekerscertificaat wordt verleend wanneer *de Staat waar het ras is gewonnen* aan soortgelijke in België gewonnen nieuwe rassen een *overeenkomstige* bescherming geeft. Ter verduidelijking van deze wetsbepaling dient eens te meer te worden teruggegrepen naar het KUV.

Voor de niet op de verdragslijst voorkomende geslachten en soorten hebben de Unielanden krachtens art. 4 (4) de keuze tussen toepassing van de reciprociteit of van de assimilatie. Elk Unieland kan het genot van de bescherming beperken tot de onderdanen van die Unielanden, die dat geslacht of die soort eveneens beschermen *overeenkomstig de KUV-bepalingen*, alsmede tot de natuurlijke en rechtspersonen die er hun woonplaats of hun zetel hebben⁸¹. Het staat evenwel elk Unieland vrij van deze reciprociteitsregel af te zien en eveneens t.a.v. deze categorie van geslachten en soorten het assimilatiebeginsel toe te passen.

Deze assimilatie kan alsdan nog hetzij *beperkt* worden tot de onderdanen van de Staten, partij bij het

KUV, alsmede tot de natuurlijke en rechtspersonen met woonplaats of zetel in een van die Staten, hetzij *uitgebreid* worden tot de onderdanen (en de ermee gelijkgestelden) van de Lid-Staten van het Unieverdrag van Parijs van 1883 tot bescherming van de industriële eigendom (UVP).

Hoewel het duidelijk is dat onze wetgever in navolging van de meeste andere Unielanden⁸² in § 2 opteede voor een tussenoplossing die gaat in de richting van een zo ruim mogelijke toepassing van het wederkerigheidsbeginsel⁸³, vergt deze paragraaf toch twee belangrijke opmerkingen.

Ten eerste is het op zijn minst merkwaardig dat de KW de aanspraak op kwekersrecht bepaalt volgens de reciprociteit geboden door de wetgeving van de Staat waar het ras is gewonnen. Het KUV daarentegen neemt duidelijk de wetgeving van de Unie-Staat waarvan de kweker onderdaan is of waar de natuurlijke of rechtspersoon zijn woonplaats of zijn zetel heeft (indien deze de nationaliteit heeft van een niet-Uniestaat) in aanmerking als criterium. Het gevolg van deze enigszins uiteenlopende regeling kan geïllustreerd worden aan de hand van het volgend voorbeeld.

In de veronderstelling dat de KW begonia's zou beschermen (hetgeen tot op heden nog niet het geval is), betekent dit dat een kweker van Duitse nationaliteit, die een nieuwe begoniavariëteit wint in Frankrijk in België voor dit ras luidens art. 9, § 2, KW geen bescherming kan verkrijgen, aangezien de Franse wet nr. 70-489 begonia's niet beschermt. Nochtans kan dezelfde kweker door zich rechtstreeks te beroepen op art. 4(4) KUV toch aanspraak maken op bescherming in België, aangezien begonia's wel vallen onder toepassing van het Duitse Sortenschutzgesetz. Men zou dan ook in twijfel kunnen trekken of art. 9, § 2, KW wel volledig verenigbaar is met art. 4(4) KUV⁸⁴. In elk geval dient prioriteit te worden gegeven aan art. 4(4) KUV, gelet op de voorrang van internationale verdragen op het nationaal recht.

Ten tweede kan de vraag gesteld worden wat de wetgever bedoelt met «overeenkomstige» bescherming (*protection analogue, protection juridique équivalente*). M.i. dient onderscheid gemaakt te worden naargelang de Staat al dan niet behoort tot de Unie tot bescherming van kweekprodukten.

⁷⁶ De begonia komt noch op de verdragslijst, noch op de Planesoortenlijst voor. De aardappel daarentegen maakt wel deel uit van de verdragslijst maar werd tot nog toe niet opgenomen op de Planesoortenlijst.

⁷⁷ De voorbereidende teksten van de wet zijn op dit punt eens te meer alles behalve verhelderend (zie *Parl.Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p.7, en nr. 352/2, p.10).

⁷⁸ Zie eveneens de artt. 3 en 4(4) en (5) KUV.

⁷⁹ Hiermee worden bedoeld overeenkomsten in de zin van art. 29 KUV.

⁸⁰ Voor het begrip «unionist», zie supra punt 8.

⁸¹ In tegenstelling tot de artt. 2 en 3 UVP, die elke vorm van reciprociteit uitsluiten, laat het KUV hier uitdrukkelijk wederkerigheid toe, alsook in art. 5(4).

⁸² Zie bv. art. 10 Franse wet nr. 70-489 en de artt. 1 en 2 uitvoeringsdecreet nr. 71-765 van 9 september 1971 ; § 23 Duitse SortSchG. Italië daarentegen maakte gebruik van het recht verleend in art. 4(5) KUV om te verklaren dat het voor de bescherming van kweekprodukten de artt. 2 en 3 UVP toepast en dat derhalve de assimilatiereg geldt voor alle geslachten en soorten.

⁸³ Het begrip «Staat» in art. 9, § 2, KW is zeer breed op te vatten en omvat dus ook elke niet-Unie-Staat (d.i. elke Staat die geen partij bij het KUV is).

⁸⁴ Ten minste wat betreft de toepassing van art. 9, § 2, KW t.a.v. kwekersonderdanen van Unielanden of kwekers-onderdanen van niet-Unielanden maar met woonplaats of zetel in een Unieland. Het criterium van de wet van de Staat waar het ras is gewonnen, is evenwel perfect hanteerbaar t.a.v. alle andere kwekers.

Elke unionist kan in België bescherming krijgen voor zover een Belg in het land van de unionist voor een soortgelijk ras aanspraak kan maken op kwekersbescherming bij wege van een kwekerscertificaat of een octrooi afgeleverd *overeenkomstig de KUV-bepalingen*. De onderdaan van welke andere Staat ook (al dan niet partij bij het UVP), alsmede elke natuurlijke of rechtspersoon met woonplaats of zetel in deze Staat, kan in België bescherming krijgen voor *alle* geslachten (ongeacht of ze al dan niet voorkomen op de verdragslijst), voor zover een Belgische kweker voor een soortgelijk ras in die Staat een *overeenkomstige* bescherming geniet in die zin dat de hem daar verleende bescherming min of meer dezelfde draagwijdte heeft als het kwekersrecht, waarvan hij in België krachtens de KW geniet.

Tenslotte beschikt krachtens § 3 de minister van Landbouw⁸⁵ over de uitzonderlijke bevoegdheid bescherming te bieden aan buitenlandse kwekers van bepaalde rassen, zelfs wanneer België hiertoe normaal niet verplicht is omdat, hetzij de in § 1 genoemde assimilatieregeling geen toepassing vindt, hetzij de in § 2 bedoelde wederkerigheid niet bestaat. De wet stelt voor de toepassing van deze uitzonderingsbepaling als voorwaarde dat het een ras moet betreffen waarvan de teelt belangrijk is voor de ontwikkeling van de Belgische land-, tuin- of bosbouw.

Op grond van een advies van de Dienst tot bescherming van kweekprodukten, die op zijn beurt de Raad voor het kwekersrecht dient te consulteren⁸⁶, stelt de minister de regels vast waaronder een kwekerscertificaat voor zulk ras kan worden verleend. Tegelijkertijd kan hij aan het kwekersrecht beperkingen stellen die niet in het KUV zijn gesteld⁸⁷. De minister oordeelt of het al dan niet gaat om een ras dat van belang is voor de Belgische land-, tuin- of bosbouw.

Ondanks de restrictieve formulering van het begrip «algemeen belang» in art. 9, § 3, KW mag m.i. worden aangenomen dat de minister zijn uitzonderlijke bevoegdheid ook zal kunnen uitoefenen ten aanzien van rassen waarvan de teelt belangrijk uitvalt voor de

landsverdediging, de openbare gezondheid of de nationale economie.

Rechthebbende op een kwekerscertificaat

18. Rassen worden meestal voortgebracht op het veld, waardoor hun geheimhouding moeilijker bewaard kan worden dan die van nijverheidsuitvindingen. Hierdoor loopt de kweker van een nieuw ras voortdurend gevaar, dat een derde van het bestaan ervan vlug op de hoogte komt. Deze laatste kan door diefstal van enig teeltmateriaal zelf overgaan tot de vermeerdering van het ras en een aanvraag om een kwekerscertificaat deponeren vóór de kweker en buiten zijn weten om.

Dit is dan ook de reden waarom, in tegenstelling tot onze octrooiwet waar de aanspraak op octrooi toekomt aan de eerste aanvrager⁸⁸, het kwekersrecht in principe wordt verleend aan de kweker of zijn rechtverkrijgende (art. 26, lid 1, KW)⁸⁹. Onder kweker verstaat de wetgever de natuurlijke of rechtspersoon die het nieuwe ras *gewonnen* (obtenu) of *gevonden* (trouvé) heeft (art. 2A, 3°, KW). Dit betekent dat de loutere *ontdekking* van een nieuw planterras eveneens beschermbaar is⁹⁰.

De KW voorziet op deze algemene regel in *drie* uitzonderingen :

— wanneer kwekersarbeid in dienst van een ander wordt verricht, komt het recht principieel toe aan de werkgever, tenzij anders is overeengekomen bij (collectieve of individuele) arbeidsovereenkomst (art. 26, lid 2, KW)⁹¹ ;

— wanneer twee of meer personen in samenwerking een nieuw ras hebben gewonnen of *ontdekt*, maken ze gezamenlijk aanspraak op bescherming, tenzij andersluidende overeenkomst (art. 26, lid 3, KW) ;

— wanneer twee of meer personen onafhankelijk van elkaar hetzelfde ras hebben gewonnen of *ontdekt*, komt het recht toe aan de eerste aanvrager (art. 26, lid 4, KW). Wegens het oneindig aantal mogelijke genencombinaties in de botanische wereld komt het gelijktijdig winnen of ontdekken van twee identieke rassen heel uitzonderlijk voor.

19. Art. 10 KW erkent *het recht van voorrang* en bepaalt onder welke voorwaarden de kweker of zijn rechtverkrijgende dit recht kan inroepen, dit alles overeenkomstig art. 12 KUV. Hij die in een ander Unieland volgens de daar geldende voorschriften een aanvraag om een kwekerscertificaat heeft ingediend, geniet ter

⁸⁵ De wetgever heeft hiermee geenszins het advies van de Raad van State gevolgd, die het wenselijker oordeelde deze uitgebreide residuaire bevoegdheid toe te wijzen aan de Koning (zie *Parl.Doc., Senaat*, 1974, nr. 352/1, p. 33). Vgl. art. 30, lid 3, van de Nederlandse ZPW.

⁸⁶ Voor de structuur van beide organen, zie *infra* punt 33.

⁸⁷ Zo zou de minister kunnen eisen dat het ras een voldoende cultuur- en gebruikswaarde moet bezitten om in aanmerking te kunnen komen voor bescherming of zou hij de certificaathouder kunnen verplichten aan een Belgische kweker een exclusieve licentie om niet te verlenen (vgl. de artt. 3 en 25 KW en de daarmee overeenstemmende artt. 6 en 9 KUV, waarvan de bespreking hierna volgt respectievelijk onder de punten 22 e.v. en 45). Op de vraag of de minister voor zulke rassen een kortere of langere beschermingsduur zou kunnen bepalen dan bepaald in art. 11 KW (zie *infra* punt 39) of bescherming zou kunnen verlenen aan rassen die niet voorkomen op de Plantensoortenlijst (hetgeen een discriminatie zou vormen t.a.v. de Belgische kwekers) dient ontkennend te worden geantwoord omdat luidens de artt. 1, lid 2, en 11 KW het bepalen van het toepassingsgebied *ratione materiae* en de duur van het kwekersrecht behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van de Koning.

⁸⁸ Zoals in andere continentale landen ; in de Angelsaksische landen komt het octrooirecht toe aan de eerste uitvinder.

⁸⁹ Zie eveneens art. 1(1) KUV.

⁹⁰ Zie voor een praktisch geval Arrest Bundesgerichtshof van 27 november 1975 («Rosenmutation»), *GRUR*, 1976, 385.

Op dit punt wijkt de KW dan ook sterk af van de octrooiwetten, die ontdekkingen uitdrukkelijk van octrooiëring uitsluiten (zie bv. art. 52(2), a), Europees Octrooioverdrag). Onze OW spreekt in art. 1 verkeerdelijk van ontdekkingen : bedoeld worden uitvindingen.

⁹¹ Onze OW bevat geen bepaling betreffende de uitvindingen in dienstverband (cf. Rb. Leuven, 4 juni 1974, *R.W.*, 1974-75, 823).

verkrijging van een kwekerscertificaat in België voor hetzelfde ras een prioriteitsrecht voor zover hij binnen een termijn van *twalf maanden*, te rekenen van de depotdatum van de eerste aanvraag af een verzoek tot bescherming indient waarin hij uitdrukkelijk verklaart een beroep te willen doen op de voorrang van de eerste aanvraag⁹². Binnen zekere termijnen dient hij te voldoen aan bepaalde bijkomende formaliteiten neergelegd in art. 10, b) en c), KW.

20. Wanneer een aanvraag om een kwekerscertificaat is gedeponeerd door of een kwekersrecht is verleend aan iemand die daarop ingevolge een wettelijke of contractuele bepaling geen of niet uitsluitend aanspraak maakt, kan de (mede)gerechtigde een vordering tot revindicatie instellen binnen vijf jaar⁹³ na de aflevering van het kwekerscertificaat. De te goeder trouw vóór de vordering gesloten licentie-overeenkomsten blijven geldig t.a.v. de nieuwe (mede) certificaathouder (artt. 27 en 28 KW).

Materiële voorwaarden tot het bekomen van een kwekerscertificaat

21. De wet beschermt niet elke variëteit die op een of andere dag wordt gewonnen of ontdekt. Zoals reeds aangestipt, moet in de eerste plaats het ras behoren tot een geslacht of een soort aangewezen bij K.B. (art. 1, lid 2, KW)⁹⁴. In de tweede plaats moet uit een *vooronderzoek* blijken dat het ras *nieuw, voldoende homogeen en bestendig* is en een *benaming* draagt (art. 3 KW). Deze vier grondvoorwaarden worden verder uitgewerkt in de artt. 4 tot 8 KW, die sterk geïnspireerd zijn op de artt. 6(1) en 7(1) KUV. Het was de wetgever uitdrukkelijk verboden bijkomende grondvoorwaarden te stellen⁹⁵, dit luidens art. 6(2) KUV. Het begrip *nieuwheid*, dat we eveneens kennen in het octrooirecht, wordt hier op een geheel andere manier omschreven en benaderd. De overige drie voorwaarden zijn eigen aan het kwekersrecht. We onderzoeken achtereenvolgens deze vereisten.

a) Nieuwheid

22. Krachtens art. 4, § 1, KW is een ras *nieuw* wanneer het zich door één of meer *belangrijke* eigenschappen duidelijk *onderscheidt* van elk *ander* ras waarvan het bestaan op de datum van het indienen van de aanvraag of op de voorrangsdatum (indien de kweker gebruik maakt van zijn prioriteitsrecht) *algemeen bekend* is.

De eigenschappen waardoor rassen zich van mekaar onderscheiden kunnen zowel van morfologische (vorm

van de bladeren, kleur van de bloem) als van fysiologische (weerstandsvermogen tegen temperatuurschommelingen, geneeskrachtige eigenschappen) aard zijn. In elk geval moeten deze eigenschappen nauwkeurig kunnen worden beschreven en herkend.

In welke mate deze of gene eigenschap als «belangrijk» zal worden aangemerkt is uiteraard een feitenkwestie, waarover telkens in concreto zal dienen te worden geoordeeld, hierbij rekening houdend met de aard van het gewas waartoe het ras behoort. Zo is de kleur van de bloem van een nieuw rozeras een belangrijke eigenschap, terwijl de tint van de bloesem van een nieuwe aardappelvariëteit niet als een van belang zijnde eigenschap zal worden beschouwd⁹⁶.

In de buitenlandse doctrine bestaat heel wat betwisting over de vraag of een identificerende eigenschap volstaat dan wel of ze daarenboven nog een functioneel karakter moet bezitten. Volgens een opvatting is een eigenschap eerst van belang indien ze een cultuur- en gebruikswaarde bezit⁹⁷; volgens de andere opvatting is het voldoende dat het ras zich door die eigenschap duidelijk waarneembaar onderscheidt van andere bestaande rassen⁹⁸. Luidens eerstgenoemde theorie is dan een aardappelvariëteit die de fysiologische en tegelijkertijd functionele eigenschap bezit zeer goed bestand te zijn tegen plantevirussen beschermbaar. Deze eigenschap is functioneel in die zin dat een sterk weerstandsvermogen tegen ziekten de aardappelopbrengst doet stijgen. Daarentegen zal volgens dezelfde theorie een variëteit die alleen de morfologische eigenschap vertoont een groener kleur bladloof te hebben dan andere algemeen bekende aardappelrassen niet tot de aflevering van een kwekerscertificaat leiden.

Een ras wordt echter *niet* als nieuw beschouwd wanneer het zich wel van een ander, doch niet *niet algemeen bekend* ras onderscheidt. Als vergelijkingsmaatstaf neemt men dus enkel andere algemeen bekende rassen⁹⁹.

23. Art. 4, § 1, KW geeft vervolgens een *niet limitatieve* opsomming van een aantal vormen van algemene bekendheid, zoals de aan gang zijnde teelt (d.i. de produktie) of verhandeling, de inschrijving of het verzoek tot inschrijving in een officieel rassenregister, het voorkomen in een vergelijkingscollectie en een nauwkeurige beschrijving in een publikatie.

Deze nieuwheidsanticiperende feiten zijn noch plaats- noch tijdgebonden. Dit betekent dat het onverschillig is wanneer of waar ook ter wereld zich een of

⁹⁶ Zie H. SCHADE en K. PFANNER, *op.cit.*, p. 351; evenwel betwist door H. JUHE, *op.cit.*, p. 531.

⁹⁷ Verdedigd door o.m. F. WUESTHOFF, «Der Neuheitsbegriff nach dem Sortenschutzgesetz», GRUR, 1968, 475, en F. WUESTHOFF en D. WENDT, *op.cit.*, p. 49 e.v.

⁹⁸ Verdedigd door o.m. H. JUHE, «Der Neuheitsbegriff nach dem Sortenschutzgesetz», GRUR, 1969, 118, en *op.cit.*, p. 530. Zie eveneens Arrest Hoge Raad van 19 april 1974, B.I.E., 1975, 160, en N.J., 1974, 1394 (met noot L.W.H.).

⁹⁹ Zie H. JUHE, *op.cit.*, p. 531.

⁹² Een gelijkaardig recht kent art. 4 UVP ook toe aan de uitvinder.

⁹³ Deze verjaringstermijn geldt niet in de gevallen van wederrechtelijke ontneming.

⁹⁴ Zie supra punt 15.

⁹⁵ Zo mag niet als bijkomende voorwaarde worden gesteld dat het ras tevens een voldoende cultuur- en gebruikswaarde bezit. Vgl. evenwel met supra noot 87.

meer van deze feiten zouden hebben voorgedaan. Zoals in de meeste moderne octrooiwetten¹⁰⁰ huldigt de wetgever hier het criterium van de *absolute* nieuwheid¹⁰¹.

Zo zal een orchideeërass niet tot bescherming leiden wanneer uit een onderzoek blijkt dat deze variëteit zich, ondanks de unieke lilaroze kleur van de bloem (aangevoerd als belangrijke eigenschap) niet onderscheidt van bepaalde orchideeësoorten die in Thailand worden geteeld. Evenmin zal een kwekerscertificaat worden afgeleverd voor een prachtige rododendronvariëteit met lichtlavendelblauwe en gefranste bloemen wanneer blijkt dat deze zich hierdoor niet duidelijk onderscheidt van andere rassen die nauwkeurig beschreven staan in bijvoorbeeld een twintig jaar geleden gepubliceerd botanisch boek.

24. Merkwaardig is nu dat een ras nieuw blijft in de zin van art. 4, § 1, KW zelfs wanneer het *zelf* op het ogenblik van de indiening van de (prioriteits)aanvraag *algemeen bekend* is. Dit blijkt uit art. 4, § 2, KW, waarin twee handelingen van algemene bekendheid worden opgesomd die niet tegenwerpelijk zijn aan de kweker of aan zijn rechtverkrijgende, te weten: de opname van het ras in proeven en de inschrijving of het verzoek tot inschrijving in een officieel register.

Met opname in proeven wordt bedoeld experimenten uitgevoerd door de kweker of door een derde die hierom is verzocht. De voorbereidende teksten van de KW en van het KUV geven geen enkele aanwijzing over de betekenis van «*officieel (rassen)register*». Dit begrip dient m.i. zeer ruim te worden geïnterpreteerd. Aldus vallen onder «*officieel register*» :

— Belgische nationale rassenlijsten en -catalogi en gelijkaardige buitenlandse lijsten en registers¹⁰² ;

— registers bijgehouden door Belgische of buitenlandse beroepsverenigingen¹⁰³ ;

— Belgische en buitenlandse registers waarin verleende kwekerscertificaten of octrooien worden ingeschreven¹⁰⁴.

Art. 4, § 3, KW daarentegen voorziet toch in een vorm van algemene bekendheid van het ras, die *wel* nieuwheidsverhinderd werkt, nl. wanneer op de indienings- of prioriteitsdatum reeds *verhandeling*¹⁰⁵

van het ras heeft plaatsgevonden *in België of sedert meer dan vier jaar in het buitenland* (d.i. in landen al dan niet lid van het KUV) en dit *met toestemming van de kweker of van zijn rechtverkrijgende*¹⁰⁶. A contrario schaaft de verhandeling in het buitenland sedert minder dan vier jaar de nieuwheid van het ras niet. Evenmin is loutere *productie* en verhandeling *zonder* akkoord van de kweker of van zijn rechtverkrijgende in binnen- of buitenland nieuwheidanticiperend.

Aangezien de KW en het KUV in algemene termen spreken van «*verhandeling van het ras*» mag worden aangenomen dat zowel de verhandeling van het teeltmateriaal als van het eindprodukt vormen van algemene bekendheid zijn in de zin van art. 4, § 1, KW en nieuwheidanticiperend werken in de zin van art. 4, § 3, KW¹⁰⁷.

25. Men kan hier de belangrijke vraag stellen of art. 4, § 2, en/of § 3, KW *al dan niet restrictief* zijn (is) op te vatten. M.a.w., zijn andere handelingen buiten die opgesomd in art. 4, §§ 2 en 3, KW en gesteld m.b.t. het ras waarvoor bescherming wordt gevraagd al dan niet nieuwheidanticiperend? Met «*andere handelingen*» worden bedoeld o.a. die waarvan uitdrukkelijk sprake is in art. 4, § 1, KW m.b.t. de algemene bekendheid van *elk ander ras* (zoals de beschrijving in een publikatie, het voorkomen in een vergelijkingscollectie).

Een antwoord op deze essentiële vraag ligt m.i. besloten in de opzet van het KUV zelf. Aangezien een planteras over het algemeen veel vlugger en gemakkelijker aan de openbaarheid wordt prijsgegeven dan een nijverheidsuitvinding, hebben de opstellers van het KUV daarom in art. 6(1) b), lid 1 (en dat door onze wetgever in art. 4, § 3, KW letterlijk is overgenomen) de vormen van algemene bekendheid van het ras met een nieuwheidanticiperende weerslag tot een minimum beperkt, nl. tot de verhandeling in de Unie-Staat waar bescherming wordt gevraagd of in enige andere Staat sedert meer dan vier jaar.

Duitse commentatoren op het KUV stellen hier terecht dat buiten deze uitzondering, het ras waarvoor bescherming wordt gevraagd niet besloten mag worden in de cirkel van de te vergelijken rassen. Ze voegen er bij wijze van voorbeeld aan toe dat de beschrijving van het ras in een publikatie zijn nieuwheid niet in de weg staat¹⁰⁸. Vandaar dat in art. 6(1) b), lid 1, KUV, waarmee ons art. 4, § 2, KW volledig overeenstemt, op niet *limitatieve* wijze voorbeelden worden opgesomd van handelingen van algemene bekendheid van het ras die zijn nieuwheid niet schaden. Art. 4, § 2, KW dient dus *niet* en art. 4, § 3, KW daarentegen *wel* restrictief te worden geïnterpreteerd.

¹⁰⁰ Zie bv. art. 4 Conventie van Straatsburg en art. 54 Europees Octrooiverdrag.

¹⁰¹ Onze octrooiwet daarentegen somt op limitatieve wijze de gevallen op die de nieuwheid van een uitvinding in de weg staan (artt. 24, A en C, en 25) en hanteert hierbij het criterium van de *relatieve* nieuwheid.

¹⁰² Zoals in *Duitsland*: de Sortenliste (§ 38 van het Saatgutverkehrsgesetz van 23 juni 1975) en in *Nederland*: de rassenlijsten (art. 73 ZPW).

¹⁰³ Hiervan is sprake in art. 49, § 1, c), KW (zie infra); zie eveneens art. 36 van de Franse wet nr. 70-489.

¹⁰⁴ Zoals in *Duitsland*: de «Sortenschutzrolle» (§ 30 SortSchG), in *Nederland*: het «Rassenregister» (art. 37 ZPW) en in *Frankrijk*: de «registre national des certificats d'obtentions végétales» (art. 27 décret nr. 71-764 van 9 september 1971).

¹⁰⁵ Het begrip verhandelen wordt door de wetgever zeer ruim opgevat (zie art. 2, A, 5°, KW en infra onder punt 40).

¹⁰⁶ Uitzondering dient evenwel te worden gemaakt voor art. 49 KW (zie infra punt 56).

¹⁰⁷ § 2(2) en (3) van het Duitse SortSchG spreekt uitdrukkelijk van «Vermehrungsgut oder sonstiges Erntegut der Sorte».

¹⁰⁸ Zie H. SCHADE en K. PFANNER, *op.cit.*, p. 351 en 361.

Bij gebrek aan een allesomvattende bepaling in de zin van het inleidend gedeelte van § 2(3) van het Duitse Sortenschutzgesetz¹⁰⁹ en met het oog op de rechtszekerheid, had de wetgever er evenwel beter aan gedaan alle niet nieuwhedschadende vormen van openbaarmaking uitdrukkelijk in de KW op te sommen.

Zo vormen dan ook geen anticipaties¹¹⁰;

— het feit dat de aanvrager of zijn rechtsvoorganger het ras heeft voorgesteld op van overheidswege gehouden of erkende internationale tentoonstellingen¹¹¹;

— elke divulgatie die een kennelijk misbruik ten opzichte van de kweker of zijn rechtverkrijgende uitmaakt¹¹²;

— het voorkomen in een vergelijkingscollectie;

— de nauwkeurige beschrijving in een publikatie.

26. Uit deze beschouwingen blijkt duidelijk dat op het vlak van de nieuwhed het kwekersrecht vrij sterk afwijkt van het octrooirecht. Terwijl een uitvinding niet als nieuw wordt beschouwd wanneer zij deel uitmaakt van de stand van de techniek, doordat zij openbaar toegankelijk is gemaakt door een schriftelijke of mondelinge beschrijving, door toepassing of op enige andere wijze, wordt de nieuwhed van een ras in het kwekersrecht gedefinieerd in termen van zijn onderscheidbaarheid ten aanzien van elk *ander* algemeen bekend ras. De meeste vormen van algemene bekendheid van het ras zelf (met uitzondering van art. 4, § 3, KW) tasten daarentegen de nieuwhed van het ras waarvoor bescherming wordt gevraagd geenszins aan.

b) Homogeniteit en bestendigheid

27. Art. 5 KW bepaalt dat een ras *voldoende homogeen* moet zijn, in aanmerking genomen de bijzonderheden die aan zijn geslachtelijke of ongeslachtelijke vermeerdering eigen zijn. De wetgever die letterlijk art. 6(1), c), KUV overneemt, geeft hiermee geen definitie van dit begrip. Deze voorwaarde ligt evenwel duidelijker omschreven in de handelsreglementering inzake teeltmateriaal¹¹³. Een ras beantwoordt alsdan aan de vereiste van homogeniteit, wanneer de planten van het ras een voldoende graad van samenhang vertonen.

De eigenschappen die worden aangevoerd als zijnde kenmerkend voor het nieuw gewonnen ras moeten

terug te vinden zijn bij alle planten van het ras. Planten van een zelfde ras zijn echter niet steeds volledig genetisch identiek. Meestal vertonen ze onderling zekere afwijkingen, die sterker of zwakker zijn al naargelang het voortplantingsstelsel van het ras van geslachtelijke of ongeslachtelijke aard is.

Zo zullen vlugger afwijkingen optreden bij een generatief vermeerderbaar tarweras (bijvoorbeeld in de lengte van de korenhalmen) dan bij een vegetatief vermenigvuldigbaar rozeras (bijvoorbeeld in de kleur van de bloem). De wet duldt dan ook een zekere afwijkingsgraad door slechts een *voldoende* homogeniteit te eisen.

28. Art. 6 KW stelt dat een ras *bestendig* moet zijn. Dit betekent dat het ras na opeenvolgende vermeerderingen of, wanneer de kweker een bijzondere vermeerderingscyclus heeft vastgesteld, aan het einde van elke cyclus, in zijn *wezenlijke* eigenschappen moet blijven beantwoorden aan de op het tijdstip van de verlening van het kwekerscertificaat gegeven beschrijving¹¹⁴. Het ras moet dus een zekere continuïteit vertonen.

Het is duidelijk dat deze beide voorwaarden, die in een zekere zin borg staan voor de constante en voortdurende reproduceerbaarheid van het ras in de praktijk zullen samengaan. Een kweker zal slechts de voldoende homogeniteit en bestendigheid van zijn nieuw gewonnen ras kunnen vaststellen na eerst verschillende vermeerderingen te hebben doorgevoerd.

c) Rasbenaming

29. Ten slotte moet volgens de artt. 7 en 8 KW de aanvrager van een kwekerscertificaat het ras aanduiden door een benaming, die moet voldoen aan de door de Koning gestelde voorwaarden. Deze voorwaarden liggen vervat in art. 25 K.B. 22 juli 1977 tot bescherming van kweekprodukten (hierna afgekort als KWB)¹¹⁵ en kunnen als volgt worden samengevat:

— een ras mag slechts één benaming dragen, die gelijk moet zijn aan die welke reeds in enig ander Unieland voor hetzelfde ras is neergelegd of ingeschreven, tenzij de Dienst tot bescherming van kweekpro-

¹⁰⁹ Dit artikel begint als volgt: «Der Neuheit einer Sorte steht nicht entgegen, dass sie selbst allgemein bekannt ist...»

¹¹⁰ Vgl. art. 7, lid 2 en 3, van de Franse wet nr. 70-489.

¹¹¹ In de zin van het Verdrag nopens internationale tentoonstellingen, ondertekend te Parijs op 22 november 1928, zoals laatstelijk herzien op 30 november 1972.

¹¹² Zoals de verhandeling zonder toestemming van de kweker of van zijn rechtverkrijgende (art. 4, § 3, a contrario). In geval van wederrechtelijke ontneming beschikt de kweker over een revindicatierecht (zie supra punt 20).

¹¹³ Vgl. art. 5, lid 3, K.B. 12 mei 1972 en art. 5, § 3, K.B. 13 juni 1973.

¹¹⁴ Zie eveneens art. 6(1), d), KUV en vgl. eveneens art. 5, lid 2, K.B. 12 mei 1972 en art. 5, § 2, K.B. 13 juni 1973.

¹¹⁵ Art. 25 KWB neemt praktisch letterlijk de Richtlijnen voor de naamgeving van rassen over, zoals vastgesteld door de Raad van de Unie tot bescherming van kweekprodukten op 12 oktober 1973 en waarin alle Unielanden werd aanbevolen deze Richtlijnen bij de uitvoering van art. 13 KUV toe te passen. In Nederland heeft de Raad voor het Kwekersrecht door middel van een Bekendmaking besloten de aan haar voorgelegde benamingen op grond van de UPOV-Richtlijnen te beoordelen; de Belgische wetgever heeft daarentegen in navolging van de Franse (zie Besluit van 14 maart 1974, *Prop.ind.*, 1975, 117) deze Richtlijnen rechtstreeks opgenomen in de wet.

Voor de officiële Engelse tekst van de Richtlijnen (Guidelines for Variety Denominations), getroffen ter uitvoering van art. 21, h), KUV, zie W.R. VAN DEN HENDE, *Zaaizaad- en Plantgoedwet*, Nederlandse Staatswetten, Editie Schuurman & Jordens, Tjeenk Wilink, Zwolle, 1975, nr. 163-II, p. 303.

dukten deze benaming om taalkundige of andere redenen ongeschikt acht (art. 25, 1° en 5°, e), KWB) ;

— de benaming moet de identificatie van het ras mogelijk maken zonder dat bij een matig oplettende koper gevaar voor vergissing of voor verwarring kan ontstaan omtrent de karakteristieke eigenschappen, de waarde of de identiteit van het ras of omtrent de identiteit van de kweker (art. 25, uitgezonderd 1°, 4° en 5°, c) tot e), KWB) ;

— de benaming mag niet in strijd zijn met de openbare orde of de goede zeden (art. 25, 5°, c) en d), KWB) ;

— de benaming mag geen bestanddeel bevatten dat na afloop van de beschermingsduur van het ras het vrije gebruik van de benaming zou beletten of bemoeilijken of de vrije verhandeling van het ras zou verhinderen (art. 25, 4°, KWB).

30. Krachtens art. 27, 1° en 2°, KWB dient de aanvrager bij het voorstellen van de rasbenaming¹¹⁶ de Dienst tot bescherming van kweekprodukten bijzondere inlichtingen hieromtrent te verschaffen.

Zo verplicht de wet hem, mede te delen of de voorgestelde benaming reeds is ingediend of ingeschreven in andere Unielanden en/of reeds door hem is gedeponeerd of op zijn naam geregistreerd als fabrieks- of handelsmerk voor gelijke of gelijksoortige produkten in de zin van de wetgeving op de merken in één of meer Unielanden of bij het Internationaal Bureau van de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom. Wanneer de benaming dezelfde is of verwarring kan stichten met zijn gedeponeerd of geregistreerd merk laat de wetgever de aanvrager de keuze tussen het voorstellen van een nieuwe benaming of het behouden van de oorspronkelijk neergelegde benaming. In dit laatste geval dient hij evenwel van zijn merkrecht af te zien. Deze afstand gaat in vanaf de datum van inschrijving van de goedgekeurde rasbenaming in het *Rasregister* (art. 27, 3°, KWB)¹¹⁷.

Het feit dat de benaming van een nieuw ras wordt aangemerkt als soort aanduiding voor dat ras heeft een dubbel gevolg. Enerzijds doet de aanvrager die een benaming deponeert, die gelijklopend of verwarringstichtend is met zijn neergelegd of ingeschreven merk, zijn aanvankelijk origineel merk vervallen tot soortnaam¹¹⁸. Anderzijds belet het generiek karakter van de rasbenaming dat iemand in welk Unieland ook voor een benaming, die gelijk is aan die van het beschermde ras of daarmee te verwarren valt, een inschrijving zou vragen of een bescherming zou verkrijgen als een fabrieks- of handelsmerk voor gelijke of

gelijksoortige waren in de zin van de wetgeving op de merken¹¹⁹.

31. Onverminderd het recht van de certificaathouder tot het voeren van een handelsnaam en een merk buiten de rasbenaming¹²⁰, mag teeltmateriaal van een beschermd ras uitsluitend onder de ingeschreven benaming in de Unielanden worden verhandeld, zelfs na afloop van de beschermingsduur van het ras¹²¹ en voor zover andere rechten zich tegen dat gebruik niet verzetten¹²².

Elkeen (certificaathouder, licentienemers en derden) is gehouden deze rasbenaming te gebruiken. Deze verplichting geldt enkel voor de verhandeling van het teeltmateriaal en niet van het eindprodukt¹²³.

Een ingeschreven benaming mag in geen der Unielanden gebruikt worden voor teeltmateriaal van een andere variëteit van dezelfde of van een verwante botanische soort die tot dezelfde klasse wordt gerekend¹²⁴.

Art. 34 KWB bepaalt dat het gebruik van een ingeschreven benaming kan worden verboden, wanneer daardoor inbreuk gemaakt wordt op het recht van een derde op een merk of een handelsnaam dat dateert van vóór de inschrijving van de benaming. Wanneer in voorkomend geval de rechter het verder gebruik van de rasbenaming verbiedt, nodigt de Dienst de certificaathouder uit een nieuwe benaming binnen de maand voor te stellen¹²⁵. Voor het geval deze laatste zou weigeren, voorziet de KW in geen enkele sanctie.

32. Het kwekerscertificaat wordt alleen nietig verklaard, hetzij op verzoek van elke belanghebbende, hetzij ambtshalve, wanneer het ras op de datum van de indiening van de aanvraag niet voldeed aan het nieuwigheidsvereiste in de zin van art. 4 KW (art. 34 KW).

Gebrek aan homogeniteit en bestendigheid en het niet-beantwoorden van de rasbenaming aan art. 25 KWB zijn wel gronden tot verwerping van de aanvraag om een kwekerscertificaat maar kunnen, eenmaal het kwekerscertificaat afgeleverd, nooit leiden tot een be-

¹¹⁹ Zie eveneens art. 13(8), b), KUV.

¹²⁰ Op de verhouding tussen rasbenaming en merk kan hier onmogelijk in alle details worden ingegaan. Zie daarover meer bij H. KUNHARDT, «Anforderungen an die Beschaffenheit von Sortenbezeichnungen», *GRUR*, 1975, 463 ; R. ROYON, «Warenzeichen und Sortenbezeichnungen für Züchtpflanzen», *GRUR, Int.*, 1977, 155 ; F. WUESTHOFF, «Die vorläufigen Leitsätze für Sortenbezeichnungen», *GRUR*, 1972, 19 ; «Die Funktion und Beschaffenheit von Sortenbezeichnungen und die Funktion von Handelsmarken nach dem Pariser Übereinkommen zum Schutz von Pflanzenzüchtungen», *GRUR Int.*, 1972, 359 ; «Kennzeichnung der Sorten und Werbemittel im Sortenschutzrecht», in *Festschrift für Ph. Möhring*, p. 487.

¹²¹ Zie eveneens infra punt 39.

¹²² Zie eveneens art. 13(7) en (9) KUV.

¹²³ Deze verplichting vloeit rechtstreeks voort uit art. 13(7) KUV. Zie F. WUESTHOFF, «Schutzumfang des Sortenschutzrecht und Benutzungszwang für die Sortenbezeichnung», *GRUR*, 1972, 72.

¹²⁴ Zie eveneens art. 13(8), a), KUV en art. 25, 7° en 10°, KWB. Voor de indeling van de geslachten in 24 klassen, zie bijlage KWB.

¹²⁵ De wetgever past hier art. 13(10) KUV toe.

¹¹⁶ Zie eveneens infra punt 34 en noot 131.

¹¹⁷ Zie eveneens infra punt 37.

¹¹⁸ We staan hier voor een geval van verwording tot soortnaam door toedoen van de merkhouders in de zin van art. 5, lid 4, Benelux-Merkenwet (BMW). Dit is een grond van verval van het merkrecht die door elke belanghebbende kan worden ingeroepen (art. 14, C, BMW). Uitsluitend de rechter is bevoegd uitspraak te doen over de vervallenverklaring van het merk (art. 14, D, BMW).

slissing van ongeldigheid ab initio van het kwekersrecht¹²⁶. De nietigheidsgronden worden immers in het art. 10 KUV *limitatief* opgesomd. Het is uitsluitend de *Dienst tot bescherming van kweekprodukten* die de nietigheid van een kwekerscertificaat vaststelt. De beslissing van de Dienst tot nietigverklaring wordt aan de certificaathouder betekend, ingeschreven in het Rasenregister en gepubliceerd in het *Bulletin der kweekprodukten*¹²⁷.

Procedure tot verlening van het kwekerscertificaat

33. Een speciale dienst is door de wetgever ingericht en belast met de aflevering van kwekerscertificaten (art. 12 KW)¹²⁸. Buiten de *Dienst tot bescherming van kweekprodukten*, verbonden aan het Ministerie van Landbouw, heeft de wet eveneens voorzien in de oprichting van een *Raad voor het kwekersrecht*. Deze wetenschappelijke raad, bestaande uit personen, die in het bijzonder bevoegd zijn op het gebied van de rechtsgeleerdheid, genetika, plantkunde of fyto-technica staat de Dienst bij in de uitvoering van zijn taak (art. 14 KW)¹²⁹.

De procedure tot erkenning van het kwekersrecht is gebaseerd op een systeem van *vooronderzoek* (art. 3, § 2, KW). In deze vrij complexe procedure, die wordt geregeld in de artt. 15 tot 20 KW en in de artt. 10 tot 51 KWB, onderscheiden we vier fases.

a) Onderzoek naar de vormvoorwaarden van de aanvraag (artt. 15 en 16 KW)

34. De aanvraag om een kwekerscertificaat, die wordt neergelegd bij de Dienst moet voldoen aan bepaalde vormvoorwaarden (artt. 10 tot 12 KWB). Zo moet de aanvraag in het bijzonder vergezeld zijn van een technische vragenlijst tot beschrijving van het ras¹³⁰ en van een aanvraag om een rasbenaming. Wanneer de aanvraag conform bevonden wordt aan de door de wet gestelde vormvereisten, wordt ze door de Dienst ingeschreven in het *register der aanvragen*. De

datum van inschrijving in dit register bepaalt de rangorde van de aanvraag (art. 16 KWB).

b) Mogelijkheid tot oppositie (art. 15, lid 1, KW)

35. Een uittreksel uit het register der aanvragen en de voorgestelde benaming worden vervolgens door de Dienst bekendgemaakt in het Bulletin (art. 18 KWB)¹³¹. Binnen een termijn van drie maanden na deze publikatie, kan elke belanghebbende bij de Dienst respectievelijk *opmerkingen* m.b.t. de nieuwigheid, voldoende homogeniteit en bestendigheid van het ras en *bezwaren* m.b.t. de voorgestelde benaming indienen¹³². De aanvrager heeft gedurende één maand recht op repliek (artt. 20, 30 en 31 KWB).

c) Onderzoek naar de grondvoorwaarden van de aanvraag (artt. 17, lid 1, en 18, § 1, KW)

36. Het onderzoek naar de materiële vereisten van nieuwigheid, voldoende homogeniteit, bestendigheid en rasbenaming en naar de ingediende opmerkingen en bezwaren daaromtrent wordt geleid door de Dienst, die zich *kan* laten bijstaan door de Raad.

Met betrekking tot de eerste drie voorwaarden zijn de artt. 21 tot 24 KWB van toepassing.

De aanvrager is verplicht op verzoek van de Dienst binnen de gestelde termijn op de aangewezen plaats een voor het onderzoek voldoende hoeveelheid teeltmateriaal kosteloos ter beschikking te stellen als identiteitsmonster. Dit identificatiemateriaal moet voldoen aan bepaalde kwaliteitsnormen inzake zuiverheid, kiemkracht, vochtgehalte en gezondheidstoestand. Ook dienen zekere eisen in acht genomen te worden met betrekking tot de verpakking en de verzending van het te onderzoeken teeltmateriaal. Krachtens art. 22, § 1, KWB is het de Dienst die deze modaliteiten, die verschillend zijn van gewas tot gewas, vaststelt¹³³. Gelet op de complexiteit van het onderzoek leggen de meeste Unielanden zich, op grond van onderling afgesloten bijzondere overeenkomsten, toe op de specialisatie in het onderzoek van bepaalde gewassen. Derge-

¹³¹ Zie art. 49, 2° en 5°, KWB.

We stippen hier terloops aan dat de aanvrager op twee manieren zijn rasbenaming kan aanduiden: hetzij door samen met de aanvraag om een kwekerscertificaat de aanvraag om een rasbenaming in te dienen (artt. 11, 6° en 26, lid 1, KWB), hetzij door op de aanvraag om een kwekerscertificaat slechts een voorlopige benaming of referentie te vermelden en binnen twee maanden een definitief voorstel van benaming te deponeren (artt. 11, 6°, 26, lid 2, en 43 KWB).

¹³² Ook elk Unieland kan door bemiddeling van het Bureau van de Internationale Unie tot bescherming van kweekprodukten zijn eventuele bezwaren omtrent de voorgestelde rasbenamingen kenbaar maken (art. 13(6), lid 1, KUV).

¹³³ Deze zijn gepubliceerd in het *Bulletin der kweekprodukten*, nr. 1/1978, p. 7 e.v. en nr. 2/1978, p. 12 e.v.

Bij het bepalen van voornoemde kwaliteitsnormen heeft de Dienst uiteraard rekening gehouden met de in de andere Unielanden algemeen gangbare eisen. Ze stemmen grotendeels overeen met of zijn in bepaalde gevallen zelfs strenger dan de eisen die worden gesteld in de E.E.G.-Richtlijnen en Beschikkingen van de Raad en van de Commissie inzake de handel in en de keuring van teeltmateriaal van landbouw-, groente- en bosbouwgewassen (zie supra punt 11).

¹²⁶ Op dit punt wijkt het kwekersrecht sterk af van het octrooirecht. Wanneer een uitvinding niet voldoet aan een van de wettelijke voorwaarden (zie supra noot 14) en desondanks toch een octrooi is verleend, kan de rechtbank op aanvraag van elke belanghebbende het octrooi nietig verklaren. In de artt. 24, A en C, en 25 worden enkele nietigheidsgronden op niet limitatieve wijze opgesomd. Zelfs het niet voldoen aan bepaalde formele voorwaarden, meer in het bijzonder een opzettelijke onvolledigheid of onjuistheid van de beschrijving van de uitvinding, sleept de nietigheid van het octrooi met zich mede (art. 24, B).

¹²⁷ Zie artt. 39, § 2, 10°, 49, 7°, en KWB.

Krachtens art. 30(1), c), KUV heeft elke Unie-Staat zich ertoe verbonden zorg te dragen voor de openbare bekendmaking van mededelingen over de bescherming van kweekprodukten en ten minste een lijst van de verleende titels periodiek te publiceren.

¹²⁸ Krachtens art. 30(1), b), KUV heeft elk Unieland zich ertoe verbonden een afzonderlijke dienst voor de bescherming van kweekprodukten op te richten of een bestaande dienst met deze bescherming te belasten.

¹²⁹ Zie eveneens de artt. 3 tot 9 KWB en het K.B. 18 november 1977 tot benoeming van de leden van de Raad.

¹³⁰ De Dienst heeft voor elk geslacht, dat voorkomt op de Planesoortenlijst, een type-vragenlijst opgesteld.

lijke nationale gespecialiseerde centra fungeren dan ook als gemeenschappelijke diensten voor alle Unielanden¹³⁴. Indien het nodige teeltmateriaal niet binnen de gestelde termijn wordt geleverd of niet aan de gestelde eisen voldoet, wordt de aanvraag geacht te zijn ingetrokken (art. 22, § 2, KWB).

De Dienst deelt de uitslag van het onderzoek naar nieuwigheid, voldoende homogeniteit en bestendigheid mee aan de aanvrager; iedere belanghebbende die hieromtrent een of andere opmerking heeft gemaakt, ontvangt mededeling van het resultaat van het daarover ingesteld onderzoek. Binnen een maand na ontvangst van voornoemde uitslag kan de aanvrager opmerkingen indienen en kan iedere belanghebbende zijn vroeger gemaakte opmerkingen verder toelichten (art. 24 KWB).

Met betrekking tot de rasbenaming zijn in deze fase van de procedure in het bijzonder de artt. 25, 28, 32 en 33 KWB van belang. Zoals reeds hierboven is opgemerkt¹³⁵, moet de rasbenaming voldoen aan een aantal vrij strenge voorwaarden, neergelegd in art. 25 KWB. Indien deze hieraan niet voldoet of in geval van gegronde bezwaren, verzoekt de Dienst de aanvrager binnen een maand een nieuwe benaming neer te leggen (art. 32, lid 1, KWB)¹³⁶. Het voorstel van gewijzigde benaming doorloopt zoals de oorspronkelijk voorgestelde benaming opnieuw de verschillende stadia van publikatie, mogelijkheid tot het indienen van bezwaren en onderzoek naar de conformiteit met art. 25 KWB (art. 32, lid 2, KWB). Na onderzoek van de eventuele bezwaren gaat de Dienst bij gemotiveerde beslissing over tot de *goedkeuring* of de *weigering* van de voorgestelde benaming (art. 33 KWB).

d) Verwerping van de aanvraag of verlening van het kwekerscertificaat (artt. 17, lid 2, en 18, § 2, KW)

37. Eenmaal de termijn van een maand, zoals bepaald in art. 24 KWB, verstreken en de rasbenaming goedgekeurd, beslist de Dienst over de aanvraag om het kwekerscertificaat (art. 35 KWB). Dit betekent m.a.w. dat, wanneer de voorgestelde rasbenaming wordt geweigerd, de Dienst nooit een kwekerscertificaat zal kunnen afleveren. De beslissing houdende verwerping van de aanvraag of afwijzing van de opmerkingen is met redenen omkleed (art. 36 KWB). In het geval de Dienst beslist over te gaan tot de aflevering van een kwekerscertificaat, worden kwekerscertificaat en rasbenaming in het *Rassenregister* ingeschreven

¹³⁴ Zie eveneens art. 30(2) KUV en art. 20 KW. Zo wordt het onderzoek van teeltmateriaal van nieuwe rassen van tarwe, gerst, erwten en boon verricht door Frankrijk, van Engels raaigras door Nederland, van Italiaans en Westerwolds raaigras en pronkboon door Engeland. Door België is tot op heden nog geen enkele gemeenschappelijke dienst opgericht.

¹³⁵ Zie supra punt 29.

¹³⁶ Zie eveneens art. 13(4) KUV. Zo geen nieuwe benaming wordt gedeponeerd, wordt de aanvrager geacht van zijn aanvraag te hebben afgezien (art. 32, lid 3, KWB).

(art. 39 KWB) en gepubliceerd in het Bulletin (art. 49, 3° en 5°, KWB). Van de bekendmaking in het Bulletin af kan iedere belanghebbende op de Dienst kennis nemen van het kwekerscertificaat (art. 51 KWB) en op verzoek, tegen betaling van een bijzonder recht, een afschrift of een uittreksel van de inschrijving krijgen (art. 40 KWB).

38. Hierboven werd reeds uitvoerig gewezen op de verhouding tussen de W. 11 juli 1969 en de W. 20 mei 1975¹³⁷. De nauwe wisselwerking tussen deze beide wetten komt ook op *proceduraal* vlak duidelijk tot uiting en meer bepaald enerzijds in het K.B. van 22 juli 1977, dat de vergoeding van de rassen aan de officiële proeven met het oog op hun inschrijving in het Rassenregister en op de nationale rassencatalogi en anderzijds in art. 28 KWB.

Uit art. 4 van eerstgenoemd K.B., dat de samenloop regelt van het onderzoek van de aanvraag om een kwekerscertificaat en om een inschrijving op de nationale rassencatalogus voor hetzelfde ras valt het volgende af te leiden:

— wanneer aan een aanvraag om een kwekerscertificaat, een aanvraag om een inschrijving op de nationale rassencatalogus gekoppeld wordt, dan geldt het onderzoek naar onderscheidbaarheid¹³⁸, homogeniteit en bestendigheid, uitgevoerd met het oog op het verlenen van een kwekerscertificaat, eveneens voor de opname van hetzelfde ras in de nationale rassencatalogus. Dit brengt evenwel met zich dat de Dienst bij het onderzoek naar deze eigenschappen rekening zal dienen te houden met de E.E.G.-Richtlijnen van 14 april 1972 tot vaststelling van kenmerken en minimumeisen voor het onderzoek van rassen van landbouw- en groentegewassen; daarenboven moet wat de inschrijving op de nationale rassencatalogus van landbouwgewassen betreft achteraf nog een bijkomend onderzoek naar de cultuur- en gebruikswaarde verricht worden;

— wanneer daarentegen een ras reeds deelneemt aan het onderzoek naar onderscheidbaarheid, bestendigheid, homogeniteit en (eventueel) cultuur- en gebruikswaarde met het oog op de inschrijving op de nationale rassencatalogus, voordat een kwekerscertificaat voor dat ras is aangevraagd, zullen de resultaten wat betreft homogeniteit en bestendigheid door de Dienst eveneens kunnen worden gebruikt voor de verlening van het kwekerscertificaat, maar zal nog een grondig onderzoek naar de nieuwigheid dienen plaats te vinden, aangezien het begrip nieuwigheid in de zin van art. 4 KW veel ruimer is gesteld dan het begrip onderscheidbaarheid waarvan sprake in onze handelsreglementering inzake teeltmateriaal¹³⁹.

¹³⁷ Zie supra punt 13.

¹³⁸ Terwijl de wetgever in de KW en het KWB steeds spreekt van nieuwigheid, wordt hier in het KB verkeerdelijk het begrip onderscheidbaarheid gebruikt als een van de grondvoorwaarden tot het verkrijgen van een kwekerscertificaat.

¹³⁹ Een ras is onderscheidbaar wanneer het zich op het ogenblik van de aanmelding duidelijk door een of meer belangrijke morfologi-

Art. 28 KWB bepaalt dat, wanneer de aanvrager om een kwekerscertificaat dezelfde benaming voorstelt als die welke hij gebruikt heeft bij de inschrijving van het ras op de nationale rassencatalogus, deze benaming als zodanig in het Rassenregister zal worden ingeschreven tenzij ze niet voldoet aan de voorwaarden van art. 25 KWB. In dat geval stelt de aanvrager een nieuwe benaming voor die, in geval van goedkeuring door de Dienst, de in de nationale rassencatalogus ingeschreven benaming vervangt (art. 28 KWB). Het vermoeden van intrekking van de aanvraag om een kwekerscertificaat, ingeval de aanvrager geen nieuwe benaming voorstelt binnen een maand (art. 32, lid 3, KWB), kan m.i. nooit leiden tot de afvoering van het ras van de nationale rassencatalogus¹⁴⁰. Gelet op de samenhang tussen beide aanvragen zullen in de nabije toekomst de aanvragen om een kwekerscertificaat en om een inschrijving op de nationale rassencatalogi worden gecentraliseerd bij de Dienst tot bescherming van kweekprodukten, die zich zal opsplitsen in twee afdelingen: een afdeling rassenlijsten en een afdeling kwekerscertificaten.

Beschermingsduur

39. Zoals het octrooirecht¹⁴¹ is het kwekersrecht beperkt in de tijd. Krachtens art. 11 KW kan de Koning een beschermingsduur bepalen, die verschillend kan zijn volgens het geslacht of de soort waartoe het ras behoort, maar waarvan de wet de minima vastgesteld heeft op 15 en 18 jaar voor respectievelijk niet-boomachtige en boomachtige gewassen¹⁴².

Art. 7 van het nieuwe Plantesoortenbesluit stelt, zoals in de meeste andere Unielanden¹⁴³, voor alle geslachten en soorten die voorkomen op de Plantesoortenlijst een uniforme beschermingsduur van 20 jaar voorop, met uitzondering van de vrucht- en bosbomen, waarvoor de beschermingsduur het door de wet toegestane maximum bedraagt, d.i. 25 jaar.

Deze termijnen beginnen te lopen van de verlening van het kwekerscertificaat af, d.i. van de datum af van de inschrijving van de titel van bescherming in het Rassenregister.

Voorwerp en inhoud van het kwekersrecht

40. In tegenstelling tot het auteursrecht ontstaat het

kwekersrecht niet van rechtswege door het enkele feit van de schepping van een planterras. Zoals in het octrooirecht, is een tussenkomst van de overheid noodzakelijk. Het is slechts wanneer vastgesteld is dat het ras voldoet aan de wettelijke materiële en formele voorwaarden, dat een kwekerscertificaat kan worden verkregen. De aflevering van deze bijzondere titel is *rechtscheppend* in die zin dat het kwekerscertificaat aan de kweker, gelijk het octrooi aan de uitvinder, een subjectief recht verleent, dat zich meer bepaald concretiseert in de vorm van een *uitsluitend* recht.

Het kwekersrecht verschilt echter van het octrooirecht en dit in een dubbel opzicht: enerzijds wat betreft datgene ten aanzien waarvan de certificaathouder zijn uitsluitend recht kan uitoefenen, anderzijds wat betreft de omvang van het exclusief recht als zodanig. Dit leidt ons achtereenvolgens tot een nadere omschrijving van het voorwerp en van de inhoud van het kwekersrecht.

Uitgangspunt is art. 21, lid 1, KW, dat op positieve wijze het kwekersrecht als volgt omschrijft: «De houder van een kwekerscertificaat heeft het uitsluitend recht de voortbrenging voor handelsdoeleinden van geslachtelijk of ongeslachtelijk teeltmateriaal van het ras en het verhandelen ervan aan zijn voorafgaande toestemming en aan de door hem gestelde voorwaarden te onderwerpen. Hij kan licenties verlenen»¹⁴⁴.

Met «verhandelen» bedoelt de wetgever te koop aanbieden, te koop stellen, voor de verkoop of levering in bezit houden, ruilen, verkopen, onder kosteloze of bezwarende titel afleveren en in- of uitvoeren (art. 2A, 5°, KW).

1. Voorwerp

41. De wet bepaalt duidelijk dat de certificaathouder zijn uitsluitend recht enkel kan uitoefenen t.a.v. het *teeltmateriaal* van het ras. Onder «teeltmateriaal», d.i. datgene waardoor het ras zich materialiseert, verstaat art. 2A, 2°, KW zaad, pootgoed, planten en plantedelen bestemd voor de teelt van gewassen¹⁴⁵. Het monopolierecht slaat dus niet op het ras zelf, zijnde de onlichamelijke zaak waarin de schepping van de kweker bestaat, en strekt zich evenmin uit tot het eindprodukt¹⁴⁶. Het kwekersrecht heeft enkel die delen van het ras tot voorwerp waarmee het kan worden vermeer-

sche of fysiologische eigenschappen onderscheidt van elk ander ras dat reeds in België is opgenomen op de nationale rassencatalogus voor landbouw- of groentegewassen of waarvoor een aanvraag tot opname is ingediend, dan wel voorkomt op de gemeenschappelijke E.E.G.-rassenlijst voor landbouw- of groentegewassen (art. 5, lid 1, K.B. 12 mei 1972 en art. 5, § 1, K.B. 13 juni 1973).

¹⁴⁰ De wetgever heeft trouwens op limitatieve wijze de gevallen bepaald waarin een ras van de nationale rassencatalogus wordt geschrapt (artt. 12 tot 14 K.B. 12 mei 1972 en artt. 15 tot 18 K.B. 13 juni 1973).

¹⁴¹ Luidens art. 3 OW wordt een octrooi verleend voor twintig jaar.

¹⁴² Zie eveneens art. 8 KUV.

¹⁴³ Zie bv. in BRD: § 18 SortSchG; in Frankrijk: art. 6 wet nr. 70-489 en decreet nr. 71-765; in Nederland: art. 51 ZPW.

¹⁴⁴ Zie eveneens art. 1, lid 2, KW en art. 5(1) en (2) KUV.

¹⁴⁵ Zie eveneens de definitie van teeltmateriaal gegeven in art. 1, 1°, W. 11 juli 1969 (zie supra punt 10).

¹⁴⁶ De meeste moderne octrooiwetten nemen aan dat wanneer een octrooi is verleend voor een werkwijze, de aan dat octrooi verbonden rechten zich uitstrekken tot de voortbrengselen die rechtstreeks verkregen zijn door de geotrooieerde werkwijze (zie bv. art. 64(2) Europees Octrooioverdrag en art. 29, 4°, Franse octrooiwet).

Onze octrooiwet (OW) bevat zulke bepaling niet en de rechtsleer neemt aan dat een octrooi genomen voor een procédé geen enkel recht geeft op het daarmee bekomen produkt, tenzij de bescherming van dit produkt eveneens uitdrukkelijk is gerevindiceerd in de octrooiaanvraag (zie o.m. TH. BRAUN en P. STRUYE, *op cit.*, nr. 58, en G. VANDER HAEGHEN, *op cit.*, nr. 913).

derd¹⁴⁷.

In de artt. 2 tot 6 nieuw Plantesoortenbesluit definieert de wetgever nader het voorwerp waarop het kwekersrecht betrekking heeft en dit voor elk door de KW beschermd geslacht. Voor gewassen die op geslachtelijke (generatieve) wijze worden vermeerderd zoals tarwe, rogge, gerst, haver, raap, erwt en boon is dit het zaaizaad ; voor die welke op ongeslachtelijke (vegetatieve) manier worden vermenigvuldigd (door stekken, scheuren, afleggen, enten en oculeren) zoals de aardbei en de populier zijn dit alle delen van de plant

¹⁴⁷ Terloops kan hier de vraag gesteld worden of werkwijzen van wezenlijk biologische aard waardoor nieuwe planterassen tot stand komen eveneens onder de toepassing van de KW vallen. M.i. sluit art. 21, lid 1, KW de bescherming van kweekprocédés onder de KW uit. Hoewel de aanvraag om een kwekerscertificaat een beschrijving omvat van de wijze waarop het ras is gewonnen of gevonden (art. 11, 2°, KWB), wordt de kweektechniek waaruit het ras resulteert als zodanig niet beschermd door de KW.

bestemd om als teeltmaterieel te worden gebruikt.

Sommige gewassen zoals de appel en de peer zijn zowel geslachtelijk als ongeslachtelijk multipliceerbaar. Voor deze gewassen slaat het kwekersrecht dan ook op de ongeslachtelijke (plantgoed, enten, stekken, afleggers) en geslachtelijke (zaad, pitten, stenen) teelt-elementen.

(slot in volgend nummer)
Guy VRIJDAGS
Assistent U.I.A.

Het ontwikkelen van nieuwe fundamentele hybridisatie- en mutatietechnieken aanwendbaar voor het kweken van welk ras ook of van specifieke kweekprocédés onontbeerlijk voor het verkrijgen van rassen van een bepaald geslacht of een bepaalde soort zijn principieel beschermbaar door de octrooiwet (voor de houding van de Belgische rechtsleer en rechtspraak daaromtrent, zie supra noot 21). Nochtans sluiten sommige moderne octrooiwetten kweekprocédés uitdrukkelijk van octrooiëring uit (zie bv. art. 53,b), Europees Octrooi-overdrag).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 10 OKTOBER 1977

Voorzitter : de h. Gerniers

Raadsheer-rapporteur : de h. Van Leckwijck

Advocaat-generaal : de h. Lenaerts

Advocaten : mrs. Bützler en Bayart

Arbeidsovereenkomst bedienden—Overeenkomst voor onbepaalde tijd—Beëindiging—Opzegging—Akkoord tot beëindiging in de loop van de opzeggingstermijn.

Bij opzegging vanwege een partij blijft een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd voortbestaan tot het verstrijken van de in de opzegging bepaalde termijn.

De partijen kunnen derhalve in de loop van de opzeggingstermijn door een bij onderlinge toestemming tot stand gekomen rechtshandeling aan de nog bestaande arbeidsovereenkomst een einde maken.

J. t/ N.V. R.

Gelet op het bestreden arrest, op 20 mei 1975 door het Arbeidshof te Brussel gewezen ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 14, 15, 20, 23 van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, 1134 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het arbeidshof eisers vordering, gebaseerd op de rechten welke voor hem, krachtens de in het middel aangehaalde bepalingen van de wetten op het bediendencontract, voortspruiten uit de naar zijn oordeel onregelmatige eenzijdige opzegging door verweerster op 26 januari 1973, ongegrond verklaart door een interpretatie van de verklaring van 1 februari 1973 als een geldige wederzijdse beëin-

diging van hun overeenkomst, die uitsluitend aan artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek, dit wil zeggen aan de wilsautonomie van de contractanten, is onderworpen, op grond van de volgende redenen : «de voorlaatste paragraaf van het stuk (van 1 februari 1973) luidt wel 'dat er overeengekomen wordt dat het dienstcontract, tussen de naamloze vennootschap R. en mij op 1 september 1972 gesloten, vandaag (dit is op 1 februari 1973) een einde neemt' terwijl deze bewoordingen voorafgegaan zijn door een afrekening van wedden en vakantiegelden door de werkgever nog verschuldigd. Men staat hier dus duidelijk voor een overeenkomst tussen partijen gesloten om op 1 februari 1973 dadelijk een einde te maken aan de arbeidsovereenkomst na afrekening. Niets belet dat, na een gedane opzegging, partijen onderling kunnen overeenkomen onmiddellijk een einde te maken aan de arbeidsovereenkomst, zoals bepaald door artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek : wat door overeenkomst tot stand kwam, kan evengoed door overeenkomst beëindigd worden. Een dergelijke onmiddellijke beëindiging door overeenkomst valt buiten de regels van de opzegging zoals bepaald door de artikelen 14 en 15 van de wet op het bediendencontract. Immers in dit geval is de overeenkomst gesloten op een ogenblik dat aan de werknemer door de vooraf op 26 januari 1973 gedane opzegging duidelijk te kennen werd gegeven dat hij niet meer onder het gezag en de leiding van de werkgever is. De opzegging door deze laatste betekend op 26 januari 1973 kan wel onregelmatig zijn ; niettemin betekent zij een definitieve daad waardoor de werkgever aan zijn werknemer te kennen heeft gegeven, eenzijdig wellicht, maar duidelijk genoeg, een einde te maken aan alle wederzijdse verplichtingen spruitend uit de arbeidsovereenkomst. Dit eenzijdig optreden door de werkgever op 26 januari 1973 werd gevolgd door een rechtshandeling waarbij beide partijen wederzijds optraden om een einde te stellen aan de bestaande arbeidsovereenkomst op 1 februari 1973»,

terwijl, eerste onderdeel, in het geval van arbeidsover-

eenkomsten voor bedienden voor onbepaalde tijd, een eenzijdige opzegging met afwijking van het gemeene verbintenissenrecht geregeld is door de artikelen 14 en 15 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract, zonder dat de mogelijkheid van wederzijdse opzegging, overeenkomstig artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek, wordt uitgesloten; aldus, beide wijzen van opzegging de definitieve beëindiging van de arbeidsovereenkomst met zich brengen, zodat, welke van beide wijzen, de eenzijdige of de wederzijdse ook werd aangewend, de contractuele band ophoudt te bestaan door de gedane opzegging; bijgevolg, geen wederzijdse opzegging nog kan plaatshebben indien een eenzijdige opzegging reeds gegeven werd, of omgekeerd, daar een dergelijke tweede opzegging geen voorwerp zou hebben, nu de partijen geen contractanten meer zijn; derhalve een overeenkomst, die een afrekening inhoudt tussen een werkgever en een werknemer, waarvan de eerste aan de tweede reeds vooraf eenzijdig opzegging heeft gegeven, geen wederzijdse beëindiging van de arbeidsovereenkomst uitmaakt, maar wel hetzij een kwijting in de zin van artikel 23 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract hetzij een conventionele regeling van de rechten die voor de werknemer uit de eenzijdige opzegging voortspuiten; zodat het arbeidshof, door het geschrift van 1 februari 1973 te beschouwen als een wederzijdse opzegging, hoewel het contract, volgens de eigen vaststellingen van de rechters in hoger beroep, reeds eenzijdig door verweerster werd beëindigd, de draagwijdte van de eenzijdige opzegging volgens de artikelen 14 en 15 van de gecoördineerde wetten betreffende het bediendencontract miskent, nu het de gevolgen van een eenzijdige opzegging op de wilsovereenstemming tussen de partijen bij een arbeidsovereenkomst als onbestaand beschouwt, en aldus deze wetsbepalingen en de andere in het middel aangehaald schendt;

(...)

Wat het eerste onderdeel betreft:

Overwegende dat het arrest vaststelt dat, nadat verweerster op 26 januari 1973 aan eiser opzegging heeft gegeven met inachtneming van een termijn van een maand, partijen op 1 februari 1973 schriftelijk overeengekomen zijn dat de arbeidsovereenkomst op deze datum een einde neemt;

Overwegende dat aan een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd een einde kan worden gemaakt door opzegging vanwege de ene of de andere partij; dat de overeenkomst echter ondanks de opzegging voortbestaat tot het verstrijken van de in deze opzegging bepaalde termijn;

Dat derhalve, toen zij het geschrift van 1 februari 1973 ondertekenden, de partijen nog door de arbeidsovereenkomst waren gebonden, zodat het arrest wettelijk mocht beslissen dat de op 26 januari 1973 door verweerster gegeven opzegging de partijen niet belette, door hun bij onderlinge toestemming tot stand gekomen rechtshandeling, aan de nog bestaande arbeidsovereenkomst een einde te maken;

Dat het onderdeel naar recht faalt;

(...)

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 12 DECEMBER 1977

Voorzitter-rapporteur: de h. Naulaerts

Advocaat-generaal: de h. Duchâtelet

Advocaat: mr. Simont

Sociaal sanctierecht—Wet van 30 juni 1971—Administratieve geldboeten—Vordering van de ambtenaar voor de arbeidsrechtbank—Voorwerp—Bevoegdheid van de arbeidsrechtbank—Uitspreken van hogere geldboete.

Het voorwerp van de rechtsvordering van de ambtenaar die overeenkomstig artikel 8 van de wet van 30 juni 1971 de toepassing van de administratieve geldboete voor de arbeidsrechtbank vordert, is tweevoudig: enerzijds, de ambtenaar in staat te stellen een uitvoerbare titel voor de betaling van de door hem opgelegde geldboete te verkrijgen, anderzijds, degene aan wie een administratieve geldboete kan worden opgelegd de gelegenheid te bieden aan een rechtscollege van de rechterlijke macht zijn verweermiddelen voor te leggen in verband met de wettelijkheid, de grondslag en het bedrag van de geldboete zoals dit door de ambtenaar werd bepaald.

De arbeidsgerechten die uitspraak moeten doen over een verzoekschrift tot toepassing van de administratieve geldboete, mogen niet ambtshalve noch zelfs op verzoek van de rekwirant een hogere geldboete uitspreken dan die welke de bevoegde ambtenaar had vastgesteld bij de kennisgeving van zijn beslissing aan degene aan wie de geldboete kon worden opgelegd.

Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Brussel
t/ Belgische Staat, F. en Vanden B.

Gelet op het bestreden arrest, op 7 april 1977 door het Arbeidshof te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet, van het algemeen rechtsbeginsel neergelegd in artikel 1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek en van de artikelen 8 en 9 van de wet van 30 juni 1971 betreffende de administratieve geldboeten toepasselijk in geval van inbreuk op sommige sociale wetten,

doordat het arbeidshof het totale bedrag van de administratieve geldboeten, waarvan de door de Koning aangewezen ambtenaar de toepassing had gevorderd, ambtshalve van 11.000 tot 18.000 frank heeft verhoogd,

terwijl er door de rechter niet meer mag worden toegekend dan er gevraagd is:

Ten aanzien van het *middel van niet-ontvankelijkheid* door de eerste twee verweerders tegen het middel opgeworpen en hieruit afgeleid dat, in zoverre het middel is afgeleid uit de schending van artikel 97 van de Grondwet en van de artikelen 8 en 9 van de wet van 30 juni 1971, het niet aangeeft in welk opzicht die bepalingen geschonden zouden zijn;

Overwegende dat het middel niet zegt in welk opzicht artikel 97 van de Grondwet werd geschonden;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid in die mate gegrond is;

Overwegende dat het middel, dat bepaalde bewoordingen van artikel 8 van de wet van 30 juni 1971 overneemt, betoogt dat, wanneer de door de Koning aangewezen ambtenaar voor het arbeidsgerecht de toepassing van de administratieve

geldboete vordert, de rechter door ambtshalve verhoging van het bedrag van de geldboete niet meer mag toekennen dan er gevraagd is ;

Dat het middel aldus preciseert in welk opzicht dat artikel geschonden zou zijn ;

Overwegende dat het middel, dat zich beroept op het in artikel 1138, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek neergelegde beginsel, terecht melding maakt van artikel 9 van de wet van 30 juni 1971 krachtens hetwelk de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, en onder meer genoemd artikel 1138, 2°, van toepassing zijn op de procedure voor de arbeidsgerechten inzake administratieve geldboeten ;

Dat het middel van niet-ontvankelijkheid in die mate niet kan worden aangenomen ;

Wat het middel betreft :

Overwegende dat de eerste twee verweerders betogen dat het middel feitelijke grondslag mist, daar zij voor het arbeidshof hadden geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis waarbij het totaal van de administratieve geldboeten, dat de tweede verweerder op 11.000 frank had bepaald, op 25.000 frank was gebracht en dat het arrest derhalve geen uitspraak doet over niet gevorderde zaken ;

Overwegende dat, hoewel het arrest vaststelt dat die vordering werd ingesteld en dat ze onvankelijk is, het niettemin beslist dat ze niet gegrond is, daar ze niet vermeldt om welke redenen het bedrag van de geldboeten zou moeten worden verhoogd ;

Dat het arbeidshof, door het totale bedrag van de geldboeten van 11.000 frank tot 18.000 frank te verhogen, derhalve noodzakelijk beslist, zoals dat trouwens uit zijn motivering blijkt, dat de rechter die uitspraak moet doen over een verzoekschrift tot toepassing, overeenkomstig artikel 8 van de wet van 30 juni 1971, van de administratieve geldboete zelfs ambtshalve het door de rekwirerende ambtenaar bepaalde bedrag van de geldboete mag verhogen ;

Overwegende dat voor de toepassing van de administratieve geldboeten door de wet verschillende voorwaarden worden gesteld : dat een van de overtredingen waarvan sprake in de wet bewezen is, dat de arbeidsauditeur geen strafvervolgning heeft ingesteld en zelfs geen gebruik heeft gemaakt, wanneer het bestaat, van het recht om een schikking te treffen, dat de door de Koning aangewezen ambtenaar degene aan wie een geldboete kan worden opgelegd de mogelijkheid heeft geboden zijn verweermiddelen naar voren te brengen en hem vervolgens zijn beslissing heeft bekendgemaakt, waarbij hem wegens de overtreding een administratieve geldboete wordt opgelegd en waarin het bedrag van de geldboete binnen de bij de wet bepaalde grenzen wordt vastgesteld, samen met een verzoek tot betaling van de boete binnen de door de Koning gestelde termijn ;

Overwegende dat de kennisgeving van de beslissing waarbij het bedrag van de administratieve geldboete wordt vastgesteld de strafvordering doet vervallen ; dat, derhalve, het beginsel volgens hetwelk van de strafvordering niet kan worden afgezien door diegenen die met het instellen ervan belast zijn, inzake administratieve geldboeten niet van toepassing is ;

Overwegende dat, naar luid van de wet, de aangewezen ambtenaar beslist of er een administratieve geldboete moet worden opgelegd, het bedrag ervan bepaalt en, blijft de werkgever in gebreke de geldboete te betalen, de toepassing ervan voor de arbeidsrechtbank vordert ;

Overwegende dat uit het geheel van deze elementen blijkt dat de rechtsvordering van de bevoegde ambtenaar niet het instellen vormt van een vervolging tot toepassing door de arbeidsgerechten van een sanctie waarvan zij het bedrag vrij zouden beoordelen, in die zin dat zij dit zouden kunnen vaststellen op een hoger bedrag dan datgene dat door die ambtenaar was bepaald ; dat het voorwerp van de rechtsvordering in werkelijkheid tweevoudig is : enerzijds, de ambtenaar in staat te stellen een uitvoerbare titel voor de betaling van de door hem opgelegde geldboete te verkrijgen, anderzijds, degene aan wie een administratieve geldboete kan worden opgelegd de gelegenheid te bieden aan een rechtscollege van de rechterlijke macht zijn verweermiddelen voor te leggen in verband met de wettelijkheid, de grondslag en het bedrag van de geldboete, zoals dit door de ambtenaar werd bepaald ; dat, hoewel er tijdens de parlementaire voorbereiding melding werd gemaakt van de volheid van bevoegdheid van de arbeidsrechtbank in verband met deze punten, er nooit werd gezegd dat de rechter de geldboete zou mogen verhogen ;

Overwegende dat uit deze beschouwingen blijkt dat de arbeidsgerechten, die uitspraak moeten doen over een verzoekschrift tot toepassing van de administratieve geldboete, niet ambtshalve of zelfs op verzoek van de rekwirant een hogere geldboete mogen uitspreken dan die welke de bevoegde ambtenaar had vastgesteld bij de kennisgeving van zijn beslissing aan degene aan wie de geldboete kon worden opgelegd ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest.

RAAD VAN STATE

8e KAMER — 7 DECEMBER 1977

Voorzitter : de h. Adriaens

Staatsraden : de hh. Depondt (rapporteur) en Debaedts

Eerste auditeur : de h. Grommen

Advocaten : mrs. L. Delwaide en de Cock de Rameyen

Administratieve overheid—Vereniging zonder winstoogmerk.

De tussenkomst bij de oprichting en de werking van een vereniging zonder winstoogmerk, van personen die met overheidsfuncties belast zijn—in casu bestaat de meerderheid van de stichtende leden en van de leden van de raad van beheer uit personen met een functie in het provinciebestuur en leden van de provincieraad—is niet van die aard dat de vereniging haar privaatrechtelijk karakter verliest.

P.V.B.A. D. t/ V.Z.W. Stichting
Gehandicaptenzorg der Provincie Antwerpen

Arrest nr. 18.620

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing van de v.z.w. «Stichting gehandicaptenzorg Pro-

vincie Antwerpen», waarbij de inschrijving van de verzoekende partij voor het aanleggen van een centrale verwarming en ventilatie in een instelling voor zwaar mentaal gehandicapten te Gierle, niet aanvaard wordt ; dat deze beslissing bij schrijven van 3 november 1975 ter kennis van de verzoekende partij werd gebracht ;

Overwegende dat de tegenpartij als exceptie van niet-ontvankelijkheid van het beroep opwerpt dat de bestreden beslissing niet uitgaat van een administratieve overheid noch van een administratief rechtscollege in de zin van artikel 14 van de bij koninklijk besluit van 12 januari 1973 gecoördineerde wetten op de Raad van State ;

Overwegende dat de tegenpartij wier beslissing bestreden wordt een vereniging zonder winstoogmerk is, waarvan de statuten in de bijlagen van het Belgisch Staatsblad van 10 juni 1971 zijn bekendgemaakt ; dat deze vereniging luidens artikel 3 van haar statuten «de bevordering van de gehandicapten» tot doel heeft en dat zij daarvoor «door middel van de door haar verzamelde gelden, alle initiatieven kan nemen, waaronder het oprichten, uitbreiden en uitrusten van eigen instellingen of financiële middelen ter beschikking stellen van verenigingen van gehandicaptenzorg in de provincie Antwerpen» ; dat zij gevestigd is op de zetel van het provinciebestuur te Antwerpen en dat volgens de artikelen 7, 8 en 9 van de statuten de meerderheid van de stichtende leden van de raad van beheer personen zijn die om hun functies in het provinciebestuur of van hun mandaat als lid van de provincieraad, werden aangewezen ; dat de provinciegouverneur de raad van beheer voorziet ;

Overwegende dat de v.z.w. «Stichting gehandicaptenzorg Provincie Antwerpen» zowel naar het maatschappelijk doel dat zij nastreeft als naar de juridische vorm waarin ze werd opgericht, een privaatrechtelijke vereniging is ; dat de tussenkomst bij de oprichting en bij de werking van deze v.z.w., van personen die met overheidsfuncties belast zijn, niet van die aard is dat de vereniging haar privaatrechtelijk karakter verliest ; dat de bestreden beslissing derhalve niet door een administratieve overheid werd genomen en het beroep om deze reden niet ontvankelijk is,

(Verwerping)

NOOT—Vgl. met Raad van State, 24 juni 1965, nrs. 11.328 en 11.329, Wilkin en Dumont : «Wanneer de V.Z.W. Sociale Werken Telegraaf en Telefoon, welke een door de minister erkend orgaan is, optreedt om de sociale hulp voor het personeel van de R.T.T. te bevorderen, hetgeen zij overigens doet met geld en goederen die in hoofdzaak van de Regie voortkomen en dank zij een personeel dat meestal onder de Regie ressorteert, handelt zij als een administratieve overheid in de zin van artikel 9 van de wet van 23 december 1946».

Ten gronde — de naleving van de wetgeving op de overheidsopdrachten — voorzien thans de bepalingen van de nieuwe wet van 14 juli 1976, in werking getreden op 1 januari 1978, in een uitbreiding van de toepasselijkheid ook tot bepaalde privaatrechtelijke personen (art. 1, § 2, 2° : «de rechtspersonen waarin de overheid een overwegend belang heeft» ; art. 1, § 3 : «privaatrechtelijke personen die hiertoe — (opdrachten voor aanneming van werken, leveringen en diensten) — toelagen genieten van de openbare besturen»).

L.P.S.

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

5e KAMER — 15 DECEMBER 1977

Voorzitter : de h. Meers

Raadsheren : de hh. Janssens (rapporteur) en van Gelder

Advocaat : mr. van Lidth de Jeude

Inkomstenbelasting—Bevoegdheid ratione loci—Verwijzing naar bevoegd hof van beroep.

De territoriale bevoegdheid van de hoven van beroep inzake fiscale geschillen is van openbare orde. Dit blijkt zowel uit de bepalingen van art. 278 W.I.B. als van art. 632 Ger. W.

Wanneer een voorziening ingesteld is in fiscale zaken voor een hof van beroep dat territoriaal niet bevoegd is, dient de zaak naar het bevoegde hof van beroep te worden verwezen.

X t/ Belgische Staat

Gelet op de beslissing van de directeur der directe belastingen te Antwerpen, 1e directie, van 3 februari 1976, waarbij het bezwaarschrift voor mevrouw X tegen de aanslag in de verkeersbelastingen voor het aanslagjaar 1975, gevestigd onder artikel 5.217.022 van het kohier opgemaakt voor de stad Sint-Niklaas, wordt afgewezen ;

Gelet op het verzoekschrift, neergelegd ter griffie van dit hof van 12 maart 1976, waarbij door mevrouw X en haar echtgenoot hoger beroep wordt ingesteld tegen voormelde beslissing ;

Overwegende dat de Belgische Staat het hoger beroep «onontvankelijk» acht daar het Hof van Beroep te Antwerpen onbevoegd is ratione loci op grond van artikel 278 Wetboek van Inkomstenbelastingen, het kantoor waar de litigieuze belasting geïnd moet worden in Sint-Niklaas gelegen zijnde ; dat de Belgische Staat beweert dat de voorziening ingediend moest worden bij het Hof van Beroep te Gent ;

Overwegende dat de territoriale bevoegdheid van de hoven van beroep in zaken fiscale voorzieningen van openbare orde is ; dat dit duidelijk blijkt uit de exclusieve wijze waarop de wetgever de territoriale bevoegdheid heeft bepaald impliciet in artikel 278 van het Wetboek van Inkomstenbelastingen en expliciet in artikel 632 van het Gerechtelijk Wetboek (A. Fettweis, *Handboek voor gerechtelijk recht*, deel II, *Bevoegdheid*, nr. 541) ;

Overwegende dat partijen van deze bevoegdheid dan ook niet kunnen afwijken, ook niet door een — wellicht op een loutere vergissing steunende — mededeling van de administratie aan eiseres in beroep (brief van 25 februari 1976) ;

Overwegende dat de Belgische Staat derhalve alleszins terecht de onbevoegdheid ratione loci van dit hof van beroep inroept ; dat de Belgische Staat, door in conclusie voor te houden dat «de voorziening moest worden ingediend bij het Hof van Beroep te Gent» voldoende duidelijk de bepaling van artikel 855 van het Gerechtelijk Wetboek, in zover nodig, in acht neemt ;

Overwegende dat de Belgische Staat echter ten onrechte vraagt het beroep «onontvankelijk» te verklaren ; dat dit hof, overeenkomstig de artikelen 643 en 660 van het Ge-

rechtelijk Wetboek, de betwisting dient te verwijzen naar het Hof van Beroep te Gent (cf. Ontwerp van wet tot invoering van het Gerechtelijk Wetboek, Verslag Ch. Van Reepinghen, p. 153), aangezien het door eiseres in beroep betwist aanslagbiljet duidelijk de vermelding bevat dat het kantoor waar de belasting moet worden geïnd te Sint-Niklaas (O.L. Vrouwplein, 30) is gelegen ;

Om die redenen,

Het Hof, rechtdoende op tegenspraak ;

Gehoord, in openbare zitting, het verslag van de heer raadsheer L. Janssens en het eensluidend advies van de heer substituut-procureur-generaal A. Vandeplas ;

Verklaart zich onbevoegd *ratione loci* om huidig beroep te beoordelen ;

Verwijst de betwisting naar het Hof van Beroep te Gent, inbegrepen de betwisting nopens de kosten ;

Zegt dat zal gehandeld worden overeenkomstig artikel 661 van het Gerechtelijk Wetboek ;

NOOT—*De territoriale bevoegdheid inzake belastinggeschillen*

1. Luidens art. 632 Ger. W. staat ieder geschil betreffende de toepassing van een belastingwet uitsluitend ter kennisneming van de rechter van de plaats waar het kantoor gelegen is waar de belasting is of moet worden geïnd.

Deze regel is ook van toepassing inzake directe belastingen (Verslag van de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming; *Parl. Besch., Senaat*, 1963-64, nr. 60, p. 150).

Het hof van beroep dat uitspraak moet doen over een voorziening tegen de beslissing van de directeur der directe belastingen dient telkens na te gaan of het belastingkantoor waar de belasting geïnd werd of geïnd moest worden in zijn rechtsgebied is gelegen.

Daar de bepalingen die betrekking hebben op de territoriale bevoegdheid van de rechter in fiscale zaken van openbare orde zijn, moet het hof van beroep ambtshalve zijn bevoegdheid nagaan (Verslag van de Koninklijke Commissaris voor de gerechtelijke hervorming, *Parl. Besch., Senaat*, 1963-64, nr. 60, p. 150).

2. De territoriale bevoegdheid van de directeur der directe belastingen valt niet altijd samen met het rechtsgebied van het hof van beroep. Zo hoort het belastingkantoor voor de verkeersbelasting te Sint-Niklaas (Oost-Vlaanderen) onder de berusting van de directeur der directe belastingen te Antwerpen. Dat deze incongruentie aanleiding tot verwarring geven kan hoeft geen betoog meer sedert het bestuur zelf zich vergiste en ten deze de belastingsschuldige verkeerdelijk meedeelde dat hij zijn voorziening tegen de directorale beslissing bij het Hof van Beroep te Antwerpen moest indienen !

3. De onbevoegdheid *ratione loci* van het Hof van Beroep te Antwerpen leed geen twijfel, maar in strijd met het standpunt van het bestuur, werd de zaak bij toepassing van de artikelen 643 en 660 Ger. W. naar de bevoegde rechter, i.c. het Hof van Beroep te Gent, verwezen.

Het is m.i. de eerste maal dat in fiscale zaken toepassing wordt gemaakt van deze bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek om een geschil betreffende een belastingwet ambtshalve naar een ander hof van beroep te verwijzen. Naar luid van art. 660 Ger. W. bindt een dergelijke beslissing de rechter naar wie de vordering wordt verwezen.

A. Vandeplas

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

14e KAMER — 27 OKTOBER 1976

Voorzitter : de h. Van Malderen

Rechters : mevr. Viérin en mevr. Vaes

Advocaten : mrs. Hinnekens en Laporte loco Oostvogels

Koop—Tweedehandswagen—Vordering wegens koopvernietigende gebreken—Aanvang van termijn—Kennis van gebrek in hoofde van koper—Defect aan stuurinrichting geërvorgoren gebrek.

De vordering wegens koopvernietigende gebreken van een tweedehandswagen wordt te laat ingesteld wanneer de koper meer dan acht maanden later dagvaardt. De korte termijn waarvan sprake in art. 1648 B.W. begint te lopen vanaf de levering.

De koper van een tweedehandswagen koopt op eigen risico, in zulke omstandigheden dat hij redelijkerwijze met gebreken en depreciatie rekening moet houden en geacht moet worden stilzwijgend kennis te hebben gehad van de gebreken, inherent aan het tijdsverloop, de afgelegde kilometers, de slijtage en het oncontroleerbaar gebruik van de tweedehandswagen vóór de koop door een vorige bestuurder of eigenaar.

Het defect aan de stuurinrichting van een wagen is geen verborgen gebrek, daar een dergelijk defect dadelijk gevoeld moet worden.

S. t/ Van R.

(...)

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van appellant strekte tot verbreking van een koop-verkoop-overeenkomst, tussen partijen gesloten betreffende een wagen Vauxhall 1964, en tot de terugbetaling van 22.000 fr. te vermeerderen met een schadeloosstelling van 3.000 fr. ; dat geïntimeerde, oorspronkelijke eiser op tegeneis, de veroordeling vroeg van de hoofdaanleggende partij tot de betaling van het bedrag van 3.985 fr. uit hoofde van herstellingswerken en nieuwe leveringen ;

Overwegende dat het hoger beroep strekt tot de vernietiging van het vonnis 29 maart 1973 van de vrederechter van het kanton Vilvoorde waarbij de eis van appellant werd afgewezen en aan geïntimeerde de som van 350 fr. werd toegekend ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht in de overwegingen van het bestreden vonnis, die de rechtbank volledig beaamt en overneemt, de laattijdigheid onderstreept van de vordering tot verbreking van de verkoop, aangezien inderdaad appellant die op 21/12/1970 van geïntimeerde een tweedehandswagen Vauxhall Victor VX 1964 aankocht deze laatste slechts op 31/8/1971 dagvaardde ;

Overwegende dat de bestaansreden van de korte tijd waarvan sprake in art. 1648 B.W. gelegen is in de zekerheid die men moet hebben dat de ingeroepen gebreken wel ten tijde van de koop bestonden, aangezien hoe langer men wacht met het instellen van de vordering, hoe meer kans men loopt dat de gebreken pas na de koop zijn ontstaan (R. Dekkers, *Handboek Burg. Recht*, 1957, II, nr. 829, p. 45 ; Kh. Brussel, 18 januari 1968, R.W., 1969-70, 822) ;

Overwegende dat appellant als tweedehandskoper op eigen risico gekocht heeft in zulke omstandigheden dat hij redelijkerwijze met gebreken en depreciatie rekening moest houden en geacht moet worden stilzwijgend kennis te hebben gehad van de gebreken, inherent aan het tijdsverloop, de afgelegde kilometers, de slijtage en het oncontroleerbaar gebruik van de occasiewagen vóór de koop door een vorige

bestuurder of eigenaar (cf. Cass. 25 maart 1954, *Pas.*, 1954, 1,656 ; Hof Brussel, 13 december 1952, *J.T.*, 1953, 154 ; Rb. Brussel, 28 oktober 1953, *J.T.*, 1954, 11 ; Kh. Sint-Niklaas, 29 januari 1957, *R.W.*, 1957-58, 775 ; Kh. Sint-Niklaas, 8 maart 1971, *R.W.*, 1972-73, 1727, nr. 78) ;

Overwegende dat appellant de verbreking van de verkoopovereenkomst vordert omdat bij een automobielininspectie in maart 1971 een «rode kaart» werd afgeleverd met vermelding van talrijke gebreken ; dat de dubbel geperforeerde vakken van de «rode kaart» die onmiddellijke herstelling vergen, betrekking hebben op het stuurhuis, de remmen en de banden ; dat eveneens vastgesteld werd dat de verzekering ontbrak ; -

Overwegende dat, wat het stuurhuis betreft, het zeker niet kan gaan om een verborgen gebrek, aangezien een defect aan de stuurinrichting van een wagen dadelijk gevoeld moet worden ; dat het bovendien evident is dat op een tweedehandsvoertuig, dat zeven jaar oud is, na een gebruik van bijna drie maanden er zich slijtageverschijnselen voordoen op de remmen ; dat een verkoper van tweedehandswagens hiervoor niet verantwoordelijk kan zijn ;

Overwegende dat het derhalve geenszins om verborgen gebreken gaat ; dat bovendien appellant niet bewijst dat de gebreken van die aard waren dat geen herstelling tegen een redelijke prijs mogelijk was ;

Overwegende dat in casu hogervermelde korte tijd begon te lopen vanaf de levering (Hof Luik, 29 februari 1960, *Pas.*, 1961, II, 3 ; De Page, IV, nr. 182 ; L. Dermine, «La garantie des vices cachés dans la vente des véhicules d'occasion» *J.T.*, 1975, 145 vooral p. 146, nrs. 22-24) ;

Overwegende dat niet uitgemaakt kan worden of de wagen bij de verkoop al dan niet voorzien was van een groen schouwingsbewijs aangezien de verklaringen van partijen daaromtrent tegenstrijdig zijn ;

Overwegende dat het echter vreemd voorkomt dat appellant dat document niet geëist zou hebben op het ogenblik van de koop en dat geïntimeerde, die een verkoper is van tweedehandswagens, dit niet zou hebben afgeleverd ; dat het aannemelijk is dat geïntimeerde thans het bewijs dat hem de groene schouwingskaart afgeleverd werd niet meer kan leveren gelet op de laattijdigheid waarmee de procedure werd ingesteld ;

Overwegende dat de tegenvordering van geïntimeerde ten bedrage van 3.985 fr. wegens herstellingskosten afgewezen dient te worden aangezien deze kosten blijken uit een factuur die noch datum noch de identiteit van de partijen vermeldt en die daarom alle bewijskracht mist ;

(...)

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

20e KAMER — 4 JANUARI 1978

Voorzitter : de h. Jans

Rechters : de hh. Lievens en Kesteloot

Openbaar ministerie : de h. Du Jardin

Advocaat : mr. Piryns

Strafvordering—Daagvaardingen en betekeningen in strafzaken—1. Politie-inspecteur—Bevoegdheid om gerechtelijke akte te betekenen—2. Dagvaarding—Vermeldingen.

1. Een politie-inspecteur van de gemeente waar de verdachte zijn woonplaats heeft kan rechtsgeldig een gerechtelijke akte in strafzaken betekenen op grond van art. 16 van de wet van 1 juni 1849.

2. De nietigheid van de akte van dagvaarding mag niet worden uitgesproken wegens het ontbreken van bepaalde vermeldingen op de achterkant van het afschrift van het exploit indien deze vergetelheid geen schade heeft berokkend aan de verdachte of zijn recht van verdediging niet heeft gekrenkt.

H.

Nopens de rechtsgeldigheid van de inleidende dagvaarding — Pro Justitia — op 10 oktober 1977 door de politieinspecteur Jean M. van de gemeente X. op verzoek van de ambtenaar van het openbaar ministerie bij de Politie-rechtbank te Brussel aan beklagde persoonlijk betekend ;

Overwegende dat beklagde *ten eerste* stelt dat gezegde politieinspecteur geen recht had deze akte te betekenen en *ten tweede* dat het afschrift van het Pro Justitia op de achterkant de vermeldingen niet heeft die op het origineel staan ;

Overwegende *ten eerste* dat het Pro Justitia rechtsgeldig aan beklagde betekend werd zoals bepaald in artikel 16 van de wet van 1 juni 1849 vervolledigd door die van 5 juli 1963, waarin uitdrukkelijk geschreven staat dat het openbaar ministerie alle akten van het betugelend gerecht, buiten de gerechtsdeurwaarders, ook mogen laten betekenen, zonder kosten, door de veld- en boswachters, de agenten van de plaatselijke politie en van de gewapende macht en de directeurs en bewaarders van de gevangenissen ;

Dat de politieinspecteur van X., waar beklagde gedomicilieerd is, derhalve gemachtigd was de betekening van het Pro Justitia te doen ;

Overwegende *ten tweede* dat beklagde de nietigheid van hetzelfde Pro Justitia aanvoert omdat er op het aan hem afgegeven afschrift niets vermeld is op de achterkant ;

Overwegende dat het hier gaat om de datum waarop de politieinspecteur hem dit stuk overhandigde met de naam van deze laatste en hun beider handtekening ;

Overwegende dat volgens artikel 45 van het Gerechtelijk Wetboek het afschrift van een exploit, op straf van nietigheid, alle vermeldingen van het origineel stuk moet dragen ;

Dat deze regel nochtans moet samengaan met de artikelen 861 en 867 van het Gerechtelijk Wetboek ;

Dat de rechter inderdaad de nietigheid van de procedureakte niet mag uitspreken tenzij de weglating of de onregelmatigheid welke aangevoerd worden, schade berokkenen aan de partij die de exceptie inroept ;

Overwegende dat deze ontbrekende vermeldingen op de achterzijde van het afschrift van het Pro Justitia, de nietigheid van deze akte niet medebrengen ;

Dat deze vergetelheid geen schade heeft berokkend aan beklagde die de nietigheid opwerpt ;

Dat hij deze vermeldingen op de originele akte trouwens gezien en gelezen heeft aangezien hij deze akte ondertekende ;

Dat de onontbeerlijke vermeldingen waarvan hij kennis moest hebben, op het afschrift vermeld staan ;

Dat het Pro Justitia derhalve niet behept is met enige nietigheid die enige schade aan de verdediging van beklagde hebben kunnen veroorzaken ;

Dat het Pro Justitia derhalve rechtsgeldig is evenals de betekening ervan ;

(...)

NOOT—Het monopolie der gerechtsdeurwaarders

1. Luidens artikel 516 van het Gerechtelijk Wetboek hebben de gerechtsdeurwaarders het monopolie van het verrichten van alle exploten in het arrondissement dat bij koninklijk besluit tot benoeming is bepaald.

Er bestaan weliswaar enkele afwijkingen van deze regel : o.m. inzake inkomstenbelastingen (cf. art. 208 W.I.B., art. 218 e.v. van het K.B. van 4 maart 1965 tot uitvoering van het W.I.B. en art. 4 van de wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek (overgangsmaatregelen, art. 46) en inzake protesten van niet-acceptatie of niet-betaling (cf. art. 1 van de protestwet van 10 juli 1877, de artt. 3 en 12 van de wet van 26 december 1956 op de postdienst en art. 155 e.v. van het K.B. van 12 januari 1970 houdende reglementering van de postdienst).

2. Op grond van art. 2 Ger. W. is de in art. 515 Ger. W. gestelde regel niet van toepassing in strafzaken, waar een afzonderlijke regeling geldt die niet verenigbaar is met het monopolie van de gerechtsdeurwaarders.

Luidens art. 16 van de wet van 1 juni 1849, gewijzigd door de wet van 5 juli 1963, dat door het Gerechtelijk Wetboek niet werd opgeheven, mag het openbaar ministerie de gerechtelijke akten in strafzaken laten betekenen, zonder kosten, door de veld- en boswachters, de agenten van de gerechtelijke of gemeentelijke politie, de agenten van de openbare macht en de directeurs van de gevangenissen.

3. Wel moet rekening worden gehouden met artikel 57 van de wet van 2 december 1957 op de rijkswacht, dat bepaalt dat, behoudens dringende en volstrekte noodzakelijkheid, de rijkswacht niet mag worden belast met het afgeven van dagvaardingen of betekening aan partijen of getuigen.

Anderzijds bepaalt art. 44 van het K.B. van 28 december 1950 houdende het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken dat aan de veldwachters en boswachters, de agenten van de openbare macht en der gerechtelijke of gemeentelijke politie geen vergoeding wordt toegekend voor de dagvaardingen of betekeningen waarmede zij door het openbaar ministerie zijn belast.

De verplaatsingskosten van deze ambtenaren worden beschouwd als administratieve werkingskosten en worden niet in rekening gebracht als gerechtskosten.

4. De gerechtelijke akten, die in strafzaken door een agent van de plaatselijke politie buiten het grondgebied van zijn gemeente is betekend, zijn door nietigheid aangetast en moeten overeenkomstig art. 862, § 1, 4°, van het Gerechtelijk Wetboek nietig worden verklaard (Cass., 23 mei 1972, Arr. Cass., 1972, 884).

Agenten die op grond van art. 16 van de wet van 1 juni 1849 in strafzaken optreden als ministeriële ambtenaren om gerechtelijke akten te betekenen, dienen ook alle wettelijke voorschriften die voor gerechtsdeurwaarders gelden in acht te nemen.

5. Inzake de nietigheid van de dagvaarding op grond van art. 45 Ger. W. zie ook : Corr. Brussel, 21 januari 1976, R.W., 1975-76, 2097, met noot ; Cass., 26 oktober 1976, R.W., 1976-77, 1777 ; Cass., 15 februari 1977, R.W., 1976-77, 2465, op conclusie van de advocaat-generaal H. Lenaerts.

A. Vandeplas

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24e KAMER — 9 JANUARI 1978

Voorzitter : de h. Durant

Openbaar ministerie : de h. De Brauwere

Cheque—Zonder dekking—Opzet.

De bewering van de verdachte dat de cheque als waarborg aan de begunstigde werd overhandigd en dat hij aan deze laatste niets verschuldigd was op het ogenblik dat de cheque ter betaling werd aangeboden, houdt een beperking in die strijdig is met de essentiële kenmerken van de cheque en kan bijgevolg niet in aanmerking komen, indien vaststaat dat er in de periode dat de cheque werd uitgegeven geen dekking was.

V.

Overwegende dat beklagde in conclusie opwerpt dat de litigieuze cheque aan de begunstigde als waarborg was overhandigd en dat hij aan deze laatste niets was verschuldigd op het ogenblik dat de cheque ter betaling werd aangeboden ;

Overwegende dat een cheque een betalingsinstrument is dat steeds op zicht betaalbaar is en getrokken wordt op beschikbare fondsen ; dat het voorgelegde rekeningsuittreksel aantoonde dat de bedoelde rekening «in het begin van het jaar 1976», de periode waarin de cheque werd ondertekend, nooit een kredietstand vertoonde die de uitbetaling mogelijk maakte ;

Dat de door beklagde ingeroepen beperkingen verder strijdig zijn met de essentiële kenmerken van een cheque en zodus niet in aanmerking kunnen worden genomen ; dat de tenlastelegging bewezen is ;

Dat met de omstandigheden waarin de cheque werd onderschreven wel moet worden rekening gehouden bij de straftoemeting ;

(Volgt veroordeling tot een geldboete van 100 fr.)

NOOT—De uitgifte van een cheque wetens en willens zonder toereikende, voorafgaande en beschikbare dekking is strafbaar ongeacht het al dan niet bestaan van een schuld (Cass., 29 juni 1976, Arr. Cass., 1976, 1222 ; R.P.D.B., tw. Chèque, n° 98).

Het is ook zonder belang voor het bestaan van het misdrijf dat de begunstigten geen verlies hebben geleden (Hof Antwerpen, 27 februari 1976, R.W., 1975-76, 2157) of dat de begunstigten als medeplegers werden beschouwd.

A. Vandeplas

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

3e KAMER — 13 JANUARI 1978

Voorzitter : de h. Perilleux

Rechters : de hh. Kleykens en Vos

Advocaten : mrs. Gysens en Delwiche loco Knops

Verbintenissen—Wederkerige overeenkomst onder bezwarende titel—Ongeoorloofde oorzaak—Begrip—Louter affectieve betrekkingen tussen niet in concubinaat levende personen.

Het ongeoorloofde moet liggen in het ontstaan en het in stand houden der overeenkomst ten einde het ongeoorloofde of met de goede zeden strijdige, te doen ontstaan of te bestendigen en te belonen.

Bij wederkerige overeenkomsten onder bezwarende titel moet de ongeoorloofde oorzaak te vinden zijn in de tegenprestatie van de medecontractant of moet de uitvoering van de aldus ontstane overeenkomst leiden tot een ongeoorloofde of met de goede zeden strijdige situatie.

Louter affectieve betrekkingen tussen niet in concubinaat levende personen en waaromtrent geen buitenechtelijke seksuele betrekkingen bewezen zijn, laten op zichzelf niet toe te besluiten tot het bestaan van een ongeoorloofde oorzaak.

C. e.a. t/ V. en D.

Tweede verweerster betwist de geldigheid der overeenkomst van 25.2.1966 op grond van de daaraan voorafgaande of uit volgende ongeoorloofde oorzaak, te weten de door haar indertijd onderhouden «relatie» met de rechtsvoorganger van aanleggers.

Het ongeoorloofde moet liggen in het ontstaan en het in stand houden der overeenkomst ten einde het ongeoorloofde of met de goede zeden strijdige, te doen ontstaan of te bestendigen en belonen.

Terwijl inzake begiftigingen bij schenking of testament al gemakkelijker aan ongeoorloofde oorzaak zou worden gedacht ten opzichte van de begiftigde persoon in zijn verhouding met de schenker, en wanneer ze zou geschieden tussen personen van verschillende kunne, waarvan beiden of enkel één hunner door de banden van het huwelijk met een derde is gebonden, is zulks niet volstrekt het geval bij een overeenkomst onder bezwarende titel.

Immers zou bij wederkerige overeenkomsten onder bezwarende titel de ongeoorloofde oorzaak te vinden moeten zijn in de tegenprestatie van de medecontractant of zou de uitvoering van de aldus ontstane overeenkomst moeten leiden tot een ongeoorloofde of met de zeden strijdige situatie.

Met andere woorden : de drijfveer zelf die aanleiding is geweest tot het sluiten der overeenkomst moet ongeoorloofd zijn en tweede verweerster moet bewijzen dat het enige beoogde voorwerp der overeenkomst was het verwekken, in stand houden of begunstigen van een opspraak verwekkende relatie tussen haarzelf en de *de cuius*.

Dit bewijs wordt niet geleverd en het aanbod tot bewijs van de door haar ingeroepen overspelige verhouding met haar medecontractant, de *de cuius*, of alleszins de gegrondheid van de desomtrent bestaan hebbende vermoedens en verdenkingen zijn op zichzelf onvoldoende om te besluiten tot een ongeoorloofde oorzaak.

Buiten een misschien verregaande vriendschap, een vakantietrip en het samentreffen bij andere gemeenschappelijke vrienden, het al mogelijk enige argwaan wekkend, doch vaststellend dat tweede verweerster nimmer met de *de cuius* heeft samengewoond, laten op zichzelf niet toe te besluiten tot het bestaan van een ongeoorloofde oorzaak in de overeenkomst van 25.2.1966 of om als bewijs te dienen dat deze overeenkomst uitsluitend gesloten werd ter bestendiging of beloning dezer situatie.

Met betrekking tot «ongeoorloofde oorzaak» is er trouwens een kentering te merken in de rechtspraak en terwijl voorheen (Cass., 14 mei 1903, *Pas.*, 1903, I, 216) de bedoeling alleen om overspelige betrekkingen te belonen als bepalend werd beschouwd om te besluiten tot ongeoorloofde oorzaak, besliste het Hof van Cassatie bij zijn arrest van 13 november 1953 (*Pas.*, 1954, I, 190) dat «la situation de concubinage n'entraîne pas ... une incapacité de disposer ou de recevoir» tenzij de gifte gedaan werd ten einde de immorele verhouding te doen ontstaan, te behouden of te vergoeden, om vervolgens in zijn arrest van 5 februari 1970 (*Pas.*, 1970, I, 484) te stellen dat de loutere affectieve betrek-

kingen tussen niet in concubinaat levende personen en waaromtrent geen buitenechtelijke seksuele betrekkingen bewezen zijn, op zichzelf niet toelaten te besluiten tot het bestaan ener ongeoorloofde oorzaak.

Daarbij dient te worden overwogen :

— dat tweede verweerster normaal niet gehoord zou mogen worden aangezien zij zichzelf als «partner» bestempelt in de aangevochten verhouding (nemo auditur propriam turpitudinem allegans) ;

— dat uit de overeenkomst geen enkele ongeoorloofde oorzaak of voorwerp kan worden afgeleid, aangezien tegen betaling van 250.000 fr. de *de cuius* voor een derde mede-eigenaar werd van de handelszaak van tweede verweerster.

De vordering is aldus ontvankelijk.

Ten gronde

Dat slechts 145.000 fr. betaald zou zijn volgens tweede verweerster is in tegenstrijd met de overeenkomst zelf die kwijting inhoudt voor 250.000 fr. en vaste datum heeft ingevolge het overlijden van één der medeondertekenaars.

Er moet dus aanvaard worden dat door de bewezen inbreng van 250.000 fr. de *de cuius* dit derde heeft verworven en het tot zijn patrimonium behoort.

Hieruit volgt dat aanleggers evenwel ten onrechte aanspraak maken als rechtsoptvolgers van de *de cuius* én op de terugbetaling dezer 250.000 fr. en op de vereffening-verdeling van de handelszaak in kwestie, nu dit onverdeeld aandeel verkregen werd door de inbreng van 250.000 fr.

Door de vereffening der onverdeeldheid kan aan aanleggers niet nogmaals 250.000 fr. worden toegekend.

De vordering is aldus ten dele gegrond, in zoverre zij de vereffening-verdeling beoogt der handelszaak.

(...)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e KAMER — 8 FEBRUARI 1978

Voorzitter : de h. Cornette

Rechters : de h. Kiebooms en mevr. Bafcop-Spinoy

Advocaten : mrs. Bruneel en Janssens

Lijfrente—Herstelwetten—Reglementering van indexclausules—Niet toepasselijk.

De herstelwetten van 30 maart 1976 en 24 december 1976 zijn niet toepasselijk op de betaling van lijfrenten. De indexclausules op lijfrente dienen te worden toegepast zoals bedongen.

S. t/ C. e.a.

Overwegende dat wijlen de heer en mevrouw C.-De M. bij akte verleden op 11 december 1963 het eigendom gelegen te (...) aankochten van eiseres tegen betaling aan eiseres van een jaarlijkse lijfrente van 96.000 fr., te vereffenen in maandelijks schijven van 8.000 fr. ;

Overwegende dat in de notariële akte onder nr. 7 van de voorwaarden de indexclausule werd ingelast, bepalend dat bij stijging of daling van het indexcijfer der kleinhandelsprizen met minstens 5 punten sinds de vorige rentevaststelling, de lijfrente verhoogd of verlaagd zou worden met 5 %,

zonder dat deze lijfrente echter minder dan 8.000 fr. mag bedragen ;

Overwegende dat echter de verweerders, zijnde de erfgenamen van wijlen de heer en mevrouw C.-De M. beweren dat toepassing gemaakt moet worden van de herstelwetten van 30 maart 1976 en 24 december 1976, zich hierbij beroepend inzonderheid op art. 38, § 1, van de wet van 30 maart 1976, vermeldend als vallend onder het toepassingsgebied van de wet : «de vergoedingen, in welke vorm ook, verschuldigd ingevolge welkdanige overeenkomst betreffende onroerende goederen» ;

Overwegende dat verweerders volhouden dat art. 38, § 1, een zo algemeen mogelijk karakter heeft en er nergens impliciet of expliciet enige uitzondering wordt gemaakt voor de rechtsverhoudingen tussen partijen en bijgevolg de zogenaamde herstelwetten ook betrekking hebben op lijfrente ;

Overwegende dat art. 38 een tijdelijk indexatieverbod oplegt voor «huurprijs, cijns, canon, vergoeding in welke vorm ook, verschuldigd ingevolge een huur-, leasing- of welkdanige overeenkomst betreffende onroerende goederen met inbegrip o.m. van een vestiging van erfpacht of van recht van opstal» ;

Overwegende dat deze tekst gerangschikt werd onder de afdeling 3 betiteld «huurprijzen» ;

Overwegend dat art. 38 als voorbeeld van overeenkomst vermeldt die overeenkomst die, zoals o.a. de huurovereenkomst, geen eigendomsoverdracht van een onroerend goed impliceert, doch die enkel een periodieke betaling voor het genot van de zaak vereist ;

Overwegende dat geen enkele van deze overeenkomsten bijgevolg kan vergeleken worden met een koop-verkoop of met een lijfrente, die geen «vergoeding» is doch een wijze van betaling van een kapitaal, te betalen som in verkoopsovereenkomst van een onroerend goed ;

Overwegende dat bovendien de wil van de wetgever uitdrukkelijk te vinden is in de parlementaire voorbereiding van de wet ; dat inderdaad oorspronkelijk de lijfrente vermeld stond naast de erfpacht en het recht van opstal, doch door een amendement de woorden «of lijfrente» werden weggelaten ;

Overwegende dat dan ook de herstelwetten van 30 maart 1976 en 24 december 1976 niet toepasselijk zijn op de betaling van lijfrenten en de indexclausules op lijfrente dienen te worden nageleefd zoals bedongen ;

Overwegende dat in die zin door verweerders achterstallige bedragen zijn verschuldigd ten belope van totaal 31.114 fr. (tot juni 1977), welk bedrag op zichzelf door partijen niet wordt betwist ;

(...)

VREDEGERECHT TE HEIST-OP-DEN-BERG

25 NOVEMBER 1976

Vrederechter : de h Torfs

Advocaten : mrs. Heylen loco Wouters en Coel

Huur—Vervreemding van een verhuurd onroerend goed—Nakoming van de bestaande huurovereenkomst—Vereiste van vaste datum—Kennis van bestaan van huurovereenkomst onvoldoende—Clausule die verkrijger ertoe verplicht de bestaande huurovereenkomst na te komen.

Degene die de eigendom van een verhuurd huis verworven heeft, is slechts gehouden tot nakoming van een bestaande huurovereenkomst in zover deze laatste vaste datum heeft. Zelfs de omstandigheid dat de verkrijger van het onroerend goed het bestaan van de overeenkomst kende verplicht hem nog niet deze na te komen.

De verkrijger zou slechts tot nakoming gehouden zijn in zover hij contractueel kennis heeft gekregen van een huurovereenkomst, zelfs al heeft die geen vaste datum, door een clausule die hem ertoe verplicht de bestaande huurovereenkomst na te komen.

Dat is niet het geval wanneer in de notariële akte van aankoop alleen bepaald werd dat «wat het gebruik betreft de koper gehouden is zich op eigen kosten te ontmengelen met de tegenwoordige huurder».

Van S. t/ Van den B.

Aangezien aanlegger van het huis in huur bij verweerster eigenaar is geworden door het te hebben aangekocht bij akte van 6 mei 1976 van het ambt van mr. Jean Jansen, notaris te Heist-op-den-Berg ;

Aangezien in deze notariële akte onder nr. 4 van de voorwaarden vermeld werd : «Van het gekochte goed krijgt de koper vanaf heden de eigendom en het genot. Het gebruik volgens de thans van kracht zijnde wetsbepalingen, koper gehouden zijnde zich op eigen kosten te ontmengelen met de tegenwoordige huurder» ;

Aangezien aanlegger bij aangetekende brieven van 11 mei 1976 en 22 juni 1976 aan verweerster opzegging gaf van de bestaande huur met een termijn van drie maanden, maar de aangetekende brieven door verweerster eenvoudig geweigerd werden ;

Aangezien aanlegger aanvoert dat hij het huis dringend zelf dient te gaan bewonen ;

Aangezien verweerster de oprechtheid van de door aanlegger aangevoerde reden niet betwist ;

Aangezien echter verweerster opwerpt dat zij nog huurrecht genoot tot 15 maart 1977 en de gegeven opzegging dan ook slechts tegen die datum uitwerking kan hebben ;

Dat verweerster zich bereid verklaart het huis te verlaten en te ontruimen tegen de datum van 15 maart 1977 ;

Aangezien verweerster tot staving van deze stelling aanvoert dat de huur aangegaan werd per jaar en zij ab initio de huurgelden per jaar betaald heeft ;

Aangezien verweerster een kwijting overlegt, uitgaande van de vroegere eigenaar en luidend als volgt : «Een jaar huur 74-75 Ontvangen te Beerzel 15 maart 1974 van de Weduwe Van den B. van huis met hof (...)», en ondertekend door de verhuurder ;

Aangezien verweerster bovendien twee ontvangstbewijzen van postwissel overlegt, een eerste afgestempeld op 12 maart 1975 met betaling aan G. van een bedrag van 6.000 frank en vermelding op de ommezijde : betaling van 1 jaar huur van huis met hof van 15 maart 1975 tot en met 15 maart 1976, en een tweede afgestempeld op 8 maart 1976 met betaling aan G. van een bedrag van 6.000 frank en melding op de ommezijde : Betaling van een jaar huur van huis met hof van 15 maart 1976 tot en met 15 maart 1977 ;

Aangezien ten slotte verweerster beweert dat aanlegger ertoe gehouden is de huurovereenkomst die bestond tussen haar en de vroegere eigenaar, rechtsvoorganger van aanlegger, na te leven ;

Aangezien in principe diegene die het eigendom van een verhuurd huis verworven heeft slechts gehouden is tot nakoming van een tevoren bestaande huurovereenkomst in zover deze vaste datum heeft (cf. De Page, IV, nr. 764) ;

Aangezien over het algemeen wordt aanvaard dat zelfs de omstandigheid dat de verkrijger van het onroerend goed het bestaan van de overeenkomst kende hem nog niet verplicht deze na te komen ;

Aangezien de verkrijger slechts tot nakoming gehouden zou zijn in zover hij contractueel kennis heeft gekregen van een huurovereenkomst, zelfs al heeft die geen vaste datum, door een clause die hem ertoe verplicht de bestaande huurovereenkomst te respecteren (cf. De Page, IV, nr. 766 ; Cass., 16 januari 1953, R.W., 1952-53, 1324 ; Cass., 2 juni 1955, R.W., 1955-56, 1767 ; Vred. Beveren-Waas, 14 december 1965, R.W., 1965-66, 1870 ; Vred. Lokeren, 25 februari 1953, T. Vred., 1953, 102) ;

Aangezien evenwel in casu de huurovereenkomst geen vaste datum heeft en in de akte van aankoop alleen bepaald werd dat «wat aangaat het gebruik koper gehouden is zich op eigen kosten te ontmengelen met de tegenwoordige huurder», terwijl het ontstaan, de aard en de modaliteiten van de huurovereenkomst niet nader bepaald worden en aan de koper ook de verplichting niet werd opgelegd de bestaande huur na te leven ; dat zulks inderdaad uit de bewoordingen van aangehaalde clause niet kan worden afgeleid ;

Aangezien dan ook aanlegger, althans in casu, niet gehouden is door de huurovereenkomst die tussen verweerster en de rechtsvoorganger van aanlegger tot stand was gekomen ;

Aangezien aanlegger terecht zegt dat hij derhalve zelfs niet verplicht was opzegging te geven en de door hem toch betekende opzegging slechts dient te worden verklaard als de wil in hoofde van aanlegger aan verweerster enig respijt te geven overeenkomstig en bij analogie met de plaatselijke gebruiken inzake huuropzegging ;

Aangezien ten slotte ook uit geen enkel element ter zake blijkt dat aanlegger, hetzij uitdrukkelijk hetzij impliciet door het stellen van een of andere handeling zijn akkoord met de huurovereenkomst in kwestie betuigd heeft en zijn bedoeling deze na te leven ;

Aangezien integendeel aanlegger aan verweerster reeds op 11 mei 1976, na aankoop op 6 mei 1976, aan verweerster opzegging gegeven heeft en achteraf ook een deel van de aan zijn rechtsvoorganger betaalde huurprijs heeft terugbetaald, betaling die evenwel door verweerster geweigerd werd ;

(...)

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (2e Kamer), 6 december 1977

Arbeidsduur—Werk dat wegens zijn aard niet mag onderbroken worden—Begrip—Werk betreffende inventarissen en balansen—Begrip—Opmaken van verkoopbudget.

Een bediende werd met een opzegging van drie maanden afgedankt omdat zij weigerde overuren te presteren voor het opmaken van het verkoopbudget, een werk dat dringend was en door de afwezigheid van een gedeelte van het personeel gehinderd werd.

Haar vordering om op grond van de artikelen 1382 en 1383 B.W. boven de opzeggingsvergoeding een bijkomende vergoeding we-

gens «willekeurig ontslag» te verkrijgen, werd door het Arbeidshof te Antwerpen, afd. Hasselt, 22 juni 1976, verworpen omdat zij geweigerd had werk uit te voeren dat niet onderbroken mocht worden (art. 22, 2°, Arbeidswet). Het arrest wordt in verband met dit motief gecasseerd.

«Overwegende dat luidens artikel 22, 2°, van de Arbeidswet van 16 maart 1971 en onder de bij deze wetsbepaling gestelde voorwaarden, de bij artikel 19 van dezelfde wet bepaalde grenzen van de arbeidsduur van de werknemers mogen worden overschreden voor het uitvoeren van werken die wegens hun aard niet mogen worden onderbroken ;

«Dat uit de vaststellingen van het arrest slechts blijkt dat het uitvoeren van de werkzaamheden dringend was en door de afwezigheid van een gedeelte van het personeel belemmerd was, doch niet dat die werkzaamheden uit hun aard dag en nacht gedurende alle dagen van de week zonder onderbreking moesten worden uitgevoerd ;

«Overwegende dat het opmaken van een verkoopbudget ook niet kan worden gelijkgesteld met het uitvoeren van werken van balansen en inventarissen, zoals bedoeld bij artikel 22, 3°, van voornoemde wet van 16 maart 1971 ;

«Dat het arrest, derhalve, door de aanspraak van eiseres op schadevergoeding wegens willekeurig ontslag af te wijzen op grond van de in het middel vermelde beschouwingen, artikel 22, 2° en 3°, van de Arbeidswet schendt ;

«Dat die onderdelen van het middel gegrond zijn.»

(Voorzitter : baron Richard—Raadsheer-rapporteur : baron Vinçotte—Advocaat-generaal : de h. Lenaerts—Advocaat : mr. Houtekier—In de zaak : Van O. t/T.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 4 januari 1978

Arbeidsovereenkomst—Beëindiging in gemeen overleg met vergoeding—Aard der vergoeding—Bewijskracht van een akte—Uitlegging aan de hand van in- en extrinsieke gegevens.

Door de fusie van warenhuizen verviel feitelijk de functie van chef-receptie en expeditie van een bediende van een der firma's. Op voorstel van het warenhuis besloten «beide partijen in gemeen akkoord een einde te maken aan het bediendencontract» en werd overeengekomen dat het bedrijf «een forfaitaire vergoeding gelijk aan 223.730 fr.» uit zou betalen.

Volgens de bediende behoorde die vergoeding beschouwd te worden als een vergoeding wegens onrechtmatige beëindiging van de dienstbetrekking in de zin van artikel 19, § 2, 2°, van het sociale zekerheidsbesluit (K.B. 22 november 1969). Hij vorderde derhalve de aflevering van een bijdragebon-Z.I.V. voor de bedoelde vergoeding.

Anders dan de eerste rechter, volgde het Arbeidshof te Antwerpen op 1 maart 1976 de stelling van de bediende.

Het cassatieberoep van het warenhuis wordt verworpen.

«Overwegende dat het arbeidshof onderstreept dat eensdeels het eerste lid van de schriftelijke overeenkomst wijst op een gemeenschappelijk akkoord om de arbeidsovereenkomst te beëindigen, maar dat anderdeels, het tweede lid, met het woord «vergoeding» en het bedrag, dat met twaalf maanden loon overeenstemt, wijst op een onrechtmatige beëindiging van de arbeidsovereenkomst door eiseres en een forfaitaire vergoeding ; dat, nu de overeenkomst voor tweeërlei zin vatbaar is, het arrest ze uitlegt aan de hand van gegevens die in en buiten de overeenkomst voorkomen, waaronder een fusie en het ontnemen van een leidende functie ;

«Overwegende dat het arbeidshof van de akte geen uitlegging geeft die met de bewoordingen ervan, als een geheel beschouwd, onverenigbaar is en dus de bewijskracht van de akte niet miskent ;

«Dat de rechter die aan de overeenkomst het gevolg toekent dat zij, volgens de uitlegging die hij ervan geeft, wettelijk tussen de

partijen heeft, de bindende kracht van de onvereenkomst niet miskent ;

«Dat het middel niet aangenomen kan worden».

(Voorzitter : de h. Gerniers—Raadsheer-rapporteur : de h. Janssens—Advocaat-generaal : de h. Lenaerts—Advocaat : mr. De Baeck—In de zaak : N.V. G. t/ De B.)

Hof van Cassatie (3e Kamer), 16 januari 1978

Arbeidsongeval—Basisloon—Samenstelling—Premie ter uitvoering van groepsverzekering—Loon in de zin van de Loonbeschermingswet.

Het Arbeidshof te Antwerpen, afdeling Hasselt, besliste op 24 september 1975 dat de premie door de werkgever betaald ter uitvoering van de groepsverzekering die hij ten voordele van zijn personeel had afgesloten, deel uitmaakte van het in aanmerking te nemen basisloon.

In cassatie wierp de arbeidsongevallenverzekeraar o.m. op dat het arbeidshof impliciet had aangenomen, of althans niet had ontkend, dat de uitkeringen van een groepsverzekering een aanvulling uitmaken van de voordelen toegekend voor de verschillende takken van de sociale zekerheid, zodat ook de premies die de werkgever daartoe betaalt, krachtens artikel 35 van de Arbeidsongevallenwet en artikel 2, lid 2, 3°, van de Loonbeschermingswet, uit het basisloon uitgesloten zijn. Daarbij stelde de verzekeraar ook nog dat die premies niet onder het begrip loon in de zin van artikel 2, 3°, van de Loonbeschermingswet vallen, omdat ze geen in geld waardeerbare voordelen zijn doch geldsommen die evenwel niet aan de werknemer maar aan de verzekeringsmaatschappij worden uitbetaald ten einde aan eerstbedoelde bijkomende sociale zekerheidsvoordelen te verschaffen.

Het Hof van Cassatie verwerpt deze middelen :

«Wat het eerste onderdeel betreft :

«Overwegende dat het arrest niet beslist over de vraag of de uitkeringen, op grond van de groepsverzekering, beschouwd moeten worden als een aanvulling van de voordelen toegekend voor de verschillende takken van de sociale zekerheid ; dat het arbeidshof er zich mee kon vergenoegen en er zich ook toe heeft beperkt te beslissen dat, hoe dan ook, artikel 2, derde lid, 3°, van de wet van 12 april 1965 betreffende de bescherming van het loon der werknemers vreemd is aan premies, zelfs indien zou worden aangenomen dat integendeel de uitkeringen wel bedoeld zouden zijn in die tekst ;

«Dat het onderdeel feitelijke grondslag mist ;

«Wat het tweede onderdeel betreft :

«Overwegende dat geldsommen die aan derden worden uitbetaald door de werkgever, nu de werknemer aanspraak kan maken op die uitbetaling en zijn recht stoelt op de arbeidsovereenkomst, deel uitmaken van het loon omschreven in artikel 2, eerste lid, van de wet van 12 april 1965 ;

«Dat het onderdeel faalt naar recht.»

(Voorzitter : de h. Gerniers—Raadsheer-rapporteur : de h. Janssens—Advocaat-generaal : de h. Lenaerts—Advocaten : mrs. Bayart en Bützler—In de zaak : N.V. A. t/ S.)

MEDEDELINGEN

Schadevergoeding voor verkeersslachtoffers in Nederland

In december 1973 besliste het Nederlandse Ministerie van Justitie door een informele studiegroep van beperkte omvang een verkennende studie te doen verrichten over het vraagstuk van schadevergoeding bij verkeersongevallen.

Aan deze studiegroep «Verkeersaansprakelijkheid» - samengesteld uit drie ambtenaren van het Ministerie van Justitie en uit drie personen aangewezen door de Nederlandse Vereniging van Automobiellassuradeuren (N.V.V.A.) en de A.N.W.B. - werd gevraagd om de volgende twee alternatieve oplossingen als uitgangspunten voor haar studie te nemen. Als eerste uitgangspunt een aansprakelijkheidsregime gebaseerd op de risicogedachte, zoals dit onder meer te vinden is in het Europees verdrag inzake de wettelijke aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door motorrijtuigen, en als tweede uitgangspunt een stelsel van verkeersverzekering waarbij de aansprakelijkheid wordt vervangen door een directe verzekering van potentiële verkeersslachtoffers.

De studiegroep kreeg tot taak globaal te onderzoeken welke gevolgen de eventuele invoering van één van beide regimes zou kunnen hebben op de afwikkeling van verkeersschaden en, voor zover mogelijk, op de door de automobilisten te betalen premies.

Gepubliceerd is nu deel I van het rapport van deze studiegroep, waarin de vergoeding voor schade door dood en letsel veroorzaakt bij verkeersongevallen wordt behandeld. De studie over de vergoeding van bij verkeersongevallen toegebrachte zaakschade wordt nog voortgezet.

Het gepubliceerde rapport moet worden beschouwd als een discussiestuk, waarvan de Minister van Justitie verwacht dat het reacties zal uitlokken die een bijdrage zullen leveren tot bezinning op de noodzaak van een nieuwe wettelijke regeling van de vergoeding van schade van verkeersslachtoffers.

In *Mededelingen* (nr. 1027) van de Voorlichtingsdienst van het Nederlandse Ministerie van Justitie wordt het rapport o.m. als volgt toegelicht :

Wat houdt het rapport in ?

De studiegroep bespreekt de bezwaren die aan het huidige systeem van schuldaansprakelijkheid zijn verbonden en de mogelijkheden voor de invoering van een nieuw schadevergoedingssysteem. Bij het rapport zijn twee alternatieve voorontwerpen van wet met toelichting gevoegd.

Het eerste voorontwerp is gebaseerd op een systeem van *risicoaansprakelijkheid*, waarbij de houder van een motorrijtuig altijd aansprakelijk is voor de schade die in het verkeer door zijn motorrijtuig wordt toegebracht aan personen ; of hij of de bestuurder aan het ongeval schuld heeft, doet er niet toe.

Het tweede voorontwerp behelst een stelsel van *verkeersverzekering*. In dit stelsel is er in het geheel geen sprake meer van een aansprakelijke houder of bestuurder van een motorrijtuig, maar zijn degenen die letsel- of overlijdensschade lijden, veroorzaakt door het gebruik van het motorrijtuig in het verkeer in Nederland, rechtstreeks gedekt onder een verzekering, die de houder van het motorrijtuig verplicht is af te sluiten.

De studiegroep behandelt een aantal algemene vraagpunten met betrekking tot een nieuw schadevergoedingssysteem voor verkeersslachtoffers en bespreekt in een apart hoofdstuk de problemen bij de vaststelling van de schade.

Bezwaren tegen de huidige schuldaansprakelijkheid

De meeste verkeersslachtoffers ontvangen uitkeringen van sociale of particuliere verzekeringen. Voor het onvergoede deel van hun schade hebben zij uitsluitend een aanspraak op een tegenpartij of haar W.A.-verzekeraar, als er sprake is van schuld van de tegenpartij. Eigen schuld van het slachtoffer kan leiden tot niet-toekenning of vermindering van schadevergoeding. Artikel 31 van de Wegenverkeerswet geeft aan een beperkte groep van verkeersdeelnemers, voornamelijk fietsers en voetgangers, weliswaar een verder gaande bescherming, maar ook bij de toepassing van dit artikel speelt de schuld nog een rol. Naar schatting heeft slechts ongeveer 25% van de verkeersslachtoffers een aanspraak op vergoeding van schade jegens een aansprakelijke tegenpartij.

De studiegroep wijst erop dat het gemotoriseerde verkeer grote risico's met zich brengt en dat de geringste onvoorzichtigheid in het verkeer reeds tot grote schade kan leiden. Bovendien is uit onderzoeken gebleken dat iedere weggebruiker regelmatig fouten maakt die tot ongevallen hadden kunnen leiden. Het is de vraag of

het gerechtvaardigd is een dergelijke onvoorzichtigheid in de relatief zeldzame gevallen dat zij gevolgen heeft, als voldoende grondslag te beschouwen voor het vergoeden van een vaak omvangrijke schade. Het is evenzeer de vraag of het juist is een slachtoffer dat zelf een onvoorzichtigheid heeft begaan, geheel of gedeeltelijk schadevergoeding te onthouden. Andere landen zijn reeds gestapt van de traditionele schuldansprakelijkheid of hebben daartoe plannen.

Uitgangspunten van de studiegroep

Uitgangspunten zijn :

1. de belangen van het slachtoffer dienen zoveel mogelijk te worden gewaarborgd ;
2. de afwikkeling van de schade moet zo snel en efficiënt mogelijk verlopen ;
3. het systeem moet verzekeraar zijn, d.w.z. dat er een verzekeringsdekking beschikbaar dient te zijn tegen een economisch aanvaardbare premie.

Eigen schuld van het slachtoffer en de benadeelde

De studiegroep heeft in haar voorontwerpen niet alleen de schuld aan de zijde van het motorrijtuig geëlimineerd, maar ook de eigen schuld van de benadeelde. Alleen opzet van de benadeelde of het slachtoffer kan tot vermindering of afwijzing van schadevergoeding leiden.

Vereenvoudiging van de schadeafwikkeling

Voorstellen worden gedaan die vereenvoudiging van de afwikkeling van de schade beogen. Zo worden, in het geval bij een aanrijding twee of meer motorrijtuigen betrokken zijn, de vorderingen van inzittenden zo veel mogelijk naar één tegenpartij geleid. De aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad (artikel 1401 Burgerlijk Wetboek) en uit artikel 31 Wegenverkeerswet wordt niet meer gehandhaafd naast de nieuwe aansprakelijkheidsregeling. Dit houdt bijvoorbeeld in dat, als de bestuurder van een motorrijtuig schuld heeft aan het ongeval, hij niet kan worden aangesproken naast de aansprakelijke houder of verzekeraar van het motorrijtuig.

Afschaffing van het verhaalsrecht

De studiegroep staat uitvoerig stil bij de vraag of onder een nieuw systeem het verhaalsrecht van sociale en particuliere verzekeraars op grond van enkele sociale verzekeringswetten en artikel 284 Wetboek van Koophandel, alsmede dat van de overheid op grond van de Verhaalswet Ongevallen Ambtenaren dient te worden gehandhaafd. Aanbevolen wordt dit verhaalsrecht af te schaffen. Aldus wordt bereikt dat verkeersslachtoffers een aanvullende voorziening krijgen op reeds bestaande sociale en particuliere voorzieningen. Invoering van een nieuw systeem zou veel grotere financiële consequenties hebben als het verhaalsrecht gehandhaafd zou blijven.

Vaststelling van de omvang van de schade ; uitkering van voorschotten

De studiegroep wijst er op dat zich bij de vaststelling van de omvang van de schade belangrijker en meer gecompliceerde knelpunten kunnen voordoen dan bij de oplossing van de aansprakelijkheidsvraag. Knelpunten die de schadeafwikkeling vertragen en ernstige gevoelens van onbehagen bij het slachtoffer tot gevolg kunnen hebben. In het rapport komen achtereenvolgens de volgende onderwerpen aan de orde : vergoeding van medische behandeling, vaststelling van inkomensschade bij letsel, van smartegeld en van schade bij overlijden van het slachtoffer, alsmede de vaststelling van het oorzakelijk verband tussen de klachten en gebreken van het slachtoffer en het ongeval, de vaststelling van het invaliditeitspercentage en tenslotte het recht van de benadeelde op voorschotten in afwachting van een definitieve schadeafwikkeling.

De studiegroep komt tot de volgende conclusies :

1. Een systeem waarbij de uitkeringen gebonden zijn aan bepaalde maxima of waarbij forfaitaire bedragen worden gehanteerd, is ondanks de huidige problemen bij de vaststelling van de omvang van de schade niet in het belang van de verkeersslachtoffers.
2. De mogelijkheid van vergoeding van ideële schade moet worden

gehandhaafd ; de studiegroep wijst een wettelijk systeem van normen voor de vergoeding van ideële schade niet bij voorbaat af, maar betwijfelt de haalbaarheid daarvan.

3. De studiegroep adviseert een onderzoek naar de mogelijkheid van een wettelijke regeling, waarbij reeds in een vroeg stadium de rechter deskundigen kan opdragen een onderzoek in te stellen naar de toestand van het slachtoffer, zulks naar analogie van het voorlopig getuigenverhoor.
4. De rechter zou op grond van de wet de bevoegdheid moeten hebben om op verzoek van de benadeelde een bedrag vast te stellen dat de verzekeraar als voorschot moet uitkeren mits de benadeelde een vordering tot schadevergoeding heeft en een deel van zijn schade vaststaat.

Financiële consequenties van de invoering van een nieuw systeem

Het rapport wijdt beschouwingen aan de mogelijke financiële consequenties van invoering van een nieuw schadevergoedingsstelsel. Een door de N.V.V.A. ingesteld kostenonderzoek is als bijlage bij het rapport gevoegd. Dit onderzoek geeft enkele aanwijzingen over de vraag welke extra lasten de invoering van een nieuw systeem met zich brengt. De belangrijkste zijn een enorme toename van de te vergoeden schadeclaims en de grote invloed welke de beslissing omtrent de afschaffing van het verhaalsrecht van sociale en particuliere verzekeraars en van de overheid zal hebben. Ook wordt gewezen op het rechtstreeks verband tussen de omvang van de te vergoeden schade en de hoogte van de premie in de motorrijtuig W.A.-sector.

Studiedag over «De bevoegdheid van de vrederechter».

Op zaterdag 18 maart j.l. hielden het Departement Rechten van de Universitaire Instelling Antwerpen (U.I.A.) en de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen hun jaarlijkse studiedag, die ditmaal gewijd was aan «De bevoegdheid van de vrederechter».

Na een welkomstwoord van prof. J. Van Steenberghe, voorzitter van het Departement Rechten U.I.A., en een korte inleiding van de voorzitter van deze studiedag, R. Horion, voorzitter van de Bond van de vrederechters van België, besprak mevr. M. Verrycken, vrederechter, de materiële bevoegdheid van de vrederechter. Zij wees eerst op het drievoudige aspect van de bevoegdheid van deze magistraat : geschillen oplossen, de willige rechtsmacht en de functies van gerechtelijk bestuur (legalisatie van handtekeningen, beëdiging van sommige ambtenaren). Bij de behandeling van de algemene bevoegdheid van de vrederechter (art. 590 Ger. W.) werd vooral aandacht besteed aan de waardebeoordeling van het geschil. Het was voor de spreker uiteraard een onbegonnen taak om een bespreking te wijden aan al de bijzondere bevoegdheden die aan de vrederechter zijn toevertrouwd. Zij stond vooral stil bij de geschillen betreffende de verhuring van onroerende goederen, de vorderingen tot uitzetting uit plaatsen zonder recht betrokken (art. 591, 1°, Ger. W.), de geschillen inzake erfdienstbaarheden en de verplichtingen voortvloeiende uit nabuurschap (art. 591, 3° en 4°, Ger. W.), de geschillen betreffende uitkeringen tot onderhoud (art. 591, 7°, Ger. W.) en de vorderingen behorende tot het primair huwelijksstelsel (art. 594, 19°, Ger. W.).

Prof. G. Van Oosterwijck, notaris, docent V.U.B., handelde over de bevoegdheden van de vrederechter in de notariële praktijk. Soms stelt de vrederechter de notaris aan voor het verlijden van bepaalde akten, b.v. inzake kleine nalatenschappen ; in andere gevallen deelt de notaris zijn bevoegdheid met die van de vrederechter voor het verlijden van sommige akten van de willige rechtsmacht, b.v. akten van bekendheid, vroegtijdig afzien van handelshuur- of pachtovereenkomst. De vrederechter en de notaris treden voornamelijk naast elkaar op, met eigen specifieke taken, op het domein van het familiaal vermogensrecht en het gerechtelijk privaatrecht. De hoofdbrok van de uiteenzetting van deze spreker werd dan ook gevormd door de bespreking van de artt. 1186 e.v. Ger. W. betreffende de openbare verkopen van onroerende goederen die geheel of ten dele toebehoren aan minderjarigen, onbekwaamverklaarden, gecollocerde en

gesekwestreerde krankzinnigen (artt. 1186 en 1187 Ger. W.); onroerende goederen in medeïgendom toebehorend aan geïnterneerden en aan andere personen (art. 1187 Ger. W.), aan afwezigen en aan andere personen (art. 1188 Ger. W.); onroerende goederen behorend tot nalatenschappen aanvaard onder voorrecht van boedelbeschrijving of tot onbeheerde nalatenschappen (art. 1198 Ger. W.) of tot een failliete boedel (art. 1190 Ger. W.). Hierbij werd zowel aandacht besteed aan de rechtspleging strekkende tot verkoop als aan de vormen en de modaliteiten van de verkoop, waarbij o.m. ingegaan werd op de tendens om sommige verkopen uit de hand toe te laten.

De discussie die op deze twee referaten volgde was vooral op dit laatste punt toegespitst. Door een aantal deelnemers werd ook gewezen op de mogelijkheid (of het gevaar?) om de materiële bevoegdheid van de vrederechter te omzeilen door in de inleidende dagvaarding een bedrag beneden de 25.000 fr. te vorderen en dit dan in conclusie op te drijven.

De namiddagzitting werd aangevat met een referaat van J. Laenens, assistent U.I.A., over de territoriale bevoegdheid van de vrederechter. In een eerste gedeelte van zijn uiteenzetting gaf hij een bondig overzicht van de algemene beginselen ter zake. Anders dan de materiële bevoegdheid is de territoriale bevoegdheid in beginsel niet van openbare orde en slechts bij uitzondering van dwingend recht. Inzake de territoriale bevoegdheid geldt de keuze van de eisende partij als algemeen beginsel, behoudens enerzijds de gevallen waarin de wet uitdrukkelijk bepaalt welke rechter bevoegd is om kennis te nemen van de vordering en anderzijds de contractuele afwijking, de zgn. bevoegdheidsbedingen. Spreker pleitte voor de stelling dat bij verstek van de verweerder (art. 630, laatste lid, Ger. W.) de rechter verplicht is ambtshalve zijn bevoegdheid te onderzoeken, zelfs wanneer het bevoegdheidsregels betreft die noch van openbare orde, noch van dwingend recht zijn. Voorts besteedde hij aandacht aan de bevoegdheid op Europees vlak, met name het bevoegdheids- en executieverdrag van 27 september 1968. In het tweede gedeelte van zijn betoog onderzocht spreker de concrete toepassing van deze regels op de territoriale bevoegdheid van de vrederechter. Achtereenvolgens besprak hij deze bevoegdheid inzake geschillen betreffende «zakelijke rechten» (in de ruime zin), onderhoudsuitkeringen, vorderingsrechten, procedure op eenzijdig verzoekschrift, ont-eigening, voogdij en adoptie. In zijn slotbedenkingen stelde spreker vast dat de meeste vrederechters heden ten dage overbelast zijn. Om dit enigszins te verhelpen stelde hij voor dat, naar buitenlands voorbeeld, *de lege ferenda* ook de territoriale bevoegdheid van de vrederechter van dwingend recht zou worden verklaard.

Prof. W. Lambrechts (U.I.A.) besteedde aandacht aan de bevoegdheid van de vrederechter in enige aspecten van het administratief recht. Een eerste probleem waarmee de vrederechters in het domein van het administratief recht geconfronteerd worden betreft de bevoegdheid van de voorlopige bewindvoerders in een open psychiatrische inrichting. Daar de krankzinnigenwet van 18 juni 1850 niet meer aangepast is aan de huidige inzichten en verworvenheden van de psychiatrie, geeft dit aanleiding tot rechtsonzekerheid en twistingen, o.m. inzake de bevoegdheid van de voorlopige bewindvoerder bij de zgn. decollocatie met verwijzing naar een open dienst. Op de tweede plaats belichtte spreker de bevoegdheid van de vrederechter bij de beoordeling van de urgentie inzake ont-eigening, wanneer deze doorgevoerd wordt met toepassing van de rechtspleging bij dringende omstandigheden, zoals bepaald door de wet van 26 juli 1962. Naar zijn oordeel hebben sommige vrederechters uit het louter tijdsverloop tussen het K.B. en de uitvoering ervan afgeleid dat er geen urgentie meer bestond. In dit verband wees hij op het belangrijke cassatiearrest van 7 oktober 1977 (R.W., 1977-78, 1753-1764, met noot van J. De Jonghe).

De minnelijke schikking voor de vrederechter was het onderwerp van de uiteenzetting van prof. A. Heyvaert (U.I.A.). De verzoeningstaak van de vrederechter mag inderdaad niet onderschat worden. Door de mensen wordt hij nog altijd beschouwd als de rechter van de verzoening. Bovendien bestaat de tendens bij de wetgever om het aantal verplichte verzoeningspogingen uit te breiden (zie b.v. wet van 27 december 1977 tot regeling voor 1978 van de huur- en de andere overeenkomsten die het genot van een

onroerend goed verlenen, B.S., 28 december 1977; wet van 1 maart 1978 tot wijziging van Afdeling V van Titel IV van het Tweede Boek (artikelen 682 tot 685) van het Burgerlijk Wetboek, betreffende het recht van uitweg, B.S., 15 maart 1978). Zowel voor de verzoeningspoging in het gemene recht, bij de landpacht (nu ook het recht van uitweg) en de handelshuur, als in de recente huurwet van 27 december 1977, behandelde de spreker de rechtsingang, de behandeling van de procedure en de rechtsgevolgen. Uit dit korte overzicht kwam de dringende noodzaak naar voren om de rechtspleging inzake verzoening eenvormig te maken.

Tijdens de discussie die op deze referaten volgde werd nog heel wat nagepraat over de wenselijkheid van en de sanctie bij de verplichte oproeping tot verzoening. De verkoop van onroerende goederen toebehorende aan minderjarigen en de procedure bij tegenstrijdigheid van belangen tussen voogd en pupil of tussen toezienende voogd en pupil, lokte eveneens enkele vragen uit.

Na een slotwoord van voorzitter R. Horion volgde nog een dankwoord van mr. L. Van Humbeeck, voorzitter van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen. Volledigheidshalve zij hier vermeld dat een meer uitgewerkte tekst van de referaten van deze studiedag over enkele maanden in boekvorm zal uitgegeven worden bij de uitgeverij N.V. Ced-Samsom.

A. Van Oevelen
Assistent U.I.A.

Staatsrecht in Afrika

Op initiatief van het Afrika-Studiecentrum (Leiden) werd een studiegroep Staatsrecht in Afrika gevormd, die een forum wil zijn voor nederlandstalige belangstellenden in dat recht. De groep die nu een tiental leden uit Nederland en Vlaanderen verenigt verwelkomt ieder die zich graag met dit onderwerp zou bezighouden.

De volgende vergadering is voorzien voor dinsdag 5 september 1978 te Leiden in het Afrika-Studiecentrum. Dan ligt o.m. een tekst over recente constitutionele ontwikkelingen in Ghana ter discussie.

Aanmelding of informatie bij P.A. Emanuel, Afrika-Studiecentrum, Stationsplein, 10 te Leiden (Nederland).

F. Reyntjens

BERICHTEN

Postuniversitaire Lessencyclus over huwelijksvermogensrecht te Leuven

De tweede studiedag van deze lessencyclus wordt gehouden op vrijdag 14 april 1978 in de gebouwen van de Rechtsfaculteit te Leuven, Tiensestraat 41.

Prof. R.Willems behandelt alsdan de algemene beginselen m.b.t. het secundair huwelijksvermogensrecht en de baten van het eigen en gemeenschappelijk vermogen.

Het recht als taal van de macht

Naar aanleiding van het vijfjaar bestaan van *Wetswinkel Antwerpen* spreekt prof. F. Rigaux (U.C.L.) op woensdag 26 april 1978 te 20 uur in de zaal R. - 102 VAN U.F.S.I.A., Rodestraat 14, Antwerpen over "Het recht als taal van de macht". Alle belangstellenden zijn uitgenodigd.